

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN HAKLARI ANABİLİM DALI

**POLİSLİK MESLEĞİNİN VE POLİS MESLEK
YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN İNSAN HAKLARI
EĞİTİMİNİN İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERKAN KÜÇÜKDOĞRU

081128205

Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN

İstanbul, Ekim 2011

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN HAKLARI ANABİLİM DALI

**POLİSLİK MESLEĞİNİN VE POLİS MESLEK
YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN İNSAN HAKLARI
EĞİTİMİNİN İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERKAN KÜÇÜKDOĞRU

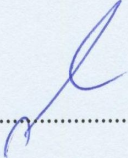
081128205

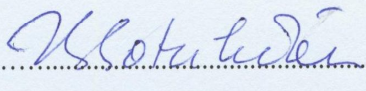
Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN

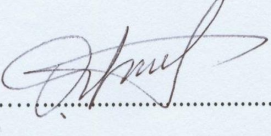
İstanbul, Ekim 2011

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

27.10.2011 tarihinde tezinin savunmasını yapan Serkan KÜÇÜKDOĞRU'ya ait "Polislik Mesleğinin ve Polis Meslek Yüksekokullarında Verilen İnsan Hakları Eğitiminin İrdelenmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Anabilim Dalı İnsan Hakları Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Oy Birliği/Oy Çokluğu İle Kabul Edilmiştir.

.....
Prof. Dr. İoanna KUÇURADI
(Başkan)

.....
Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN
(Üye)
(Danışman)

.....
Yrd. Doç. Dr. Özge YÜCEL DERİCİLER
(Üye)

ÖNSÖZ

Çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren ve yürütülmesine çok büyük katkı ve yardımlarda bulunan danışman hocam Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN'e ve yüksek lisans eğitimimde ve tez yazım aşamasında büyük manevi desteklerini hissettiğim eşim Esra'ya ve oğlum Kaan Aras'a teşekkürlerimi sunarım.

Ekim 2011

Serkan KÜÇÜKDOĞRU

ÖZET

Bu çalışmanın birinci bölümünde; Türk Emniyet Teşkilatı mensuplarının, meslekte ve sosyal hayatta karşılaştıkları güçlükler ortaya konmuştur. Polislik mesleği, çeşitli yönleriyle irdelenmiş ve görülen aksaklıklar dile getirilmiştir. İkinci bölümde Emniyet Teşkilatının eğitim kurumları ve polis adaylarına verilmekte olan insan hakları eğitiminin önemi üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde Emniyet Teşkilatı'nın % 90,4'lük gibi önemli bir kısmını oluşturan polis memurlarının mezun oldukları Polis Meslek Yüksekokullarında verilen "İnsan Hakları Eğitimi" ayrıntısıyla ele alınmıştır.

Elde edilen bulgular ışığında, PMYO'nda polis adaylarına verilen insan hakları eğitiminin yetersiz olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ulusal medyada, AB raporlarında ve AHİM kararlarında yer alan ve aynı zamanda Türkiye'de ve dünyada geniş yankı uyandıran, insan haklarını ihlal edici polislik uygulamaları ile ilgili olaylar ve haberler, bu tespitimizi güçlendirmektedir. Ayrıca bu çalışmaya katkı sağlaması için İstanbul Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliğinde görevli 183 personele yapılan anketin sonuçları da bu yöndedir.

Emniyet Teşkilatının plansız ve sistemsiz eğitim politikasına vurgu yapılmış ve önemli etmenler çözüm yollarıyla sunulmuştur. Yapılan anketin sonuçlarının, çalışmada savunulan konuları desteklediğini söylemek mümkündür.

Anahtar Sözcükler: Polis, Güvenlik, Polis Meslek Yüksekokulu, Eğitim, İnsan Hakları

ABSTRACT

In the first part of this study, focus on the challenges that members of the Turkish National Police Organization face in the profession and social life. The police profession has been examined from various aspects and the defects observed have been stated. In the second part, the educational institutions of Turkish Police and the importance of the human rights education given to the police candidates have been emphasized. In the third part, the human rights education offered in Police Vocational Schools in where 90,4 % of the police officer is educated evaluated.

In the light of this evaluation the human rights education given to the police candidates in the Police Vocational Schools are not seem to fulfill to objectives. In addition, events and news about police practices violate human rights, stated in EU reports and ECHR resolutions and which have a broad echo in Turkey and the world, strengthen our evaluation. Survey conducted with 183 staff members of the Department of Preventive Services of Istanbul Pendik District Security Directorate.

After the experiment of the unplanned and unsystematic education policy of the Police Organization of certain of its important factors, a number of solutions is proposed. Also supports the evaluation made in the study.

Keywords: Police, Security, Police Vocational School of Higher Education, Education, Human Rights

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	x
TABLolar.....	xi
ŞEKİLLER.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	
ÇEŞİTLİ YÖNLERİYLE POLİS VE POLİSLİK MESLEĞİ.....	3
1.1. TÜRK POLİS TEŞKİLATININ TARİHÇESİ.....	3
1.1.1. Eski Türklerde Polis Kavramı.....	3
1.1.2. Osmanlı Döneminde Polis Kavramı.....	3
1.1.3. Cumhuriyet Döneminde Polis Kavramı.....	4
1.2. POLİS KAVRAMI.....	5
1.2.1. Polisin Sınıflandırılması.....	8
1.2.1.1. İdari Polis.....	8
1.2.1.2. Adli Polis.....	9
1.2.1.3. Siyasi Polis.....	10
1.3. MESLEK KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ.....	10
1.4. TÜRK POLİS TEŞKİLATI.....	12
1.4.1. Teşkilat Kavramı ve “Polis Teşkilatı”.....	12
1.4.2. Emniyet Teşkilatının Yapısı.....	13
1.4.3. Türk Polis Amblemi ve Yıldızı.....	15
1.5. POLİSLİK MESLEĞİ.....	16
1.5.1. Polislik Mesleğinde Disiplin.....	18
1.5.2. Polisin “Memur” Statüsü.....	19
1.5.3. Polislik Mesleğinde “Değerlendirme” ve “Yükselme”.....	20

1.5.4. Polislik Mesleğinin Zor Çalışma Koşulları ve Yol Açtığı Sorunlar.....	20
1.5.4.1. Uzun Çalışma Saatleri.....	22
1.5.4.2. Yeterli Maaş ve Fazla Mesai Ücreti Alamama.....	24
1.5.4.3. Merkeziyetçilik Sorunu.....	25
1.5.4.4. Sosyal Hakların Yetersizliği.....	26
1.5.4.5. İstihdam ve İmaj Sorunu.....	26
1.5.4.6. Saygınlık Sorunu.....	30
1.5.4.7. Sonuç: “Polisin Tükenmişliği”.....	30
1.6. GÜVENLİK KAVRAMI VE ÖNEMİ.....	32
1.6.1. Güvenlik Hizmetleri ile Maslow Piramidi İlişkisi.....	33
1.6.1.1. İhtiyaçlar Piramidi.....	33
1.6.1.2. Güvenlik İhtiyacının Ortaya Çıkışı.....	35
1.6.1.2.1. Suç Olgusu ve “Korkusu”.....	36
1.6.1.3. “Devlet”in Varoluşu.....	37
1.6.1.3.1. Teşkilatlanma.....	38
1.7. POLİSLİK HİZMETİ.....	39
1.7.1. Kolluk Kuvveti Olarak Polis.....	44
1.7.2. Kamu Düzeni ve Polis.....	45
1.8. BAŞARININ ALTIN ANAHTARI: “POLİS-HALK İLİŞKİLERİ”.....	47
1.8.1. 21. Yüzyılın Polislik Anlayışı: “Toplum Destekli Polislik”.....	51
1.9. GÜVENLİK BİRİMLERİNİN TOPLUMDAKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	54
1.9.1. Polisin Temsil Gücü.....	54
1.9.2. Polisin Görev-Rol İlişkisi.....	57
2. BÖLÜM	
POLİSİN İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ.....	60
2.1. “BİLGİ”: 21.YÜZYILIN SİLAHI.....	60
2.2. EĞİTİM KAVRAMI VE “ÖĞRETİM” İLE OLAN İLİŞKİSİ.....	62
2.2.1. Eğitim Kavramı.....	62
2.2.2. Eğitim-Öğretim İlişkisi.....	63
2.2.3. Eğitim Fenomeni.....	64

2.2.4. “Gelişim” İşlevi ve En Değerli Kaynak: “İnsan Gücü”	65
2.3. MESLEKİ EĞİTİM.....	66
2.3.1. Polis Eğitimi ve Önemi.....	67
2.4. TÜRK EMNİYET TEŞKİLATININ EĞİTİM KURUMLARI.....	70
2.4.1. Hizmet Öncesi Eğitim Kurumları.....	71
2.4.1.1. Polis Koleji.....	71
2.4.1.2. Polis Akademisi.....	72
2.4.1.3. Polis Meslek Yüksekokulları.....	73
2.4.2. Hizmetiçi Eğitim.....	74
2.5. İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VE SONUÇLARI.....	76
2.6. POLİSİN İNSAN HAKLARI EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE AMACI.....	78
2.6.1. “Avrupa Birliği”nin İnsan Hakları Boyutu.....	80
3. BÖLÜM	
POLİS MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN İNSAN HAKLARI	
EĞİTİMİ.....	83
3.1. GİRİŞ.....	83
3.2. EĞİTİCİLERLE İLGİLİ SORUNLAR.....	86
3.2.1. Eğitici Kadro.....	86
3.2.2. Pedagojik Formasyon.....	87
3.2.3. Öğretmen Emniyet Müdürleri.....	91
3.2.4. Uzmanlaşma.....	94
3.3. EĞİTİM MATERYALLERİ VE DERSİN İŞLENME SÜRECİNDEKİ	
SORUNLAR.....	96
3.3.1. Ders Kitapları.....	96
3.3.2. Ders Malzemesi.....	98
3.3.3. Diğer Derslerle İlişkiler.....	100
3.3.4. Örnek Olaylar.....	101
3.3.5. Teori-Uygulama.....	101
3.3.5.1. Drama Tekniği.....	103
3.4. DİĞER SORUNLAR.....	104
3.4.1. Önyargılar.....	104
3.4.2. Eğitim-Öğretim Süreci ve Ders Programı.....	106
3.4.3. Dönütlerin Durumu.....	108

3.4.4. Fiziki ve Sosyal Koşullar.....	109
3.5. NASIL BİR İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ VERİLMELİ?.....	114
SONUÇ.....	120
ÖNERİLER.....	123
KAYNAKÇA.....	129
EKLER.....	144
ÖZGEÇMİŞ.....	160

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	: Avrupa Konseyi
APEY	: Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
EÖDT	: Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü
ETK	: Emniyet Teşkilatı Kanunu
GBE	: Güvenlik Bilimleri Fakültesi
İBTGHK	: İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
İEM	: İstanbul Emniyet Müdürlüğü
İHB	: İnsan Hakları Başkanlığı
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
PAB	: Polis Akademisi Başkanlığı
PDB	: Personel Daire Başkanlığı
PMYO	: Polis Meslek Yüksekokulu
PMYOEÖY	: Polis Meslek Yüksekokulu Eğitim-Öğretim Yönetmeliği
POMEM	: Polis Eğitim Merkezi Müdürlüğü
POY	: Polis Okulu Yönetmeliği
PVSK	: Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu
PYÖK	: Polis Yükseköğretim Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDP	: Toplum Destekli Polislik
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLAR

Tablo 1.1. 2010 Yılı Toplum Destekli Polislik Etkinlikleri53

Tablo 1.2. PMYO Ders Programı.....107

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. Türk Polis Amblemi15

Şekil 1.2. Türk Polis Yıldızı15

Şekil 1.3. Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi34

GİRİŞ

İnsan, “sosyal bir varlık”tır ve insanın kalması için toplum içinde yaşaması gerekmektedir. Toplum halinde yaşamak için de öncelikle o toplumda belirli bir düzen ve güvenliğin sağlanmış olması gerekmektedir.¹

İnsanoğlu bu güvenlik ihtiyacını karşılayabilmek için, “devlet” kurumu oluşturulmuştur. Devlet adına da bu görev, kolluk güçleri tarafından yerine getirilmektedir. Devleti temsilen kamu düzenini sağlamakla görevli bu güvenlik birimlerinin oluşturulması süreci yerleşik hayata geçen ilk toplumlara kadar dayanmaktadır.

Türkiye’de ise kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması amacıyla, Türk Polis Teşkilatı, 10 Nisan 1845 tarihinde “Polis Nizamnamesi” ile kurulmuştur. Şimdilerde 200.000’i aşan mevcudu ile önemli bir yere sahip olan Emniyet Teşkilatı’ndaki disiplin ve zor çalışma koşulları çok belirgin şekilde kendini göstermektedir. Uzun çalışma saatleri, yeterli maaş ve fazla mesai ücreti alamama, merkeziyetçilik ve özerkleşememe sorunu, sosyal hakların yetersizliği ve istihdam yuvası olma imajı gibi olumsuzluklar, kolluk güçlerin motivasyonunu bozmaktadır.

Polis, devletin hem eli hem de temsili konumundadır. Tutumu ve davranışlarıyla vatandaşların sevgisini ve saygısını kazanması gereken polisin, isteyerek ya da istemeyerek yaptığı temel hak ve özgürlükleri ihlal edici herhangi bir davranışı, devletin imajını da olumsuz yönde etkilemektedir. Hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesi, ülkemizi dünya ülkelerine karşı zor durumda bırakmaktadır.

Günümüzde insan hakları ihlalleri ile ilgili çeşitli ülkeler tarafından, Türkiye aleyhinde geniş çapta geçerliliği bulunan raporlar hazırlamakta ve AIHM’nce de yine çok çeşitli aleyhte kararlar bize durumun hiç iç açıcı olmadığını göstermektedir.

¹ İnsanlığın tarihi kadar eski olan bu “güvenlik ihtiyacı”, Maslow’a göre, ihtiyaçlar piramidinin ikinci basamağında, yani insanın fiziksel ihtiyaçlarından hemen sonra gelmektedir.

Polisin uygulamalarında, insan unsurunu ön planda tutması ve insan haklarının ihlal edilmemesi için çaba göstermesi gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesinin yolu da şüphesiz ki eğitimden geçmektedir.

Emniyet Teşkilatının büyük bir çoğunluğunu oluşturan polis memurları, Polis Meslek Yüksekokullarında yetiştirilmektedir. Kolluk kuvvetlerinin insan haklarını ihlal edici tutum ve davranışlarının ana nedeni de, verilen insan hakları eğitiminin yetersiz oluşudur. Türkiye’de kolluk kuvvetlerinin insan hakları eğitimi, ne yazık ki 1990’lı yılların başlarında gündeme gelmiş olup Polis Okullarında 1992 yılından itibaren insan hakları dersi verilmeye başlanmıştır. Ancak Emniyet Teşkilatında son yıllarda insan hakları eğitiminin verimliliğini artırmak amacıyla değişiklikler yapılmış olsa da, hâlâ verilen eğitimin niteliğinin iyi olmadığını söylemek mümkündür. Polis eğitiminde etkili ve verimli insan hakları eğitimi halen verilememektedir.

PMYO’nda görev yapan insan hakları dersi eğitimcilerinin çoğunun pedagojik formasyonlarının bulunmaması, eğitici kadronun yetersiz olması, polis eğitiminde uzmanlaşma-branşlaşmanın olmaması, eğitimcilerin eğitimsizliği (öğretmen emniyet müdürleri sorunu) ve insan hakları ders saatlerinin, ders kitabının ve müfredatın yetersiz oluşu, ayrıca da eğitimin pratiğe dönüştürülmeden teorik düzeyde kalması, çok çeşitli ders malzemelerinin kullanılmaması, mesleki önyargıların yıkılmaması, PMYO’nun fiziki ve sosyal şartlarının yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar verilen insan hakları eğitimini verimsiz kılmaktadır.

1. BÖLÜM:

ÇEŞİTLİ YÖNLERİYLE POLİS VE POLİSLİK MESLEĞİ

1.1. TÜRK POLİS TEŞKİLATININ TARİHÇESİ

1.1.1. Eski Türklerde Polis Kavramı

Türk Polis Teşkilatının tarihçesini incelediğimiz zaman, bunun Orta Asya Türklerine kadar dayandığını görmekteyiz. Eski Türklerde, dirlik ve düzeni sağlamak amacıyla ‘Yarkan’, ‘Doruğa’, ‘Karakol’ ve ‘Subaşı’ isimleri altında güvenlik kuvvetleri teşkilatlandırılmıştır (Aydiner, 2003, s. 4). ‘Yarkan’, güvenlikten sorumlu kişilere verilen bir unvan olup günümüzdeki ‘polis’ kavramını karşılamaktadır. Yasaların uygulanmasını sağlamakla görevli olmaları, bugünkü polisin amaçlarıyla örtüşmektedir.

Türk kabilelerinin, göçebelikten yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte oluşan güvenlik ihtiyacının giderilebilmesi için, ordu içerisinde ‘Subaşı’lık kurumu teşkilatlandırılmıştır. Bununla ilgili olarak Okçabol, polislik tarihinin, güvenlik ihtiyacı sebebiyle ön plana çıkan ‘Subaşı’lık teşkilatından başlaması gerektiğini savunmaktadır (aktaran Kul, 2003, s. 276). Eski Türklerde örgütlenen polis teşkilatı, askeri örgüt içinde yer almıştır. Bu durum Osmanlı döneminde de devam etmiştir.

1.1.2. Osmanlı Döneminde Polis Kavramı

Osmanlı döneminde, askeri komutanlar aynı zamanda polis amiri olarak görev yapmışlar, askeri komutan olarak görev yapan ‘Subaşı’ların yönetimindeki askeri birlikler, dış güvenlik yanında iç güvenliğin sağlanmasında da görevlendirilmişlerdir (Dündar, 1995, s. 16). Subaşılardan emirleri altında ise yasakçılar ve geceleri güvenliği sağlayan bekçilik yapmakla görevli bulunan, Ases’ler ve bunlara bağlı Ases Başlıları bulunmaktaydı (Kul, 2003, s. 276).

Zamanla Subaşların emirleri altındaki yasakçılar, görevlerini ‘Yeniçeriler’e devretmişlerdir. Yeniçeri Ağalığının kurulmasıyla birlikte ‘Subaşılık’ zamanla kalkarak, Ases Başılık, Falakacılık, Cebecilik, Kaptanpaşalık, Topçubaşılık, Bostancıbaşılık, Böcekbaşılık gibi örgütler ortaya çıkmıştır (Kul, 2003, s. 277).

Osmanlı Devletinin gerileme dönemine girmesiyle birlikte, kamu düzenini ve güvenliğini sağlamakla yükümlü görevlilerin, meyhanelerde sarhoş olup, halka saldırmaya başlamaları sonucu, mevcut düzen ve asayiş bozulmaya başlamıştır. Bunun üzerine padişah II. Mahmut, Yeniçeri Ocağını 18 Haziran 1826 tarihinde kaldırmıştır (Dündar, 1993, s. 213-218). Daha sonra Ases Başılık, Böcek Başılık, Bostancı Başılık, Falakacı Başılık gibi örgütlenmeler de bununla birlikte kaldırılmıştır. Bu gerileme döneminde Yeniçeri Ocağının kaldırılmasıyla, ülkenin düzeni ve huzuru bozulduğundan, ordu dışarıdaki savaşıardan başarılı sonuçlar alamamış, bu yüzden Asakir-i Mansure-i Muhammediye adlı askeri bir örgüt (Dündar’dan aktaran Kul, 2003, s. 280) güvenlik işlerini tek elden yürütmeye çalışmıştır.

Örgütlenmedeki ve uygulamadaki bu karışıklığı ortadan kaldırmak amacıyla, 10 Nisan 1845’te İstanbul’da “Polis” adıyla bir örgüt kurulmuş ve görevleri aynı tarihte yayımlanan “Polis Nizamnamesi”nde belirtilmiştir (Niyazioğlu, 2007, s. 51).

1.1.3. Cumhuriyet Döneminde Polis Kavramı

Polis Teşkilatı, 10 Nisan 1845 tarihinde “Polis Nizamnamesi” ile kurulmuş, Cumhuriyetin ilanından sonra hızla değişim geçirerek, yürürlüğe giren kanunlarla birlikte bugünkü teşkilatın temelleri atılmıştır.

Gerçekten de Polis Nizamnamesi ile görev anlayışını belirleyen Emniyet Teşkilatının, Cumhuriyetin ilanından sonra polis örgütünün, topluma daha yararlı bir hizmet sunması amacıyla, 30 Haziran 1923 tarihinde “Polis Teşkilatı Kanunu” çıkarılmıştır. Bu kanunun değişen ve gelişen toplumla birlikte yetersiz kalması sonucunda, yenilenip topluma tekrar uyarlanabilmesi için, 4 Haziran 1937 tarihli ve 3201 sayılı “Emniyet Teşkilatı Kanunu” yürürlüğe konmuştur. 4 Temmuz 1934

yılında ise polisin görev ve yetkilerini belirlemek amacıyla 2559 sayılı “Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu” çıkarılmıştır.

Söz konusu 3201 sayılı ETK ve 2559 sayılı PVSK, halen günümüzde uygulanmakta ve geçerliliğini sürdürmektedir.

1.2. POLİS KAVRAMI

“Polis” terimi, Yunanca *politeia*, Latince *politia* kelimelerinden türemiştir (Aydın, 1999, s. 5-6) (Sönmez, 2002, s. 31). Terim başlangıçta site ve şehirleri, şehirlerdeki devlet ve hükümet faaliyetlerini ve yönetimini ifade etmekteydi. Bu anlamda polis deyimini, sitenin tüm kamu hizmetlerinin karşılığı olarak kullanılmıştır (Bayram, 2003, s. 570) (Dündar, 1995, s. 15).

Milattan önce dördüncü yüzyılda yaşamış olan Platon, ünlü eseri *Devlet*'te (*Politeia*) insanları sınıflarken, güvenlik görevini gören kişileri Türkçede gardiyan, koruyucu, bekçi, polis anlamına gelen bir sınıf olarak tanımlamaktaydı (Karaman, 2000, s. 181).

Tarih boyunca çok çeşitli isimler altında devlete veya merkezi otoriteye bağlı polislik görevini yapan iç güvenlik teşkilatları olmuştur. Bu yapılanmalar Ortaçağdan itibaren mevcuttur ve bu teşkilatlara da şehir ya da şehir devleti anlamına gelen “police” (polis) denilmiştir (Şafak, 2003, s. 219).

Polislik kavramı ile bütünleşmiş olan karakol kelimesi, en eski Türk polis örgütünden beri kullanılmakta ve bugünkü anlamda “polis” kelimesini karşılamaktaydı. Dirlik ve düzeni sağlayan kuvvete “karakol”, bugünkü ismiyle “polis merkezi” olarak anılan, toplumun güvenliğini sağlamaya yönelik işlemlerin yürütüldüğü yerlere de “karakolhane” denilirdi (Dündar, 1995, s. 16).

Çeşitli kaynaklarca polis: “kısmen veya tamamen normların uygulanmasını sağlayan uzmanlaşmış bir silahlı güç” (Schwartz ve Miller'dan aktaran Çağlar, 1999, s. 121); “halka karşı hükümeti temsil eden, sokaktaki (street level) bürokrat” (Lipsky,

1970, s. 1); “öncelikle toplumsal düzeni koruyan bir kurum” (Bowden’den aktaran Aydın, 1996, s. 6); “ülkede mevcut rejimi ve statükoyu koruyup sürdürme ve istikrarı sağlama aracı” (Fındıklı, 2000, s. 8); “devletin veya şehrin iç güvenliğini temin eden, kanun ve nizam hakimiyetini sağlayan, kamu düzenini koruyup gözeten, özellikle de suçla mücadele edip suçluları ele geçirmekten sorumlu olan teşkilat görevlisi” (Şafak, 2003, s. 251); “toplumda düzeni sağlamak, suç işlenmesini önlemek ve suç işlendikten sonra failleri ele geçirerek adalete teslim etmekle görevli ve yetkili kişi ve kuruluşlar” (Kul ve Demir, 2001, s. 159); “toplumsal düzeni koruyan bir kurum” (Aydın, 1996, s. 5); “toplumun dirlik, düzen, huzur ve güvenliğini sağlayan, bireyin can ve malını koruyan, yardıma muhtaç olanlara, sakatlara, güçsüzlere ve küçüklere yardım eden, silahlı bir kolluk gücü” (Genç, 2001, s. 469); “belediye sınırları içerisinde kamu düzeni ve güvenliğini sağlayan teşkilat, kolluk, zabıta ve görevlileri” (Bilgiç ve Karakaya, 2002, s. 172); “kamu düzenini ve güvenliğini koruyan, yasaların herkese eşit olarak uygulanmasını sağlayan, kanun ve nizamların kendisine verdiği görevleri yerine getiren emniyet hizmetleri sınıfından silahlı bir kuvvet” (Yaşar, 1998, s. 22); “kamu düzenini ve güvenliğini korumak, suça engel olmak ve suç işlendiğinde onu takip etmek gibi hukuku uygulama görevi olan bir devlet memuru” (Kızılkaya, 2001, s. 252) olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Birliği'nin ortak polis tanımı ise şöyledir: “Polis, toplumda insan haklarına saygı göstererek asayişini sağlayan ve halkın güvenliğini koruyan kamu görevlisidir” (Kızılkaya ve Sönmez, 2009, www.caginpulisi.com.tr). Gerçekten de devletler, vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerini korumak zorundadırlar. Şüphesiz devletin bu önemli misyonu, “devletin eli” konumundaki polis tarafından yerine getirilmektedir. Buna paralel olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu polisin görevini “yasaların uygulanmasından sorumludur” biçiminde tanımlamaktadır (Alderson’dan aktaran Erdem, 2001, s. 368).

Yukarıda yer alan tanımlarda da görüldüğü gibi polis, kamu otoritesi sıfatını haiz, kamu düzenini koruyan, toplumun huzur ve güvenliğini sağlayan, kişilerin canlarına, mallarına, ırzlarına gelebilecek tecavüzleri engelleyen, asayişini koruyarak halkın güvenliğini sağlayan, suç işlenmesini önlemeye çalışan, suç işlendikten sonra da failleri ele geçirerek adalete teslim eden, yasaları uygulayan ve uygulanmasını

sağlayan, hükümeti temsil eden, memur statüsünde teşkilat görevlisi olarak emniyet hizmetleri sınıfına mensup, silahlı güç olarak görev yapan bir kolluk kuvvetidir.

Polisin yapmış olduğu görevin esaslarını ve görevi sırasındaki yetkilerini belirleyen PVSK'nın 1. maddesinde polis şöyle tanımlanır: *“Polis, asayişini amme, şahıs tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder. Yardım isteyenlere yardım, muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerin kendisine verdiği vazifeleri yapar”* (PVSK 1934: Md.1). PVSK'daki bu tanımda, polis kamu düzenini ve güvenliğini sağlamakla, halkın canını, malını ve ırzını korumakla, yardım isteyenlere, yardıma ihtiyacı olan çocuk, sakat ve düşkünlere yardım etmekle görevlendirilmiştir (Niyazioğlu, 2007, s. 50).

Polis tarafından suçun araştırılması ve soruşturulmasının temel amacı, sanıkların mahkeme önüne çıkarılmalarını sağlamak ve onların adil bir biçimde yargılanmalarını gerçekleştirmek üzere mahkemeye deliller sunmaktır (Köktaş, 2001, s. 818). Başka bir deyişle polis, adaletin ve vatandaşlardaki adalet duygusunun temel taşı olup, yaptığı işlerle, üstlendiği işlevle bunu perçinlemektedir. Dolayısıyla vatandaşların adalete olan güveni de bu sayede artmaktadır.

İnsanlığın her alanda gelişmesi, endüstrileşme, kentleşme ve özgürlüklerin ön plana çıkmaya başlamasının ardından, yani medeniyete atılan bu adımlarla birlikte, dünyanın bütün ülkelerinde polis teşkilatları kurulmaya başlanmıştır (Doğru, 2006, s. 11). Çünkü medeniyet, kargaşa ve güvensizliğin bittiği yerde başlar (Fındıklı, 2000, s. 6). Ülkemizde ise 20. yüzyılın başlarından itibaren, devletin iç güvenliğini sağlamakla görevli ve yetkili bulunan resmi teşkilata polis teşkilatı; bu teşkilattaki görevlilere de polis adı verilmiştir (Şafak, 2003, s. 219). Günümüzde güvenlik teşkilatı denince akla ilk gelen (Karaman, 2000, s. 181) ve vazgeçilemeyen tek kurum polis teşkilatıdır.

Polisin, bir toplumda görevini yerine getirebilmesi için, o toplumun öncelikle bir devlet olarak örgütlenmesi gerekmektedir. Egemen kamu gücüne sahip, hukuksal bir kişilik olan (Gözübüyük'ten aktaran Özdevecioğlu, 2003, s. 27) devletin öğeleri dikkate alındığında, sınırları yani toprak parçasının varlığı, belli bir insan grubunun

topluluğunun o topraklar üzerinde yaşaması ve bu unsurları egemenlik çerçevesinde yönetmesi gerekir (Tuncay, 2001, s. 619).

Yürütme erki kapsamında çalışan, yasama ve yargı erkleriyle de ilişki içerisinde bulunan polis (Kavgacı, 1997a, s. 12), devletin demokratik hukuk devleti olma yolunda önemli bir lokomotif görevi üstlenmektedir (Aytaç ve Bal, 2001, s. 53). Dolayısıyla hukuk kuralları çerçevesinde görevlerini yerine getirirken polis, demokrasiye, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne saygılı, dürüst, tutarlı, adil, tarafsız, inandırıcı ve içten davranmak zorundadır (Genç, 2001, s. 470). Aynı zamanda polis, hukuk devletinde kanunların uygulayıcısı ve en başta kendisi kanunlara saygı gösteren, ona uyan bir kamu görevlisi olmalıdır (Göksu, Köktaş, Özcan ve Erzurumluoğlu, 2003, s. 62).

Yaşanan değişim ve gelişmelere paralel olarak polis kavramının kapsamı ve özü de farklılaşmakta, kamuoyunun polisten beklentileri artmaktadır. (Gürel, 2001, s. 984). Bu nedenle polis her zaman ve her durumda kamuoyunun beklentilerine cevap verebilmek için kendisini sürekli olarak yenilemeli ve olağan gelişmeleri dikkate almalıdır.

1.2.1. Polisin Sınıflandırılması

Polis kendi içerisinde farklı ölçütlere göre çeşitli sınıflara ayrılmaktadır. ETK'nun 8. maddesine göre polis, görev ve hizmet bakımından “idari”, “siyasi” ve “adli” polis olarak üç gruba ayrılmıştır.

1.2.1.1. İdari Polis

İdari polisin amacı, kamu düzeninin bozulmasını önlemektir. Bu durum, ETK'nun 9. maddesinde “*İdari polis, içtimai ve umumi intizamı temin etmekle mükelleftir*” şeklinde düzenlenmiştir. Kısaca idari polis, ülke düzeyinde sorumluluk bölgesinde kamu düzenini sağlamakla görevli kolluktur (Günday, 2003, s. 250-251).

İdari polis toplumsal düzeni ve huzuru sağlamaktan sorumludur. İdari polis, toplumun huzur ve güvenini bozmaya yönelik eylemlerin işlenmesini önlemeye

çalışmaktadır. Suç öncesi, yani suçun meydana gelmesini önleyecek tedbirlerin tamamı idari polisin asli görevidir. Örneğin, suç işlenmesini önlemek amacıyla devriye gezmek, kimlik kontrolü yapmak, umuma açık yerleri denetlemek buna örnek olarak verilebilir. Diğer bir deyişle, kanunların suç saydığı fiillerin oluşmaması için polisin, önceden bazı önlemler alması ve uygulaması, emir ve yasaklar koyması, gerektiğinde orantılı bir şekilde kuvvet kullanarak bu faaliyetleri engellemesi, idari polisin görevidir.

1.2.1.2. Adli Polis

İdari polisliğin gereği olarak, polisin suçu önleme amacıyla aldığı tüm tedbirlere rağmen eğer suç oluşmuşsa, burada yetkili olan polis “adli polis”tir.

ETK’nun 9. maddesinde, adli polis; “*asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğüne kadrodan ayrılan, tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekküllerinin tamamı veya bir kısmı*” olarak belirtilmiştir. CMK’nun 164. maddesinde ise, adli polisin görevleri belirtilmiştir. Buna göre adli polis, suç şüphesinin öğrenilmesinden, iddianamenin kabulüne kadar geçen evrede görev alan görevliler olarak anlaşılmaktadır.

Yukarıda da üzerinde durduğumuz gibi, idari polis kamu düzeninin bozulmasını önlemeyi; adli polis ise, bir suçun işlenmesinden sonra görev almakta, failer hakkında bir ceza davasının açılmasına imkân verebilmek amacıyla, delilleri toplamak, faileri yakalayıp adli makamlara teslim etmeyi amaçlamaktadır.

CMK’nun 161 ve 164. maddeleri uyarınca, adli polis adli görevleri esnasında Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda hareket etmektedir; buna göre adli polisin, suçun işlenmesinden sonraki amiri Cumhuriyet savcısıdır. Polis, adli görevlerin dışındaki hizmetlerde ise üstlerinin emrindedir (Dursun, 2006, s. 8).

Adli işlerle uğraşmak üzere oluşturulan adli polis kurumu (Niyazioğlu, 2007, s. 54), suçun işlenmesinden sonra olaya el koymakla, suçun delillerini toplamakla, şüphelileri veya faileri yakalayıp Cumhuriyet Savcıları adına soruşturmayı

yürütmekle, sanıkları suç kanıtları ile birlikte yargı organlarına teslim etmekle yükümlüdür.

1.2.1.3. Siyasi Polis

Siyasi polis, devletin genel güvenliğinden sorumludur. Bu görevin ana amacı devletin bütünlüğünün, Cumhuriyetin ilkelerinin ve anayasal düzenin korunması, Atatürk ilke ve devrimlerinin korunması ve uygulanmasıdır. Siyasi nitelikli suçların işlenmesinin önünü almak için yapılan çalışmaların tümü görev alanı içerisinde (Dursun, 2006, s. 6). Siyasi polis, anayasanın koyduğu demokratik düzeni ve yurdun bölünmez bütünlüğünü bozmaya ve yıkmaya yönelik propagandaları, gizli örgüt faaliyetlerini izler ve tespiti halinde suçluları adalete teslim eder.

1.3. MESLEK KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

İnsanlar, geçmişte olduğu gibi günümüzde de, çok çeşitli insansal olanaklarını gerçekleştirebilmek ve temel insani ihtiyaçlarını karşılayarak varlıklarını devam ettirebilmek için maddi gelir elde edecek geçim kaynaklarını sağlamak durumundadırlar. En önemli geçim kaynaklarının başında, meslekler gelmektedir. Meslekler, bir geçim aracı olarak, ülkeler açısından büyük önem kazanmakla (Fındıklı, 2000, s. 1) beraber, insanların sosyal statülerini belirlemesi sebebiyle de mesleklerin toplum hayatında önemli bir yeri olduğunu söylemek mümkündür (Boydell'den aktaran Fındıklı, 2000, s. 2).

Günümüzde meslek sahibi olmak, bir anlamda “var olmak” demektir. Çünkü insanlar, ancak meslekleri, iş ve üretimleri, kısacası yaptıklarıyla vardır (Fındıklı, 2000, s. 1). Yukarıda da belirtildiği üzere, kişiler varlıklarını, sosyal statülerini meslekleri aracılığıyla gösterirler.

Fındıklı'nın “kurumlaşmış faaliyet biçimleri” olarak tanımladığı mesleğin, insana kattığı bir başka yarar ise, bireyin kendini ifade etmesine ve gerçekleştirmesine yardımcı olmasıdır. Birey bu mesleki faaliyetler sayesinde, psikolojik ihtiyaçlarını da karşılayarak, manevi doyum elde edebilecektir (Fındıklı,

2000, s. 2-3). Kimilerine göre bir mesleğin değeri, o mesleki faaliyetlerin sonunda beklenen doyumdur (Durmuş, 1996, s. 1). Sonuç olarak, bir insanın mesleğini icra etmesi, hem beden hem de ruh sağlığı için yararlıdır. Bu sebeple insanların mutlu ve başarılı bir hayat sürmesi için, yapacakları meslek seçiminin önemi büyüktür.

Meslek kavramı hakkında, geçmişten günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Yapılan tanımlar incelendiğinde; kişinin hayatını idame ettirebilmesi, yaşamını sürdürebilmesi, aynı zamanda sadece kendi doyumunu için değil, başkalarının yararı için de yaptığı ve karşılığında bir kazanç elde ettiği faaliyet olması, öne çıkan başlıca unsurlardandır (www.meslek.mlmm.com, 02.01.2011). Buna göre meslek kavramını sürekli olarak insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek ve bunların karşılığında hayatını idame ettirmek adına para kazanmak için yapılan, belirli bir sistematik eğitime dayalı, kişide manevi doyum sağlayan bir faaliyet olarak tanımlayabiliriz.

Ancak her iş, meslek sayılmamaktadır. Bir iş veya uğraşın meslek sayılabilmesi için en azından bir tekniğinin, belli kurallarının ve değerinin olması, toplum içinde kabul görmesi ve kurumsallaşmış değerler manzumesine sahip olması gerekir (Ertekin, 1988, s. 36). Bir iş veya uğraşı alanının meslek niteliği kazanabilmesi için gerekli olan ölçütleri Gordon ve Howel şu şekilde oluşturmuştur:

- 1- Meslek, kişinin başlıca ve düzenli olarak yürüttüğü faaliyet alanı olmalıdır. Arada sırada yapılan geçici nitelikteki işler meslek sayılmamaktadır.
- 2- Meslek, bir geçim şekli olmalı ve bir ücret karşılığı yapılmalıdır. Meslek asli ve sürekli bir faaliyet alanı olmalıdır.
- 3- Meslek, sistematik bir bilgiye dayanmalı ve tanımlanabilmelidir.
- 4- Mesleğin eğitiminin yapılması, uygulamasının olması ve kişisel beceriye dayanması gerekir.
- 5- Mesleki amaçları kişisel amaçların üstünde tutan mesleki davranış standartları olmalıdır.

6- Mesleğin daha önceden belirlenmiş ilke ve kurallarının olması gerekmektedir (aktaran Fındıklı 2000, s. 2-3).

Görüldüğü üzere bir işin meslek sayılabilmesi için gereken temel şartlar: asli ve sürekli olması, belli kurallar ve düzen içinde gerçekleşmesi, kişilerin geçimlerini sağlayacak nitelikte olması, yapılan işin eğitiminin var olması, mesleki ilke, davranış standartları ve disiplininin bulunması gerekmektedir.

Günümüzde, bir ülkede mevcut olan mesleklerin sayısı, çeşidi, zenginliği, estetiği ve iyi yapılması o ülkenin gelişmişliğiyle değerlendirilmekte, meslek sayıları ve çeşidi bakımından zengin olan ülkeler, “gelişmiş ülkeler” olarak kabul edilmektedir. Dünyada 42 bin çeşit tanımlanmış meslek olmakla (www.tumgazeteler.com, 01.01.2011) birlikte, bu sayı gelişmiş ülkelerde 30.000 dolayında olup, ülkemizde ise bu sayı DPT verilerine göre 5.000 kadardır. Fındıklı, ülkemizdeki bu meslek fakirliğini işsizliğe dayandırmaktadır (Fındıklı, 2000, s. 4). Gerçekten de tanımlanmayan pek çok meslek günümüzde halen birileri tarafından yapılmakta, eğitimi verilmeden yapılan bu iş ve işlemlerin standardının olmaması ve dolayısıyla uzmanlığının bulunmaması, yapılan işin niteliğini düşürmektedir.

1.4. TÜRK POLİS TEŞKİLATI

1.4.1. Teşkilat Kavramı ve “Polis Teşkilatı”

“Teşkilat”, karmaşık görevleri yapmak üzere bir araya gelen, yüz yüze ilişkilere olanak bırakmayacak kadar çok sayıda insanın bilinçli ve sistematik olarak, ortaklaşa kabul edilmiş amaçlara ulaşacak şekilde kurdukları bir düzen olarak tanımlanabilir (Türkmen, 1997, s. 21). Bu tanımdan yola çıkarak, her an birlikte yaşadığımız, iç içe olduğumuz toplumsal yarar için hizmet eden dernekler ve kurumlar, üniversiteler, fabrikalar gibi toplumsal kuruluşlar birer teşkilat örneği olarak verilebilir.

“Polis teşkilatı” ise, hem bir ülkede devlet adına meşru güç kullanma yetki ve tekeline sahip bir teşkilat, hem de kurum olarak, sivil idarenin emrinde, iç güvenliği ve kamu düzenini sağlayarak kendini halkın hizmetine adanmış meslek mensupları topluluğudur (Fındıklı, 2000, s. 5-6). Polis teşkilatı, devletin sürekliliği için kamu düzenini sağlamak üzere kurulmuştur. Bunun için polis, bir yandan toplumsal barış ve güvenliği tesis etmek için çalışırken, diğer yandan da huzur ve güven ortamını tehdit eden suç ve suçlularla mücadele etmektedir. Bir devletin yurttaşlarının doğuştan sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerinin güven altına alınması için çalışmaktadır.

Tüm bunların sağlanabilmesi için önemli bir kuvvete ihtiyaç vardır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bu görevi yürüten bu önemli örgütlerden biri, daha önceden de belirttiğimiz gibi, Emniyet Teşkilatıdır. İnsanın güvenlik ihtiyacının karşılanması (Ekinci, 2001, s. 937), Polis Teşkilatının amacı ve varoluş sebebidir (Genç, 2001, s. 469).

1.4.2. Emniyet Teşkilatının Yapısı

Günümüzde ülkemizin asayişini Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır. Bu üç güvenlik birimi de İçişleri Bakanlığına bağlıdır (3152 Sayılı İBTGHK, madde 29). Aynı Bakanlıkça idare edilen üç ayrı kuruluş olmasına rağmen hepsinin görev alanı farklıdır. Polis Teşkilatı belediye sınırları içinde, Jandarma kırsal alanda ve Sahil Güvenlik de kıyı şeritlerinde görev yapmaktadır. Polis Teşkilatı ülkemizin yaklaşık % 76’sından sorumludur; diğer bir ifadeyle yaklaşık 56 milyon kişiye güvenlik hizmeti sunmaya çalışmaktadır.

İçişleri Bakanlığı, bu resmi sorumluluk mekanizmasının en üst kurumudur. İçişleri Bakanı da güvenlik konusu ile ilgili sorunlarda resmi olarak TBMM’ne karşı, gayri resmi olarak da halka karşı sorumludur (Kavgacı, 1998, s. 58).

Görüldüğü gibi, Türk Polis Teşkilatı yapısının en üst düzeyde yetkilisi İçişleri Bakanındır. Polis Teşkilatından sorumlu olan “Sınıf Üstü Emniyet Müdürü” konumundaki Emniyet Genel Müdürü, İçişleri Bakanı tarafından üçlü kararname ile

atanmakta ve İçişleri Bakanlığına karşı sorumlu olmaktadır. Her biri “Birinci sınıf emniyet müdürü” statüsündeki 81 il emniyet müdürü ile merkezdeki 32 daire başkanı, doğrudan Emniyet Genel Müdüğüne bağılıdır.

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun çıkarıldığı 1937 tarihinden itibaren zaman içerisinde hızlı nüfus artışı, kentleşme, sanayileşme, suç ve suçlulardaki çeşitliliğin artışı, gittikçe yoğunlaşan trafik ve toplumsal olaylar gibi benzer nedenlerle yapılması gereken işlerin süratle artması sonucu teşkilatın genişletilmesi gerekmiştir.

Türk Polis Teşkilatı Türk kamu yönetiminde sunduğı hizmetlerin yanında, 200 bini aşan mevcudu ile önemli bir yere sahiptir.² TÜİK ve PDB verilerine göre 2008 yılı nüfusumuz 71.517.100, ülkemizdeki polis sayısı 198.491; 2009 yılı nüfusumuz 72.561.312, polis sayısı 209.246 ve 2010 yılı nüfusumuz 73.722.988, polis sayısı ise 218.255 olarak tespit edilmiştir. Yine bu verilere göre 2008 yılında 1 polise 360,3 kişi, 2009 yılında 346,7 kişi ve 2010 yılında ise 337,7 kişi düşmektedir.³ Görüldüğü gibi ülkemizde, bir polisin sorumlu olduğı kişilerin sayısı giderek azalmaktadır. Güvenlik hizmetleri personelinin ağır iş yükünün olduğı düşünüldüğünde, verilerle saptanan bu önemli azalışın daha iyi bir hizmet sunulabilmesi için gerekli olduğunu söylemek mümkündür.

Türk Polis Teşkilatının mevcut amir kaynağını Polis Akademisi oluşturmaktadır. Bunun dışında her yıl Eğitim Daire Başkanlığının düzenlediğı komiser yardımcılığı sınavlarına, meslekte 6 yılını doldurmuş polis memurları katılabilmekte ve sınavı kazanan polis memurları komiser yardımcısı olarak mesleğe devam etmektedir. Teşkilatın memur kaynağını ise çeşitli illerde bulunan Polis Meslek Yüksekokulları oluşturmaktadır.

3201 sayılı ETK'nın 55. maddesine göre Türk Polis Teşkilatında amir statüsü komiser yardımcılığı ile başlamakta ve sırasıyla komiser, başkomiser, emniyet amiri, dördüncü sınıf emniyet müdürü, üçüncü sınıf emniyet müdürü, ikinci sınıf emniyet

² Karadağ'a göre, 200.000'i aşkın aşan personeliyle Emniyet Teşkilatının sahip olduğı görev alanının hassasiyeti ve özel kanunlarla yönetilmesi nedeniyle ayrı bir bilim dalı olarak çalışılması gerektiğini savunmaktadır (Karadağ, 2000, s. 178).

³ AB ülkelerinde ise 1 polise düşen kişi sayısı, yaklaşık 250 civarındadır.

müdürü, birinci sınıf emniyet müdürü ve en son olarak da sınıf üstü emniyet müdürüne⁴ kadar devam etmektedir.

Teşkilatın yapısını belirleyen, 3201 sayılı ETK'nun 16. maddesine göre Emniyet Genel Müdürlüğü, merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurtdışı teşkilatı olarak örgütlenmiştir. Merkez teşkilatı bünyesinde, İçişleri Bakanlığı içinde Genel Müdürlük ve ona bağlı 32 daire başkanlığı bulunmaktadır. Taşra teşkilatı; il, ilçe, bucak, hudut kapısı, serbest bölge ve karakol teşkilatlarından oluşmaktadır. 2009 yılı EGM Faaliyet Raporuna göre, ülkemizde 81 il emniyet müdürlüğü, 436 ilçe emniyet müdürlüğü, 454 ilçe emniyet amirliği ve 1320 polis merkezi amirliği bulunmaktadır. Yurtdışı teşkilatında ise dış temsilcilik bu grubu oluşturmaktadır. Halen yurtdışında Birleşmiş Barış Misyona ile birlikte dış temsilciliklerimizi koruma misyonları, AGİT, Avrupa Birliği Polis Misyona gibi çeşitli görevlerde emniyet mensupları ülkemizi başarıyla temsil etmektedir.

1.4.3. Türk Polis Amblemi ve Yıldızı

Şekil 1.1. Türk Polis Amblemi

Kaynak: www.wikipedia.org

Şekil 1.2. Türk Polis Yıldızı

Kaynak: www.bucak.pol.tr

Şekil 1.1'de yer alan Türk Polis Teşkilatının armasında yer alan her ayrıntı farklı anlamlar taşımaktadır. Tarihi önemi de bulunan bu ayrıntıların temeli Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır.

⁴ Emniyet Teşkilatında yer alan, "Sınıf Üstü Emniyet Müdürü" statüsü sadece Emniyet Genel Müdürlüğüne aittir.

Türk polis armasındaki “sekiz köşeli yıldız”, ilk defa Sultan Abdülaziz (1861-1876) tarafından “Nişan-ı Osmani Şemsesi” adıyla, devlet hizmetinde üstün başarılar göstermiş olan kişilere iftihar ve imtiyaz olarak verilen bir madalya şeklinde çıkartılmış; bu “sekiz köşeli yıldız” daha sonra Türk polisinin amblemi olmuştur (www.bilgiyuvasi.com, 06.03.2011).

Yıldızın etrafını saran “defne dalı” da başarı, ün, şan, şöhret ve görkemi temsil etmektedir. Amblemin en alt bölümünde güç, kudret, özgürlük ve bağımsızlığın simgesi olan “çift başlı kartal” ise Selçuklu Devletinin (1040-1157) simgesidir ki, kartalın başlarından biri doğuya, diğeri batıya bakmakta ve doğu-batı hâkimiyetini ifade etmekte olup, armadaki “sekiz köşeli yıldız”ın her şuaı da ayrı bir etik değer taşımaktadır (www.bodrum.pol.tr, 06.03.2011).

Şekil 1.2.’de gösterilen Türk Polis Yıldızı ise 62 değeri temsil etmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: “Atatürkçü, cumhuriyet rejiminin savunucusu, adil, barışçıl, doğru ve tarafsız davranış ilkelerine bağlı olarak görev yapan yurdunu, bayrağını, mesleğini ve ulusunu seven kimselerdir” (www.bucak.pol.tr, 07.03.2011).

1.5. POLİSLİK MESLEĞİ

Eski dönemlerde meslek kavramı başlangıçta “din, hukuk, tıp” gibi üç temel meslek için kullanılırken, daha sonra polis ve askeri kesimler için de kullanılmaya başlanmıştır (Cirhinlioğlu, 1996, s. 85). Özellikle sanayi devrimi sonucunda, toplumsal yaşamın düzenlenmesinde önemli işlevler üstlenmek üzere ortaya çıkan çeşitli mesleklerden biri de polisliktir (Sözen, 2004, s. 116). Görüldüğü gibi “güvenlik hizmetleri”nin vazgeçilmez bir unsuru olan polislik, daha sonraki tarihlerde meslek sayılmasına rağmen, günümüzde en eski ve en yaygın (Fındıklı, 2000, s. 2) mesleklerden biri haline gelmiştir.

Sanayi devrimi sonucu ortaya çıkan ve çeşitlenen meslekler, modern toplumsal yaşamın düzenlenmesinde önemli işlevler üstlenmiş ve bu meslek gruplarının varlığı, bu modern toplumların temel özelliklerinden birisi haline gelmiştir (Sözen, 2004, s. 116). Barber’a göre, modern toplum profesyonel meslekleri barındıran toplumdur (aktaran Sözen, 2004, s. 116). Polislik mesleği de

doktorluk, mühendislik meslekleri gibi, profesyonellik gerektiren meslek grupları arasında yer almaktadır (Sevinç, 2001, s. 905). Profesyonel polislik ise, mesleki bilgi ve hukuk kuralları doğrultusunda olan görev anlayışı, teknolojinin kullanımı ve bunun yakından takip edilmesiyle birlikte, kişilerin insan olmalarından dolayı sahip olduğu kabul edilen temel hak ve özgürlüklere saygı göstermek, dolayısıyla insan unsurunu ön planda tutmak ve etik davranış kalıplarına göre mesleğini icra etmek gibi bazı temel özellikleri gerektirmektedir.

Polislik mesleği, mevcut diğer tüm mesleklerden hem yapı itibarıyla, hem de görevi (sunduğu hizmetler) itibarıyla farklılık göstermektedir. Polis teşkilatını yapı itibarıyla incelediğimiz zaman, bu teşkilatın esnek olmayan, katı bir bürokratik model (Kavgacı, 1998, s. 64-65) üzerine kurulduğunu, merkeziyetçiliğin (Aydın'dan aktaran Gültekin ve Özcan, 1999, s. 70) hakim olduğunu, dikey olarak yapılanmış (Varol, 1998, s. 90) resmi bir yapı içerisinde, disiplinin sağlanması için kendine özgü yasal kuralların belirlenmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Polislik sadece üniforma, silah, güç kullanmak vb. hususlardan ibaret değildir. Aynı zamanda polislik mesleği, köklü bir meslek olmakla birlikte, sunduğu hizmetler bakımından her şeyden önce bir insanlık ve uygarlık mesleğidir (Fındıklı, 2000, s. 2-5). Bu meslek hizmet sektörü niteliğinde olup, özünde insanları ve temel haklarını korumak, onlara yardım etmek ve yol göstermek amacını içermektedir. Görüldüğü üzere, polisin görevi, tamamıyla insan odaklıdır.

Polislik ve polislik hizmetleri konusunda çok çeşitli çalışmalar yapan Fındıklı, polislik mesleğinin genel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır: Polislik “uygarlık”, “güvenlik”, “uzmanlık”, “zor kullanma”, “kariyer”, “disiplin”, “detektiflik”, “fedakârlık”, “itham ve iddia”, “yol göstericilik” mesleğidir (Fındıklı, 2000, s. 5-9). Görüldüğü üzere Fındıklı'nın tespitleri ile yukarıda belirtmiş olduğumuz polislik mesleğinin ortaya çıkması, mesleğin yapı ve görev itibarıyla mevcut özellikleri ve polisliğin özü konularındaki hususlar benzerlik göstermektedir. Ayrıca yine Fındıklı, polise üç rol vermiştir. Bunlar “güvenlik mühendisliği”, “sosyal hizmet uzmanlığı” ve “öğretmenlik”tir (Fındıklı, 1996, s. 464). Gerçekten de polis güvenlik hizmetini sunmak için aldığı eğitim sayesinde mesleğinin bilimsel yönlerini öğrenen, görevini en iyi şekilde yerine getirmek için çalışan bir “güvenlik

mühendisi”); görev yaptığı toplumun yapısını iyi bir şekilde öğrenip, çalıştığı toplumun özelliklerini ve yine o toplumun özellikle “örtük bilgisi”ni⁵ kavrayıp, o toplumdaki bireylere yardımcı olarak, onları devlete kazandıracak bir “sosyal hizmet uzmanı” ve aynı zamanda vatandaşların toplumsal düzene uymaları için gerekli mevzuat hükümlerini halka öğreten, halkı bu konuda bilinçlendiren bir “öğretmen” dir.

1.5.1. Polislik Mesleğinde Disiplin

Polis teşkilatı içerisinde çok belirgin şekilde hiyerarşik ilişkiler vardır (Cerrah ve Eryılmaz, 2003, s. 26). Polislik mesleğinin en önemli özelliklerinden biri olan bu hiyerarşik yapı⁶, mevcut personelin (amir veya memur) arasındaki ilişkilerin “dikey olarak yapılanması”nı, dolayısıyla “ast-üst ilişkisi” oluşturularak, mesleğin disiplinli bir şekilde devamını sağlamak amacıyla.

Disiplin, “Polisin Merasim ve Topluluklardaki Rolüne ve Polis Karakolları Teşkilatlanmasına Dair Talimatnamesi”nin 1. maddesinde: “*Kanunlara, nizamlara, amirlere mutlak itaat ve madunun (ast) ve mafevkin (üst) hukukuna riayet etmek*” olarak tanımlanmakta ve yine aynı maddede, disiplinin polislik mesleğinde temel olduğu belirtilmektedir. Emniyet Teşkilatının temeli olan disiplinin sağlanması için birimlerin hukuka uygun olarak çalışmalarına, mevzuata aykırı olan hiçbir uygulamaya yer vermemelerine, dolayısıyla mesleki uygulamaların verimlilik ve etkinlik düzeyini arttırmak amacıyla, iyi işleyen, etkili ve adil olan bir denetim sistemine gerek duyulmuştur. Emniyet Teşkilatındaki bu sistematik denetim iki türlü olup, hem üst makamdakiler tarafından yapılan “hiyerarşik denetim”le, hem de Emniyet Genel Müdürünün emrindeki Teftiş Kurulunu oluşturan Polis

⁵ Prof. Dr. Betül Çotuksöken’in, 23 Aralık 2009 tarihli dersinden alınan notlarımdan: “Örtük bilgi”; belli toplumsal ilişkiler içerisinde özel bir çaba harcamadan sadece belli bir bölgede yaşayanların bildiği yerel bir bilgidir. Bir bölgenin örtük bilgisini, yalnızca o yörede yaşayanlar ve daha önce burada yaşamış insanlar bilebilir. O bölgedeki insanların aralarındaki ilişkilerin türünü, üslup, edep ve adabı bu insanlardan başkası bilemez. Örneğin; 4 Mayıs 2009 yılında Mardin’in Mazıdağı ilçesine bağlı Bilge köyünde 7’si çocuk 44 kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan “Bilge Köyü Katliamı”nın sebep ve sonuçlarının araştırılabilmesi için görevlendirilen bir heyet bu köye gönderildi. Oysa ki, bu ve bunun gibi olayların iç yüzünün bilinebilmesi 2-3 günde öğrenilebilecek bir husus değildir.

⁶ Hiyerarşi, “ast-üst ilişkisi” olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle hiyerarşi, örgütün “dikey olarak yapılanması”dır. Hiyerarşi, personelin kurumun amaçları doğrultusunda çalışırken, kurum içi ilişkileri düzenleyen bir kavramdır. Kurum amaçlarını gerçekleştirmek için değişik roller belirlenmiştir. Üst olan birey, bir başkasının astı, ast olan birey, bir başkasının üstüdür. Oluşturulan bu emir-komuta zinciri, hiyerarşik yapının vazgeçilemez bir unsurudur.

Başmüfettişleri tarafından yürütülen “idari teftiş”le gerçekleştirilmektedir (Aydın, 1999, s. 111).

Polislik mesleğinde, disiplin suçu sayılan eylemler ve bu eylemlerin gerçekleştirilmesi durumunda verilecek disiplin suçu cezaları EÖDT’nde yer almaktadır. Polislerin herhangi bir suçu işlemesi halinde, suçun türüne göre uyarma (EÖDT, Md.3), kınama (EÖDT, Md.4), aylık kesimi (EÖDT, Md.5), kısa süreli durdurma (EÖDT, Md.6), uzun süreli durdurma (EÖDT, Md.7), meslekten çıkarma (EÖDT, Md.8), devlet memurluğundan çıkarma (ETDT, Md. 9) cezaları verilmektedir.

1.5.2. Polisin “Memur” Statüsü

Türkiye’nin personel rejimine bakıldığında, kamu yönetiminin bir özelliği olan merkezîyetçiliğin etkisinde (Aykaç, 1997, s. 177) memurlarla ilgili her şeyin DMK ile düzenlendiğini görmekteyiz (Aydın, 1999, s. 97). Bu kanunda, kamu personelinin istihdam şekilleri, ödev ve sorumlulukları, sınıflandırılması, devlet memurluğuna alınma, atanma, memurluğun sona ermesi, çalışma saatleri, izinler, disiplin, ekonomik, sosyal, siyasal hak ve yükümlülükler, devlet memurlarının yetiştirilmesi ve emeklilik konuları ayrıntılı olarak yer almaktadır.

DMK md. 4’e göre, “memur”⁷ düzenlenen dört istihdam şekline biridir. Diğerleri ise sözleşmeli personel, geçici personel ve işçilerdir. Memur sayılan kamu görevlileri emniyet hizmetleri, genel idari, teknik, sağlık ve yardımcı sağlık, eğitim ve öğretim, avukatlık, din, yardımcı, mülki idare ve milli istihbarat hizmetleri sınıfı olmak üzere toplam 10 sınıfa ayrılmaktadır. Emniyet hizmetleri sınıfı; çarşı ve mahalle bekçisi, polis, komiser muavini, komiser, başkomiser, emniyet müfettişi, polis müfettişi, emniyet amiri, emniyet müdürü ve emniyet müdürü sıfatını kazanmış emniyet mensubu memurlarını kapsamaktadır (DMK, Madde 36).

⁷ Eryılmaz, “*Kamu Yönetimi*” adlı kitabında, Türk kamu personel sisteminin, “sınıflandırma, kariyer ve liyakat” gibi temel ilkelere bağlı olduğunu, özellikle memurluğun kapalı bir kariyer sistemi olduğunu, yükselmelerde kıdem ve öğrenim düzeyinin belirleyici bir kriter olduğunu, memurlara ödenen aylıkların ve ücretlerin sınıf ve derece düzenine göre belirlendiğini, memurluk statüsünün yasalarla düzenlenip güvence altına alındığını ve aynı zamanda kendine özgü bir idari yargılanma sistemine tabi olduğunu belirtmiştir (Eryılmaz, 1997, s. 251-3).

1.5.3. Polislik Mesleğinde “Değerlendirme” ve “Yükselme”

Polislik mesleğiyle ilgili “değerlendirme” ve “yükselme” kavramları birbiriyle alakalı olup, yöneticiler de dahil olmak üzere, tüm meslek mensuplarını ilgilendirmektedir.

Canman, “değerlendirme”yi, personelin çalışmasında gösterdiği performansıyla başarı ya da başarısızlığı hakkındaki bir yargıya varma işlemi olarak tanımlamaktadır (aktaran Aydın, 1999, s. 112). İlk olarak yönetici pozisyonunda bulunan yetkili rütbeli amirler ve müdürler, silsile yoluyla kendileri arasında, üst astın çalışmalarında gösterdiği performansa göre değerlendirilmekte ve ayrıca bu yönetici kadro, birlikte çalıştıkları personeli yine bu ölçüte göre değerlendirip, buna göre sicil vererek yükselmelerinde rol oynamaktadırlar.

Personelin “yükselmesi” polis memurları için, derece ve kademe açısından ilerlemek, rütbeliler için ise derece ve kademe ilerlemesinin yanı sıra rütbe almak veya terfi etmek anlamına gelmektedir. Amir statüsündeki personel, hakkındaki değerlendirme sonucunda olumlu sicil alması halinde, her rütbe için belirlenen görev süresi sonunda bir üst rütbeye terfi eder. Gerçekten de, belirlenen bu görev süreleri içinde terfi etmek için en önemli değerlendirme ölçütü “sicil”dir. Çünkü ETK Md. 55’te belirtildiği gibi, bir üst rütbeye terfi edebilmek için, üst rütbede boş kadronun bulunması ve bekleme süresi içindeki yıl sayısı kadar olumlu sicil almış olmak şartı vardır (ETK, Md. 55). Görüldüğü gibi, herhangi bir emniyet teşkilatı personeli hakkında yapılacak olan sicil değerlendirmesinin olumlu veya olumsuz olması, o memurun gerek kıdem gerekse de rütbece yükselmesi bakımından doğrudan önem taşımaktadır. Bu yüzden, “olumlu sicil almak” emniyet teşkilatı mensupları için çok önemlidir. Bu da personelin görevinde daha gayretli ve daha çalışkan olmasını gerektiren ve onu bu yönde motive etmeye yarayan etmenlerden biridir.

1.5.4. Polislik Mesleğinin Zor Çalışma Koşulları ve Yol Açtığı Sorunlar

Polislik, şüphesiz toplumumuzda yer alan en önemli mesleklerden biridir. Polis görevini yaparken, yasaların kendisine tanımış olduğu yetkileri kullanmaktadır. PVSK’nda polisin çok çeşitli görevleri, geniş bir yelpaze içerisinde (İçli, 1998, s. 69)

belirtilmiştir. Çok çeşitli görevleri nedeniyle polisler, çoğu zaman bazı zorluklarla ve tehlikelerle karşı karşıyadırlar. Bunun yanında, güvenlik hizmetlerini sunmak maddi ve manevi yönden büyük bedeller ödemeyi gerektirmektedir (Aydın, 2000, s. 67). Polis toplum düzenini, halkın can ve mal güvenliğini korurken, her türlü tehlikeye karşı kendi can güvenliğini de ön planda tutmak zorundadır. Polis, işi gereği çoğu zaman, olağandışı koşullarda çalışmakta, yasaya karşı gelen, suç işleyen insanlarla sıkça karşılaşmaktadır.

Bu insanların hayattan herhangi bir beklentilerinin olmaması, polisin bu insanlarla olan diyalogunu da tehlikeli kılmaktadır. Bu yüzden, meslek mensuplarının hayatları, yaptıkları görevin niteliği gereği, devamlı olarak tehlike altındadır (Cerrah ve Eryılmaz, 2003, s. 26). Polislik mesleği, topluma hizmet etmek için gerekirse canını vermeye hazır olan kişiler içindir (Demiral ve Vergili, 2004, s. 17).

Polislik, riskli bir meslek olduğundan (Aydın, 2000, s. 106), polislik mesleği mensupları, suçlarla mücadele konusunda büyük bir çaba sarf etmek durumundadır. Bu nedenle polisin güçlü karakterli (Demiral ve Vergili, 2004, s. 17), sağlıklı, dinç ve fiziksel kapasitesi üst düzeyde olmalıdır (Kayıhan ve Ersöz, 2010, s. 68). Ayrıca polis her durumda cesur, sakin ve soğukkanlı olmalıdır. Bunun yanında polis yetkilerini kullanırken durumu çevreleyen koşullarla bu koşullarda neler yapması gerektiği konusunda mantıklı ve çabuk karar vererek, mantıksal bir değerlendirme yapmak ve bunu uygulamaya koymak (İçli, 1998, s. 69) onun en önemli özellikleri arasında gelmektedir. Çünkü polis toplumda diğer hiçbir bireyin sahip olmadığı ve kullanamadığı ‘durdurma’, ‘arama’, ‘kimlik sorma’, ‘el koyma’, ‘yakalama’, ‘zor kullanma’ ve ‘sorgulama’ gibi temel hak ve özgürlükleri sınırlayıcı yetkiler ile donatılmıştır (Cerrah ve Eryılmaz, 2003, s. 27). Bu yüzden, polisin görevi esnasında yapacağı değerlendirmenin de ölçütü, tartışılmaz bir biçimde “her durumda, insan haklarını korumak” olmalıdır.

Kolluk kuvvetlerinin sahip oldukları bu özel yetkiler, onların görevlerinde daha hassas olmalarını gerektirmektedir. Bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi veya ihlal edilebilmesi noktasında önem arz eden bu yetkileri nedeniyle, polislik mesleği diğer meslek dallarına oranla daha fazla sorumluluk

(Aydın, 2000, s. 106) bilincine sahip olmayı gerektirir (Demiral ve Vergili, 2004, s. 17). İnsan haklarının her durumda, kayıtsız şartsız korunması gerekliliğinin bilinci, şüphesiz ki etkin bir insan hakları eğitimiyle verilebilir. Polislik mesleği mensupları da belirli bir meslek öncesi eğitim sürecinden geçmektedir (Cerrah ve Eryılmaz, 2003. s. 26). Polisin eğitimi konusu, daha sonraki bölümlerde ayrıntılarıyla ele alınacaktır.

Polislik mesleği, özünde nesnesi “insan” olan (Aydın, 2000, s. 106) ve bu haliyle toplumun her bireyini doğrudan ilgilendiren bir meslektir (Çağlar, 2000, s. 108). Bu husus da polislik mesleğinde çalışanların sorumluluklarını arttırmaktadır. Polislik mesleği insanlarla sürekli ilişki kurmayı ve onlara hizmet vermeyi içermekte (Şanlı ve Akbaş, 2008, s. 2) ve bu hizmeti verirken insanlarla yüz yüze yakın ilişki içinde, uygun olmayan koşullarda görev yapmak zorunda kalmaktadırlar (Şeker ve Zırhlıoğlu, 2009, s. 9).

Gerçekten de, polislik mesleğini irdelediğimiz zaman, polisliğin kolay bir meslek olmadığını ve büyük fedakarlıklarla bu mesleğin icra edilmekte olduğunu söyleyebiliriz. Zor çalışma koşulları, polisin performansını olumsuz yönde etkilemektedir (Sözen, 2005, s. 13). Bu ağır çalışma koşullarından, uzun çalışma saatleri, yeterli maaş ve fazla mesai ücreti alamama, merkezîyetçilik sorunu, sosyal hakların yetersiz oluşu, imaj sorunu, istihdam sorunu, saygınlık sorunu vb. anlaşılmalıdır. Sayılan bu olumsuz koşulların, birbirini izleyerek arttığını söylemek mümkündür. Yani bir olumsuzluk beraberinde diğer bir olumsuzluğu getirmektedir. Örneğin polisin uzun çalışma saatleri, ailelerine yeterli zaman ayıramamasına, eşlerinden boşanmalara kadar giden sonuçlara yol açmaktadır. Bunun yanında istihdam sorunu ve bu mesleği orta sınıf zümrenin tercih etmesi, imaj sorununa ve saygınlık sorununa yol açmaktadır. Memurların fazla çalışmalarına karşın mesai ücreti alamamaları, sosyal imkânların yetersiz olması ve mesleki örgütlenmenin olmayışı, beraberinde başka sorunları da getirmektedir.

1.5.4.1. Uzun Çalışma Saatleri

Meslek mensupları, çoğu zaman uzun süreli çalışmaktadırlar (Cerrah ve Eryılmaz, 2003, s. 26). Güvenlik hizmeti sunan görevlilerin büyük çoğunluğu,

mesleklerini icra ederken, çalışma saatlerinin uzunluğundan kaynaklanan düzensiz uyku, dengesiz beslenme, aileye yeterince zaman ayıramama gibi sorunlarla sık sık karşı karşıya gelmektedirler.

2011 yılı Şubat ayında ‘Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği’ görevlilerinden 181 polis memuru ve 2 komiser sınıfı rütbeli olmak üzere toplamda 183 personele uygulanan ankette yer alan “Polisin en önemli sorunu sizce hangisidir?” sorusuna, katılımcıların % 51,9’u “Düzensiz ve belirsiz mesai saatleri (uzun süre çalışma)” cevabını ve % 32,2’si ise “Ailesine yeterince vakit ayıramama ve sosyal etkinliklere katılamama” cevabını vermişlerdir. Görüldüğü gibi katılımcıların yarısından fazlasının düzensiz ve belirsiz mesai saatlerinden şikâyetçi oldukları ve azımsanamayacak bir kısmının da ailelerine yeterince vakit ayıramadıkları ve sosyal etkinliklere katılamadıkları, net bir şekilde görülmektedir.

Bununla ilgili olarak İEM Personel Şube Müdürlüğü’nün verilerine göre İstanbul’da 2008 yılında görev yapan 31.567 emniyet görevlisinden 45 personel, 2009 yılında görev yapan 32.707 emniyet görevlisinden 83 personel, 2010 yılında görev yapan 35.059 emniyet görevlisinden 66 personel, mahkeme kararıyla eşlerinden boşanmıştır. Polislik mesleğinin ağır koşullarının, aile hayatlarını olumsuz bir şekilde etkilediği kanısı, hem anket sonuçlarıncı hem de İEM verilerince doğrulanmaktadır.

Bunların yanında uzun mesai saatleri içerisinde meslek mensuplarının sahip olduğu “izin hakları”nı kullanma şekli de üzerinde durulması gereken başka bir sıkıntılı konudur. İzin hakkı, Anayasa ve DMK ile memurlara tanınan temel haklardandır. İzin hakkı; yıllık, mazeret, evlenme, doğum, hastalık, sağlık ve ölüm izinleri ile aylıksız, askerlik ve öğrenim izinlerini de kapsamaktadır. Ancak Emniyet Teşkilatı mensuplarının kanunlarla sahip olduğu “izin hakkı”nı kullanırken işleyen prosedür, diğer kamu görevlilerin izlediği prosedürden farklıdır. Çünkü günlük hayatta zaman zaman meydana gelen, halkta korku ve infial yaratan olağanüstü olaylarda, kolluk güçlerinin izin hakkını kullanılması daha da zorlaşmaktadır. Böyle zamanlarda memurun anayasal hakkı olan izinler, belli bir süre için kaldırılabilen veya talep ettiği izin süresi tamamen kullandırılmayarak sınırlandırılabilen ya da sadece belirli mevsimlerde kullandırılabilir (Aydın, 1999, s. 116).

1.5.4.2. Yeterli Maaş ve Fazla Mesai Ücreti Alamama

‘Ücret’, Canman’a göre, “zihinsel ya da bedensel çalışma ya da emek karşılığı elde edilen para” demektir (Canman, 1995, s. 175). ‘Maaş’ ise ücretle ilgili olup, kamu görevlilerinin geçimini sağlayabilmesi için aldığı ücrete denmektedir (Aydın, 1999, s. 115). ‘İyi’ bir ücret sistemi dengeli ve esnek olmalı; aynı zamanda çalışanları da motive etmelidir (Canman, 1995, s. 198-199). Oysaki günümüzde polisin aldığı “maaş”ın, zor yaşama koşulları karşısında yetersiz olduğunu ve personeli motive etmediğini söylemek mümkündür. Olması gereken, çalışanın meslek olarak edindiği işin niteliğinin, hak ettiği maaş ile orantılı olmasıdır.

Ücret konusu polislik mesleğinde sürekli olarak sorunlu olmuştur (Aydın, 1999, s. 115). Uzun saatler boyunca ve zor çalışma koşulları çerçevesinde görev yapan güvenlik hizmetleri mensupları, çok çeşitli ve geniş kapsamlı ve bir o kadar da önem arz eden görevlerini ifa ederken aldıkları maaş, yukarıda sözünü ettiğimiz “iyi bir ücret sistemi özellikleri”ne uymamaktadır.

Güvenlik hizmeti mensuplarının ödüllendirilmesi iki çeşittir. Birincisi ‘parasal ödül’, ikincisi ise ‘takdirname’dir. Parasal ödül, DMK ve ETK’da düzenlenmiştir; takdirname ise yalnızca DMK’da düzenlenmiştir.

Parasal ödül ile ilgili, ETK md. 86’ya göre: “*Ülkenin güvenlik ve esenliği, Devletin çıkarları ve kişilerin can, ırz ve mallarını korumada yüksek hizmetleri görülenler ve olağanüstü durumlarda yaşamını ortaya koyarak büyük yararlıklar gösterenler para verilerek ödüllendirilir*”. Ayrıca, DMK md. 123’e göre: “*Bağlı buldukları kurumlarda olağanüstü gayret ve çalışmalar sonucunda emsallerine göre başarılı görev yaptıkları görülen Devlet memurlarına bir mali yıl içinde bir aylıkları tutarını, Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil memurlarla Maliye ve Gümrük Bakanlığında Gümrük işlerinde görevli memurlara iki aylıkları tutarını aşmamak üzere ödül verilebilir*”. Görüldüğü gibi DMK’nun ilgili bu maddesi, özellikle görevinde üstün başarı gösteren Emniyet Hizmetleri Sınıfındaki memurlara diğer kamu görevlilerine nazaran daha fazla maddi ödül verilmesini içermektedir.

Takdirname ile ilgili, DMK md. 122'ye göre: “*Görevinde olağanüstü gayret ve çalışması ile başarı sağlayan memurlara merkezde atamaya yetkili amirler, illerde valiler ve kaymakamlar tarafından takdirname verilebilir. Takdirname sicile geçer*” diyerek emniyet hizmetleri personelinin, göstereceği üstün başarılar karşısında ne şekilde ödüllendirileceği belirtilmiştir.

Polisliğin, riskli ve stresli bir meslek olması nedeniyle, polisin en küçük bir başarısının bile ödüllendirilmesi doğru olacaktır (Aydın, 1999, s. 109). Çünkü bu sayede, bir o kadar meşakkatli, zor, tehlikeli ve stresli olan bu mesleğin icrasında, güvenlik görevlilerinin mesleğe karşı motivasyonu sağlanarak, çalışanların vazifelerini daha büyük bir heyecanla yapmaları sağlanabilir. Bu yüzden polise, diğer kamu görevlilerinden daha fazla ödül verilmesi yerinde bir karardır. Polisin parayla, ücretle, maaşla bağlantılı sorunlarına bir çözüm bulunarak, mesleki motivasyonu daha çok sağlanmalıdır.

1.5.4.3. Merkeziyetçilik Sorunu

Polis örgütü merkeziyetçi bir yapı içinde teşkilatlanmıştır. Merkezde, İçişleri Bakanlığı bulunmakla beraber, Emniyet Genel Müdürlüğü bu Bakanlığa karşı sorumludur. Günümüzde çeşitli yazarlar bu hususun sakıncalarının da olduğunu dile getirmektedir. Bu sakıncaları dile getirenlerin başında gelen Aydın, polis teşkilatı için merkezi olmayan yapının daha uygun olacağını savunmakla beraber, bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Polis tamamen hükümet eden partinin kontrolündedir. Türkiye’de bütün polislikle ilgili meseleler İçişleri Bakanlığının sorumluluğundadır. Politikaların tespitinde bakanın rolü ve gücü büyüktür. O bu konularda tek otoritedir” (aktaran Gültekin ve Özcan, 1999, s. 71). Aynı şekilde Gültekin ve Özcan’da bu görüşü, buna paralel olarak değerlendirmektedir: “*Polisin, seçilmiş sivil bir Bakana karşı sorumlu olması, onun İçişleri Bakanının üyesi olduğu hükümetteki partinin tamamen kontrolü altında bulunması demektir. Demokrasi prensiplerinin tam yerleşmediği bir ülkede bu durum gerçekte kendi bölgelerinde değişik politik menfaatlerini polis teşkilatı vasıtasıyla icra etmek isteyen hükümet partisinin politikacılarına bir davetiyedir. Her hükümet değişikliğinde teşkilatta üst düzey amirler arasında yapılan büyük çaplı tayin ve terfiler bu görüşü doğrulamaktadır*”

(Gültekin ve Özcan, 1999, s. 70-71) diyerek merkeziyetçi siyasi yapılanmanın sakıncalarını dile getirmişlerdir.

1.5.4.4. Sosyal Hakların Yetersizliği

Kamu görevlilerinin sosyal hak ve yardımları DMK'da yer almaktadır. Başlıcaları; emeklilik hakları (md. 187), hastalık ve analık sigortası (md. 188), yeniden işe alıştırma (md. 189), konut tahsis etme (md. 193) ve konut kredisi verilmesi (md. 192), öğrenim bursları ve yurt sağlama (md. 199), aile (md. 202), doğum (md. 207), tedavi (md. 209), ölüm yardımı (md. 208) ve cenaze giderlerinin karşılanmasıdır (md. 210). Söz konusu bu hak ve yardımların güvenlik güçleri için gerçekten de iyi ve yeterli düzeyde verilebilmelidir. Çünkü polisin her an için can güvenliği tehlikededir ve polisliğin stresli, riskli, gece gündüz ve yaz kış demeden her an her yerde ifa edilen bir meslek olması nedeniyle söz konusu kişilerin sağlığı tehdit altındadır (Aydın, 1999, s. 116). Bu nedenle, vatandaşlara sunacağı güvenlik hizmetinin daha verimli ve etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için, polisin sağlık hizmetlerinden, konut olarak kullanacağı polis lojmanlarından, görevi esnasında kullanacağı araç, gereç, polis moral eğitim merkezleri ve polis evleri gibi dinlenme yeri gibi imkânlardan yeteri kadar yararlanması gerekir. Tüm bu hususlarda ciddi anlamda var olan eksiklikler giderilmelidir; çünkü bu da polisin bazı olaylar karşısında başarısız kalmasına haklı gerekçe oluşturmaktadır (Aydın, 1999, s. 116).

1.5.4.5. İstihdam ve İmaj Sorunu

Polislik, çok sayıda insan gücü istihdam eden bir meslektir. Fındıklı, polislik mesleğinin “kısa yoldan kolay bir şekilde hayatı kazanma yolu olan bir istihdam deposu” (Fındıklı, 2000, s. 10) olarak görüldüğünü vurgulamaktadır. Gerçekten de, ülkemizde polislik mesleği, meslek sahibi olmayan kişilerin ve üniversite mezunu veya üniversiteyi kazanamayanların da dahil olduğu belli bir mesleği olmayan işsizlerin, meslek sahibi olmak için en son seçenek olarak gördükleri bir istihdam yuvası niteliğindedir.

Polis Akademisi Başkanlığının düzenlediği PMYO sınavlarına 2008 yılında başvuran erkek aday sayısı 81.205 ve kadın aday sayısı 23.255, 2009 yılında başvuran erkek aday sayısı 58.828 ve kadın aday sayısı 15.184, 2010 yılında

başvuran erkek aday sayısı 56.011 ve kadın aday sayısı 15.048'dir. Bu verilere göre, son üç yılda PMYO sınavlarına başvuran toplam aday sayısı 2008 yılında 104.460, 2009 yılında 74.012 ve 2010 yılında 71.059'dur. Sonuç olarak polislik sınavına yılda ortalama, büyük bir katılım olarak değerlendirebileceğimiz 80.000'in üzerinde aday katılmaktadır. Belirli tarihlerde düzenlenen "polislik sınavı", yukarıda belirtilen kesimdeki insanların çok geniş katılımıyla her yıl yapılmaktadır.

Gerçekte Emniyet Teşkilatı, burada belirtildiği gibi bir istihdam deposu olmaktan çıkarılmalı; asıl amaç, mevcut tüm personeli daha iyi şartlarda eğiterek, onlara daha çok beceri kazandırarak ve onlardan daha çok yararlanmanın olanaklarını yaratmak olmalıdır. Asıl önemli nokta, günümüzde Emniyet Teşkilatının sahip olduğu mevcut personel sayısı değildir; önemli olan mevcut güvenlik görevlilerinin her bakımdan sahip olmaları gereken yeterlilikleridir.

Polislik mesleği, her an görünürlüğü olan bir meslek, başka bir deyişle bir imaj mesleği (Fındıklı, 2001a, s. 101) olduğu için, ülkemizde polislik mesleğinin "istihdam yuvası" olma özelliği aynı zamanda "olumsuz imaj" olarak Emniyet Teşkilatına zarar vermektedir.

'Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği' görevlilerine uygulanan ankette yer alan "Neden polislik mesleğini seçtiniz?" sorusuna, katılımcıların % 47,6'sının 'Kısa yoldan meslek sahibi olabilmek' seçeneğini işaret ettiklerini görmekteyiz. Katılımcıların % 16,3'lük bir kesimi polislik mesleğini, üniversitede iyi bir yeri kazanamadıkları için seçmiş olmaları en çok işaretlenen ikinci seçenek olmuştur. Bunu % 15,9 ile 'Tek idealim olduğu için' şikkı, % 14,8 ile 'Üniformayı çok sevdiğim için' şikkı ve en son % 5,4 ile 'Ailem istediği için' şikkı izlemektedir.

Anketimize katılan emniyet görevlilerinin bu soru için verdikleri cevaplardan, üniversite sınavında istedikleri yeri kazanamayıp, kısa yoldan meslek sahibi olmak isteyen kişilerin çoğunlukla bu mesleği seçtiklerini, polislik mesleğini 'istihdam yuvası' olarak gördüklerini anlamak mümkündür.

Polislik mesleğinin seçimiyle ilgili olarak “Şükrü Balcı Polis Eğitim Merkezi” ve “Rüştü Ünsal Polis Okulu” öğrencilerine yapılan anket değerlendirmesinin sonucuna göre; erkek öğrencilerin %54.25’i liseden sonra öğrenimlerine en az altı yıl ara vermişler ve polisliğin en son çare olarak seçilen bir meslek olup olmadığı sorulan öğrencilerden %47.1’i bu soruya ‘evet’ cevabını vermişlerdir (Deniz’den aktaran Dikici, 2004, s. 24). Görüldüğü gibi, bu anketin evrenini oluşturan bu polis adaylarının yarısından fazlasının liseden sonra öğrenimlerine en az altı yıl ara vermiş olması, polisliğe başvurmadan önce bu kişilerin uzun süre iş aradıklarını ve bulamadıklarını göstermektedir.

Oysa ideali polislik mesleği olmayan, yalnızca başka bir iş bulamadığı için son seçenek olarak polis olmaya karar vermiş kişilerin polis olması doğru değildir. Çünkü polislik sadece “bir ekmek kapısı” değil (Fındıklı, 2000, s. 14) aynı zamanda “insan” unsuru her zaman ön planda olan, en önemli kamu hizmetlerinden biridir.

En son çare olarak polis olmayı seçenler, polislik mesleğini hayatları boyunca kendilerine angarya gelen bir meslek olarak görürler. Eğer bir polis, vatandaşlara güvenlik hizmeti sunma ve onları koruma göreviyle kendisini bütünleştirememiş ise, yaptığı işten hoşnut olmayan, mesleğini zorla yapan biri haline gelecektir. Dolayısıyla o polis gönülsüz olarak yaptığı işten elbette haz alamayacak, zorla bu mesleği yapmanın ne kendine ne de vatandaşlara yararı olacaktır.

1997 yılında polis okullarında yapılan bir ankete göre, adayların % 70’ten daha fazlası küçük yerleşim birimlerinden gelmekte (Cerrah ve Semiz’den aktaran Cerrah ve Eryılmaz, 2003, s. 29) ve yine 2002-2003 eğitim-öğretim döneminde Elazığ Polis Meslek Yüksekokulunda okuyan 325 adaya uygulanmış olan bir anket sonuçlarına göre adayların babalarının %82’lik kesiminin memur, işçi, çiftçi veya emekli gibi görece düşük ücretle çalışan insanlar olduğu anlaşılmaktadır (Deniz’den aktaran Dikici, 2004, s. 25). Görüldüğü üzere 1997 yılına ait bu veriler, polis adaylarının ciddi anlamda büyük çoğunluğunun köy ve küçük ilçe gibi kırsal kesimden ve ayrıca olanakları sınırlı sosyo-kültürel ve ekonomik tabandan geldiklerini göstermektedir.

Ancak 2011 yılı Şubat ayında ‘Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği’ görevlilerine tarafımdan uygulanan ankette yer alan: “Mesleğe girmeden önce yaşadığınız yerleşim birimi?” sorusuna verilen yanıtların başında katılımcıların % 47,5’inin ‘il merkezi’ olarak cevap verdiklerini görmekteyiz. Söz konusu ankete katılan emniyet hizmeti görevlilerinin % 48,6’sının 26-31 yaş aralığında oldukları, eğitim durumları açısından % 64,4’ünün üniversite mezunu oldukları ve % 58’inin POMEM mezunu olduğu düşünüldüğü zaman, çıkan bu sonuçlara göre; 1997 yılında polis okullarında yapılan ankette, adayların % 70’ten daha fazlasının küçük yerleşim birimlerinden gelmelerine karşılık, 2011 yılında yaptığımız ankete göre bu oranın çok daha düşük olduğunu görmekteyiz.

Bunlara ek olarak, TÜİK’nun 2011 yılı içerisinde düzenlediği “2009 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”na göre ülkemizde yoksulluk oranı % 18,08 olarak saptanmıştır. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda 2008 yılında % 34,62 olan yoksulluk oranı, 2009 yılında % 38,69’a yükselirken, kentlerde yaşayanların yoksulluk oranı % 9,38’den % 8,86’ya düşmüştür. Görüldüğü gibi kırsal bölgelerde yaşayanların yoksulluk riski, kentlerde yaşayanlardan fazladır. Ayrıca bu verilere göre, eğitim düzeyi yükseldikçe yoksul olma riskinin azaldığını söylemek de mümkündür.

Bu yüzden polislik mesleğinin günümüzde toplumumuzun sosyal ve ekonomik bağlamda alt katmanlarına mensup bireylerinin, çoğunlukla başvurduğu meslekler arasında olduğunu söylemek mümkündür. Fındıklı’nın belirttiği gibi, polislik, bir orta sınıf mesleği değil, bir alt gelirli grup mesleği sayılmaktadır (Fındıklı, 2000, s. 10). Adayların büyük çoğunluğunun küçük yerleşim birimlerinde yetişmesi ve ailelerinin de elverişsiz sosyal-ekonomik tabandan gelmelerinden dolayı, adayların kişisel özellikleri de doğal olarak bu sınıfların değer yargılarıyla paralellik göstermekte, sonuç olarak bu değer yargıları da teşkilata taşınmaktadır (Fındıklı, 2000, s. 10). Ancak ülkemizde polisliğe yeni alınan adayların büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olmaları, il ve ilçelerde yetişmeleri sonucu, çalışan profiline de değişmeye başladığını ileri sürebiliriz.

1.5.4.6. Saygınlık Sorunu

Polislik mesleğinin icra edilmesi ve polisin toplumun doğrudan doğruya gözlemlediği kişi olması bakımından polis, “saygınlığın oluşumunda veya devamında” birinci dereceden sorumlu bir öznedir (Giddens’ten aktaran Kul ve Tayfun, 2009, s. 60) ve bizzat kendi eliyle bu saygınlığını kazanır. Dolayısıyla polislik mesleğinin saygınlığı konusunda en önemli etken, polisin mesleğini icra ederken topluma karşı gösterdiği tavır ve davranışlarıdır. APEY’nin 12. maddesinde, “*Polis, hukukun toplumda hâkim olması için çalışan ve halka hizmet sunan bir meslek grubu olarak halkın saygısını kazanma amacı olan bir kurum olarak yapılandırılmalıdır*” ifadesiyle polisin saygınlık kazanmasında nasıl bir görev anlayışı içerisinde bulunması gerektiği belirtilmektedir.

Kul ve Tayfun, polislik mesleğinin saygınlığını hem kurum içi, hem de kurum dışı koşullara bağlı görmektedir (Kul ve Tayfun, 2009, s. 60). Polis teşkilatına mensup bireylerin sahip olunan mesleki ilke ve değerlere bağlı bir şekilde görev yapması, mesleğin icra edilmesi sırasında topluma karşı tutum ve davranışlarına her polisin dikkat etmesi büyük önem taşımaktadır. Çünkü her davranış hem kişisel hem de kurumsal olarak değerlendirilmektedir.

Meslek saygınlığı konusunda yapılan araştırmalarda polislik, 60 meslek arasında 36., 40 meslek arasında ise 16. sırada yer almıştır (Okay’dan aktaran Fındıklı, 2000, s. 9). Polislik mesleğinin bilinen özellikleri, mesleğin toplumdaki statüsü ve polisin çalışma koşullarının zorluğu açısından ülkemizde polisliğin sosyal yönden çekici ve saygın bir meslek olduğunu söylemek zordur (Fındıklı, 2000, s. 9). Polisin ağır ve zor koşullar altında, muhatap olduğu insanlar ve meşgul olduğu işler açısından bakıldığında, polisliğin herkesçe rağbet edilecek bir meslek olduğunu söylemek zordur.

1.5.4.7. Sonuç: “Polisin Tükenmişliği”

Polislik mesleği, düzensiz ve uzun çalışma saatleri olan, tehlikeli ve riskli görevleri içinde barındıran, her tür insanla ve suçla karşılaşılabilen, emeğinin karşılığında yeterli ücreti alamayan ve aynı zamanda saygınlık sorunu ile karşı

karşıya kalabilen, fedakârlık isteyen bir meslektir. Günümüzde, suç işleme konusunda belirgin bir artışın söz konusu olduğu ve gelişen teknoloji ile birlikte, her gün bir yenisinin eklendiği çok çeşitli suç türleriyle karşı karşıya kalan polislerin, kamu düzenini korumaları ve güvenliği sağlamaları beklenmektedir (Taşdöven, 2005, s. 44). Gerçekten de çalışma şartları ne kadar zor olursa olsun, polis görevini her şartta yapmak zorunda (Sözen, 2005, s. 13), mesleğini icra ederken başarılı olmak, kamu düzenini ve güvenliğini sağlamak durumundadır.

Çok fazla sorumluluk üstlenen bu meslek mensupları kendilerini çoğu zaman sıkıntılı hissetmektedirler. Görevlerinde insanlarla yoğun şekilde iletişime geçen meslek mensuplarında “umutsuzluk, tükenmişlik ve depresyon” gözlenmektedir (Yıldırım, 2007, s. 7). Buna ek olarak günümüzün çalışma hayatındaki hızlı tempo ve karmaşa, insanların kendilerini bunalmış hissetmelerine neden olmaktadır (Cerrah ve Semiz'den aktaran Şanlı ve Akbaş, 2008, s. 3). Güvenlik güçleri, görevleri sırasında karşılaştıkları olaylara genelde fiziksel ve zihinsel olarak müdahale etmektedirler. Bunun yanında çeşitli nedenlerle yardım isteyen insanlara da yardım etiklerinden, bu gibi durumlar, polislerin yıpranmalarına ve tükenmişlik açısından önemli bir risk grubu oluşturmalarına neden olmaktadır (Şanlı, 2006, s. 6). Oysaki “kaliteli hizmet, çalışanların memnuniyetlerinin sağlanması ile mümkündür” (Sözen, 2005, s. 13).

Diğer önemli bir konu ise, polislerin mesleğe ilişkin sorunlarıyla ilgilenecek herhangi bir meslek örgütlerinin bulunmamasıdır. Oysa bu sorunlarla ilgili olarak bir meslek örgütünün oluşturulması, birçok sorunun çözümünde etkili olabilir. Söz konusu örgüt, polislerin karşı karşıya kaldığı sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapabilir ve ayrıca polislik mesleğiyle ilgili davranış standartları oluşturarak, uygulanmasını sağlayabilir.

Bunun yanı sıra PMYO'nda aday polis memurlarına verilen “polis deontolojisi” eğitiminin tam olarak verilmesi son derece önemlidir. Deontoloji, meslek üyelerinin mensubu oldukları toplumun veya teşkilatın ana amaçlarına erişebilmesini sağlamak üzere psikolojik ve ahlaki kurallar çerçevesinde hareket etmelerini sağlayabilir (Genç, 2001, s. 470). Dolayısıyla, polis deontolojisinin önemi çok büyüktür. Çünkü polis deontolojisi, güvenlik güçlerinin yetki ve görevlerini belirleyen yasalar çerçevesinde görevlerini icra etmelerini ve polislerin görevlerini

ifa ederken kendilerine yakışır şekilde davranmalarını öngören davranış standartlarını belirleyen kılavuzdur.

Vatandaşlara güvenlik hizmeti sunan polisin, iyi bir meslek adamı olması gerekmektedir. Bilgen'in yaptığı "iyi bir meslek adamı" tanımı ise, bize polisin misyonunu ve vizyonunu tam anlamıyla göstermektedir. "Sırtında taşıdığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti üniformasını herkesin sevgi ve saygıyla selamlamak istediği, bulunduğu her yerde gönüllere huzur ve güven veren, vatandaşı her türlü tehdit, tehlike ve saldırılardan koruyan, herkesin eşit, özgür ve onurlu yaşamasını güvenlik görevlerini yaparak sağlayan iyi bir devlet görevlisi olmalıdır" (Bilgen, 2001, s. 355).

1.6. GÜVENLİK KAVRAMI VE ÖNEMİ

"Güvenlik", geniş kapsamlı bir kavramdır. Güvenlik kavramı, devletin düzeninin korunmasından, kazaların önlenmesine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır (Gözübüyük, 1983, s. 165).

Güvenlik kavramını, herhangi bir tehlikeden uzak bulunma, emin ve rahat olma durumu (Şafak, Bıçak ve Şafak, 1999, s. 45), toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu (Ergil, 2001, s. 117), kişilerin mallarının, ırz ve namuslarının her türlü saldırı tehdit ve muhtemel kazalara karşı korunması (Yayla'dan aktaran Özcan, 2001, s. 261) durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak günümüzde "emniyet", "asayiş" kavramları ile aynı anlama gelen "güvenlik" kavramı, en basit tanımıyla, toplum içinde yaşayan insanların, can ve mallarına yönelik herhangi bir tehlike ve tehdidin bulunmamasını ve bunlar hakkında insanların herhangi bir endişe duymamasını içerir.

Özcan, güvenliği maddi, kişisel ve sosyal olarak çeşitlendirmiştir (Özcan, 2001, s. 261). Maddi güvenlik, toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesini; kişisel güvenlik, bireyin güvenlik hakkına sahip olmasını; sosyal güvenlik ise kamu düzenini ifade etmektedir. Gerçekten de bireyin temel kaygılarından ilki şüphesiz kişinin kendi güvenliğidir. Buradaki önem arz eden

husus, kişinin öncelikli olarak kendisinin herhangi bir tehlikeye veya tehdide maruz kalmadığını, can ve mal güvenliğinin sağlandığını hissetmesidir.

Kişi kendisi için istediği güvenli ortamı aynı zamanda yakınları, yani sosyal çevresi için de istemektedir. Maddi güvenliğin, diğeri bir deyişle toplumun düzeninin sağlanması için toplumun yararına olan yasaların eksiksiz bir biçimde uygulanması gerekmektedir. Ancak bu yolla sosyal güvenlik sağlanmış olabilir. Sonuç olarak maddi güvenliğin sağlanması, aynı zamanda kişisel ve sosyal güvenliğin sağlanması demektir. Burada şüphesiz en önemli unsur, toplumda görev yapan yasa uygulayıcısı ve denetleyicisi olan polistir. Polis görevini en iyi şekilde yaptığı takdirde güvenlik de her türüyle sağlanmış olacaktır.

Güvenlik herkes tarafından istenen, ortak bir olgudur (Pektaş, 2003, s. 22). Çünkü toplumsal düzenin sağlanması devletimizin ve vatandaşlarımızın her türlü iç ve dış tehlikeden uzak tutulması sonucunu getirecek; bu aynı zamanda Yurdaer'in belirttiği gibi, devletimizin ve vatandaşlarımızın, kısacası varlığımızın devamını da içerecektir (Yurdaer, 2000, s. 216).

1.6.1. Güvenlik Hizmetleri ile Maslow Piramidi İlişkisi

1.6.1.1. İhtiyaçlar Piramidi

Amerikalı araştırmacı Abraham H. Maslow, 1954 yılında insan ihtiyaçlarının (ya da güdülerinin) piramit şeklinde bir hiyerarşiye tabi olduklarını ileri sürmüştür (Göksu, 2002, s. 27). Maslow, insan ihtiyaçlarını birbiri üzerinde yükselen beşli bir basamak olarak düşünmüş, buna da "ihtiyaçlar piramidi" demiştir.

İhtiyaçlar piramidini oluştururken Maslow, insan davranışlarının temelinde ihtiyaçların olduğunu belirlemiştir. Aynı zamanda bu piramidin en önemli özelliği, alt basamaklardaki ihtiyaçlar karşılanmadan yukarıdakilere geçişin olmamasıdır. Yani insanlar temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra diğeri ihtiyaçlarını karşılama yoluna giderler. Piramidin en alt basamağında fizyolojik ihtiyaçlar, en üst basamağında ise sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar yer almaktadır. Ayrıca en üst basamaktaki "kendini gerçekleştirme", mükemmel insanı temsil etmektedir.

Şekil 1.3. Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi

Kaynak: (www.cizgiliforum.com, 13.01.2011)

İhtiyaçlar piramidinde bulunan, insanların davranışlarının temeli olan ihtiyaçlar sırasıyla 'Fizyolojik İhtiyaçlar', 'Güvenlik İhtiyaçları', 'Ait Olma ve Sevgi İhtiyaçları', 'Takdir ve Saygı İhtiyaçları', 'Kendini Gerçekleştirme' olarak sıralanmıştır (Göksu, 2002, s. 29-30).

Maslow'un ihtiyaçlar piramidini incelediğimiz zaman, insanoğlunun vazgeçemediği olgulardan olan "güvenlik ihtiyaçları" görüldüğü üzere, yaşamını devam ettirmek için karşılanması vazgeçilmez olan fiziksel ihtiyaçlardan (yeme, içme gibi) hemen sonra, sosyal ihtiyaçlardan (saygınlık, sevgi gibi) ise önce gelmekte, insanın beş temel gereksinimi arasından, ikinci önemli gereksinimi sayılmaktadır. Buna göre, fizyolojik ihtiyaçları karşılanan kişinin bundan sonra ihtiyaç hissedeceği şey güvenlik ihtiyacı olacaktır. Bu aşamada kişinin kendine fiziki, ekonomik ve sosyal olarak güvenli bir ortam⁸ oluşturma ihtiyacı ortaya çıkacaktır.

⁸ AİHM'nin 30 Kasım 2004'te verdiği, Öner Yıldız kararı ile ilgili olayda, 28 Nisan 1993 tarihinde Ümraniye Hekimbaşı'nda ev atıklarının toplandığı bir çöplüğün metan gazı sıkışması nedeniyle patlaması sonucu, başvuru sahibinin yakınlarının da aralarında bulunduğu 39 kişinin toprak altında kalarak ölmesi ve birçok evin bu patlamadan zarar görmesinin ardından, AİHM'ne başvuran Maşallah Öner Yıldız, bunun sonucunda AİHM, Türkiye'nin güvenli çevrede yaşama hakkını ihlal ettiğine

Nitekim tarihsel süreç içerisinde bu ihtiyacın karşılanmasının bireysel çabalara bırakılmayacak nitelikte olduğunun anlaşılması, güvenlik ihtiyacını karşılama bağlamında topluma hizmet sunan birtakım kurumsal yapılanmaları da beraberinde getirmiştir (Yalçın, 2009, s. 3). Güvenlikli bir çevrede yaşama hakkı bulunan bireyin bu gereksiniminin giderilmesi hususunda, sorumlu bulunan kurum hiç kuşkusuz güvenlik teşkilatlarıdır. Diğer bir deyişle, polisin varlık sebebi, insanların güvenlik gereksinimlerini karşılamaktır. Ülkemizde de bu önemli görevi “Emniyet Teşkilatı” yürütmektedir.

1.6.1.2. Güvenlik İhtiyacının Ortaya Çıkışı

İnsan, Aristoteles’in belirttiği gibi “sosyal bir varlık”tır. Bu yüzden insanların, tek başlarına yaşamlarını sürdürebilmeleri ve çeşitli gereksinimlerini karşılayabilmeleri mümkün olmadığından, insanlar toplum halinde ya da toplu halde yaşamak zorundadırlar.

Hangi yaşama düzeyinde olursa olsun, tüm insanların, toplum halinde yaşamalarını sürdürebilmeleri için de öncelikle o toplumda belirli bir düzen ve güvenliğin sağlanmış olması gerekmektedir. Toplumlar asırlarca birlikte yaşamışlar, fakat düzensiz ve güvensiz yaşayamamışlardır (Sönmez ve Sönmez, 2001, s. 458). Gerçekten de insanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle birlikte toplumun iç güvenliği ve düzenin sağlanması önem kazanmıştır.

İnsanlığın tarihi kadar eski olan “güvenlik” konusu (Cerrah, 2000a, s. 116), insanın var oluşundan itibaren temel kaygısıdır ve bu nedenle bireyler için son derece önemlidir. Hatta Aydın’a göre, insanların bu ihtiyaçlarının karşılanmadığı toplumlarda sağlık, eğitim ve buna benzer temel ihtiyaçların karşılanması bile mümkün olamamaktadır (Aydın, 1996, s. 12). İnsanların, “güvenlik gereksinimi”nin buradan ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Güvenliğin sağlanması, bireysel bir ihtiyaç olmasının yanı sıra aynı zamanda toplumsal bir ihtiyaçtır. Güvenlik olmadan huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamak mümkün değildir (Genç, 1993, s. 31).

karar vermiştir. Güvenlikli çevrede yaşama hakkı ilk olarak Öner Yıldız kararında geçmiş ve vatandaşın güvenli bir ortamda yaşamasının koşullarını devletin sağlaması gerektiği olgusu ilk olarak bu kararda yer almıştır.

Asayişin sağlanması, vatandaşların her türlü suç ve suçluya karşı korunması, tüm insanların temel hak ve özgürlüklerinin kullanılabilceği bir ortamı gerektirir.

İnsanın var oluşundan itibaren, gelişerek büyüyen güvenlik ihtiyacı, insanın kendini fiziki, ekonomik ve sosyal yönden güvenli hissetmesiyle bağlantılıdır (Göksu, 2002, s. 29). Suç oranının artması, toplumun huzur ve güvenlik içinde yaşamasını tehdit etmekte, bunun sonucunda insanlar kendilerini güvensiz hissetmekte; güvensizlik toplumda kaosa ve huzursuzluğa neden olmaktadır. Bütün bunlara ek olarak Giddens, toplum üyelerini birbirine bağlayan en önemli ögenin “güven” olduğunu vurgulamıştır (Kul ve Tayfun, 2009, s. 47).

1.6.1.2.1. Suç Olgusu ve “Korkusu”

İnsanların bir arada yaşamaya başlamasıyla birlikte, bir arada yaşamamanın gereği olan huzurun ve güvenliğin, işbirliği ve dayanışmanın sağlanması ve kurulu düzene devamlılık kazandırılması amacı ile birtakım kurallar ortaya konulmuştur (Niyazioğlu, 2007, s. 51). Toplumdaki bazı insanların söz konusu bu kurallara uymaması ve aykırı bir şekilde davranışta bulunmaları sonucu bu davranış kuralları yaptırımlarla desteklenmiş, sonuç olarak “suç” olgusu ortaya çıkmıştır.

“Suç korkusu” diğeri bir ifadeyle “güvenlik endişesi”, Ferraro tarafından “duygusal korku veya endişe reaksiyonu” olarak tanımlanmıştır (aktaran Uludağ, 2010, s. 4). Kişinin bu tepkisi, herhangi bir suça veya suçluya karşı sergilenmektedir.

Suç korkusunun ortaya çıkardığı olumsuzluklar toplumlara çok zarar vermektedir. Örneğin, suç korkusu insanlar üzerinde çok etkili olabilmekte; kişilerde şüpheye, endişeye, strese, güvensizliğe ve çeşitli psikolojik bozukluklara yol açmaktadır. Bu korkuyla yüz yüze kalan bireyler sosyal ortamda daha az bulunmakta ve diğeri insanlarla daha az ilişki kurmakta, hatta Miethe’ye göre ilişkilerini koparmaktadırlar (aktaran Uludağ, 2010, s. 4). Suç korkusu hissiyatıyla insanlar ev ve arabalarına daha fazla kilit veya alarm taktırmakta, evlerinde kendilerini müdafaa etmek için çeşitli gereçler bulundurmakta; bunların yanı sıra kimileri özel güvenlik görevlilerini çalıştırmakta ve bütün bu saydığımız unsurlar yüksek maliyete yol açmaktadır. Tüm bu önlemlerin yetersiz kalması durumunda insanlar kimi zaman

kendilerini güvende hissedebilecekleri yerlere taşınmak için yaşadıkları mekânları terk etmektedirler.

Suç korkusu nedeniyle insanların aldığı bütün bu önlemler, bize bu korkunun olumsuz yönlerini göstermektedir. Bunlar da toplumun ortak yararlarına zarar vermektedir. Suç olgusunun, toplumsal düzeni tehdit etmeye başlamasıyla, bunun giderilebilmesi için değişik isimler altında devlet bünyesine çeşitli güvenlik teşkilatları oluşturulmuştur.

1.6.1.3. “Devlet”in Varoluşu

Devlet kavramının ortaya çıkması ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, J. J. Rousseau'nun “toplum sözleşmesi” fikridir. Bu görüşe göre insanlar, toplum içerisinde yaşayabilmeleri için, oluşturulan ortak kuralları benimsemekte ve toplumun huzur ve güvenini tehlikeye düşüren durumların ortaya çıkması halinde, sahip oldukları bazı hakları devretmektedirler (Kuyaksil ve Aydın, 2001, s. 581). Başka bir yoruma göre de bireyler kendilerini, güvenliklerinin sağlanmasının bir bedeli olarak sahip oldukları tüm hak ve özgürlükleri bir üst makama kısmen de olsa devretmekte ve devleti, otoritesi altına girdikleri bir “Leviathan” olarak görmektedirler. Toplumdaki çeşitli tehditlerin ortadan kaldırılabilmesi için, devletin hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı politikalar izlemesi gerekli görülmektedir. Çünkü bu insanların temel amacı, varlıklarını güvenli bir ortamda devam ettirebilmektir.

Güvenlik hizmeti insanlar için önemli bir ortak ihtiyaçtır. Ayrıca güvenlik, kamu hizmetleri hiyerarşisinde ilk sırada yer almakta ve hatta diğer hizmetlerin ön koşulu olmaktadır. Kişiler kendilerini ancak belli bir aşamaya kadar koruyabileceklerinden, bu önemli sorumluluk devletin eline bırakılmaktadır (Özcan, 2001, s. 260). İnsanların toplu halde yaşamaları, dolayısıyla başta güvenlik ihtiyacı olmak üzere fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçların karşılanabilmesi için “devlet” kurumu oluşturulmuştur.

Devletin asli görevi, Anayasamızın 5. maddesinde de belirtildiği gibi, kişilerin ve toplumun güvenliğini ve huzurunu sağlamaktır. Bu, aynı zamanda

ülkedeki mevcut yasaların aksamadan yürütülmesinin güvence altına alınması anlamına gelmektedir. Kamu düzeninin sağlanmasıyla ülkemizde yaşayan insanların temel hak ve özgürlükleri de korunmuş olacaktır. Kısacası “devlet yönetimi”, insanların özgürlüklerini korumak, huzur içinde yaşayacakları ortamı hazırlamak ve böyle bir ortamın sürekliliği için gerekli tedbiri almakla yükümlüdür (Toprak, 2001, s. 130-131). Söz konusu önemli ve hayati tedbirler, devlet adına, kolluk güçleri tarafından yerine getirilmektedir.

1.6.1.3.1. Teşkilatlanma

Devletler varlıklarını devam ettirebilmek ve vatandaşlarına karşı görevlerini yerine getirebilmek için çeşitli isimler adı altında örgüt kurmak zorundadırlar. Devletin oluşum sürecinde ilk oluşturdukları örgüt, güvenlikle ilgilidir (Aydın, 1994, s. 195). Kamu güvenliğinin başlıca unsuru, şüphesiz güvenlik güçleridir. Devleti temsilen bu görevi yerine getirmeye çalışan güvenlik birimlerinin oluşturulması süreci çok eskiye dayanmaktadır.

Schwartz ve Miller, 1964 yılında çeşitli ilkel topluluklar üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, bu toplulukların büyük bir çoğunluğunda normların uygulanmasını sağlayan uzmanlaşmış bir silahlı gücün oluşturulduğunu tespit ettiklerini belirtmiştir (aktaran Doğru, 2006, s. 10). Bu ilkel toplumların en önemli ortak özelliği, paranın bulunması ve kullanılıyor olmasıdır. Parayla ilgili konuların varlığı, beraberinde mülkiyet, miras, borç ve paylaşım gibi konularda uyuşmazlıkları da getirmektedir. Bu uyuşmazlıkların çözümüyle bağlantılı olarak, güvenlik birimlerinin oluşturulması ihtiyacı da ortaya çıkmaya başlamıştır. Diğer bir deyişle, paranın icadı ile ortaya çıkan anlaşmazlıklar, farklı dönemlerde ve farklı toplumlarda çeşitli isimler altında teşkilatlar oluşturulmasına neden olmuştur.

Toplum yaşamının yaptırımlarla desteklenmiş kurallar tarafından düzenlenmesi eski toplumlardan beri görülmektedir. Toplumu düzenleyen bu kuralların her zaman uygulanmasını sağlayacak, ihlal edildikleri takdirde söz konusu kişilerin adalete teslimini sağlayacak ciddi bir kuvvete ihtiyaç duyulmuştur. Böylece güvenlik kuvvetlerinin ortaya çıkması süreci tamamen zorunlu bir ihtiyaçtan kaynaklanmıştır. İnsanların toplum halinde yaşamasının bir sonucu olan devlet, kamu

güvenliğini ve düzenini sağlamak zorundadır ve devlet de bu güvenliği sağlamak için, devlet bünyesinde farklı isimlerle güvenlik kurumları oluşturmuştur. Toplum yaşamında belli ihtiyaçlar belli kurumların doğmasına sebep olmuştur. Diğer bir ifadeyle, kurumlar toplumsal ihtiyaçların sonucu olarak ortaya çıkmışlardır.

Eski dönemlerde iç ve dış güvenlik ayırımı yapılmadan genellikle askeri birimlerce yürütülen hizmetler, günümüz modern toplumlarında iş bölümü anlayışına uygun olarak farklı kurumlara verilmiştir (Bilgiç ve Karakaya, 2002, s. 185). Bu anlayışın bir sonucu olarak ülkemizde, polisin ve jandarmanın sorumluluk sınırları belirlenmiştir. Buna göre, nüfusun yoğun olduğu il ve ilçe merkezleri ağırlıklı olarak polise, bunun dışındaki köy, kasaba ve sınır güvenliği jandarmaya verilmiştir. Ülkemizde polisin sorumluluk alanı gittikçe genişleyen bir seyir izlemektedir. 2009 Yılı EGM Faaliyet Planına göre, Emniyet Teşkilatı 200 bini aşkın personeli ile ülke nüfusunun % 75'ine (yaklaşık 54.8 milyon kişi), 2010 yılına ait EGM Faaliyet Planına göre ise % 76'sına (yaklaşık 56 milyon kişi) hizmet vermektedir.

Kontrolsüz nüfus artışı, gittikçe azalan doğal kaynaklar, ekonomik bulanım gibi nedenler insanları suç işlemeye itmekte bu da suç işleme oranının gittikçe artmasına ve toplumun güvenliğini tehdit etmesine yol açmaktadır. İnsan hayatında güvenlik, her zaman için önceliği olan temel gereksinimler içerisinde yer almakta ve görüldüğü gibi güvenlik ihtiyacının önemi giderek artmaktadır. Polis Teşkilatı tartışmasız olarak, insanlar toplu halde bir arada yaşadıkları sürece var olacaktır.

1.7. POLİSLİK HİZMETİ

Toplum içinde egemen bir güç konumunda olan devletin varlık nedeni, vatandaşlarıdır. Devlet, vatandaşlarına karşı görevlerini yerine getirmek üzere bazı organlar oluşturmuştur (Özdevecioğlu, 2003, s. 24). Bu organların başında 'polis teşkilatı' gelmektedir. Çünkü polislik hizmetleri, "devletin birincil görevi" durumundadır. Burada değineceğimiz konu, polis teşkilatının halka sunduğu 'polislik hizmetleri'dir. Polislik, mesleki açıdan hizmet sektörü niteliğindedir. Buradaki hizmet, kişisel ve toplumsal güvenin temin edilmesi hizmeti anlamına gelmektedir (Aydın, 2000, s. 106). Bununla beraber genel güvenlik, asayiş ve kolluk hizmetleri,

hiçbir devlet tarafından vazgeçilmesi mümkün olmayan, asli devlet hizmetlerinden (Kızılkaya, 2001, s. 250) olup, polisliğin “evrensel” ve “vazgeçilemez” bir hizmet olduğu da ileri sürülebilir (Fındıklı, 2000, s. 3).

Polislik hizmetlerinin amacı, kanunlar çerçevesinde kamu düzenini sağlamak (Sönmez, 2002, s. 39) ve bozulduğunda eski haline getirerek toplumsal huzur ve güveni yeniden kurabilmek; başka bir deyişle, toplum hayatının, barış, düzen ve güvenlik içerisinde devamını sağlamaktır (Karatepe’den aktaran Kızılkaya, 2001, s. 250). Karaman’ın da belirttiği gibi, polislik hizmetleri, toplumda insanların huzurunu kaçıran, suç ve suçlularla mücadele etmek için gerekli tüm önlemlerin alınmasıyla, suçluların yakalanarak gereken yasal işleme tabi tutulmasıyla bağlantılı olarak, devletin topluma sunduğu önemli ve vazgeçilmez hizmeti oluşturmaktadır. Dolayısıyla, polislik önemli bir kamu hizmeti olmakta ve polisin çalışmaları vatandaşların yaşam kalitesi üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (Sözen, 2005, s. 3-4). Bu hizmetler devlet adına, devletin otorite yetkisini kullanan kolluk güçleri tarafından yerine getirilmektedir (Karaman, 2006, s. 2). Ayrıca, devlet memuru statüsündeki bu kolluk güçlerinin aylık ücretleri, halka sunduğu polislik hizmetleri karşılığında, vatandaştan toplanan vergilerden ödenmektedir.

Polis hizmetleri, devlet tarafından yürütülen hizmetlerdendir (Özdevecioğlu, 2003, s. 24) ve devletin sunmuş olduğu diğer birçok kamu hizmetinden farklıdır; aynı zamanda özel bir etkinliktir (Gleizal, Domenach ve Journes’ten aktaran Doğru, 2006, s. 11). Sözelimi, bir banka şubesi, vergi veya tapu dairesi hizmetlerini bürolarda sunarken; polis, devriye, güvenlik, asayiş ve trafik gibi birçok hizmeti bürolarda değil, cadde ve sokaklarda, yani halkın içinde vermektedir (Sözen, 2005, s. 10-11). Görüldüğü üzere polisin muhatabı her şeyden önce insanlardır ve görevinin amacı doğrultusunda polis, hayatın her alanında halkla iç içe bir şekilde görevini yerine getirmeye çalışmaktadır.

Polislik hizmetlerinin kendine özgü bazı özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- a) Polislik hizmeti, günün her saatinde düzenli ve kesintisiz olarak yürütülen bir hizmettir (Derdiman, 1997, s. 19) ve aynı zamanda bu hizmet, kolluk hizmetlerinin devamlılık esasına göre, zaman

esasına bağı kalmadan kesintisiz günün 24 saatini kapsayan, gece ve gündüz devam eden bir hizmet türüdür (Özdevecioğlu, 2003, s. 29).

- b)** Polislik hizmeti, bütün mekânı kapsayan bir hizmettir. Bütün mekânı kapsamından anlaşılmalı istenen, ülkemizin her yerinde ve her bölgesinde bu hizmetin kolluk gücü tarafından verilmesi; ayrıca ırk, dil, din vs. gözetmeksizin herkesin bu hizmetlerden yararlanabilmesi durumudur.
- c)** Polislik hizmetleri, maddi açıdan devlet tarafından desteklenen bir hizmet türüdür (Yaşar, 2002, s. 21).
- d)** Polislik hizmeti, yapılan işin niteliğine göre değişkenlik gösterir. (Derdiman, 1997, s. 19) Örneğin teknoloji, nüfus artışı, ekonomik vs. sebeplerle yeni suç türleri ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında suçların işleniş şekilleri de sürekli olarak değişmekte ve buna bağı olarak suçla mücadele teknikleri de kendini yenilemektedir. Polislik çerçevesinde verilen hizmetler değişen ve gelişen şartlara göre kendilerini yenilemektedirler.

Yine suç delillerinin tespiti, muhafazası ve değerlendirilmesinde DNA yönteminin kullanılması ve sesi ayırt eden cihazlar sayesinde suçun sanıkları daha kolay bir biçimde tespit edilmektedir. Polislik hizmetlerinde teknolojinin kullanılmasının, hak ve özgürlük ihlallerinin ortadan kaldırılmasına olumlu katkı sağlayacağı bir gerçektir. Çünkü teknolojinin yardımıyla suç ve suçluların arşivlenmesi, suçluların hem fiziksel hem de teknik takibi sayesinde suçların önlenmesi, failerin yakalanabilmesi ve soruşturmanın en önemli unsuru olan delillendirme safhasının çok daha kolay olması sağlanabilmektedir.

- e)** Polislik hizmetleri, yasalarda belirtilen şartların oluşması halinde, zor kullanmayı meşru kılar (Doğru, 2006, s. 12).

Polisliğin en önemli özelliklerinden birisi de “zorlayıcı güç kullanma” veya “zor kullanma” yetkisinin bulunmasıdır. Bu yetki ile kolluk hizmetlerini yerine getirenler, yasalar çerçevesinde şartlar oluştuğunda zor kullanabilmektedir. Söz konusu bu yetki PYSK’nın 16. maddesinde düzenlenmiştir ve polisin hangi hallerde zor kullanmaya yetkili olduğu ve hangi oranda bu yetkiyi kullanabileceği açıkça belirtilmiştir.

Günümüzde demokratik toplumlarda, polisten görevini herhangi bir güç kullanmadan yapması beklenmektedir. Bu amaca ulaşmak için Fındıklı, demokratik toplumların, diğer toplumların polisiye tecrübelerinden de istifade ederek, daha etkin ve çağdaş polislik stratejilerinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yaptığını ileri sürmektedir (Fındıklı, 2003, s. 7). Yine aynı hususta, Kızılkaya da aynı konu üzerinde durmuş, artık vuruşarak değil, konuşarak; silahla değil, sevgiyle; insanı kaçıran, kaybettiren değil, kazandıran; bireysel değil, kolektif polislik anlayışının hakim olduğunu vurgulamıştır (Kızılkaya, 2001, s. 201).

Polislik mesleği, güç ve zor kullanımı uygulamaları bağlamında sınırlayıcı, özgürlüklere müdahale edici ve özetle mesleğin sert yönünü daha fazla ön plana çıkarıcı birtakım yetkilerle donatılmıştır (Yalçın, 2009, s. 19). Her şeye rağmen bu yetkilerin de özünde, halkın güven ve huzurunu temin etmeye yönelik olarak sunulan kamu hizmetinin bulunduğu açıktır (Aydın, 2002, s. 106).

- f) Polis hizmetleri devletin diğer hizmetlerinde olduğu gibi yasalarla düzenleme altına alınmıştır (Derdiman, 1997, s. 20). Yetkisi olmayan bu hizmeti yapamaz ve bu hizmeti yapanlar kendilerine verilen yetkinin dışına çıkamaz (Özdevecioğlu, 2003, s. 29). Ayrıca bu hizmeti yerine getiren kamu görevlilerinin, sahip oldukları yetki ve sorumlulukları kullanması noktasında, vatandaşa karşı sorumlu oldukları açıktır.⁹

⁹ Yalçın (2009), “*Hizmet Referanslı Güvenlik Anlayışında Meşruiyet ve Hesap Verebilirlik*” isimli makalesinde, ülkemizde ‘hesap verilebilirlik’ kavramının ilk olarak Öğretmen Emniyet Müdürü İbrahim Feridun tarafından 1910 yılında yazılmış ve polis okullarında ders kitabı olarak okutulan ‘*Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye*’ isimli eserde kullanıldığını, eserinde ise bir kamu görevlisi olan polisin, halkın patronu olmadığını tam aksine halka hizmet sunan görevliler olduğunu, asıl patronun halk olduğunu ve polisin de halka karşı sorumlu olduğunu belirtmiştir.

Polislik hizmeti veren kamu görevlilerinin, vatandaşlara veya olaylara karşı yetkilerini kullanırken verebileceği zararlar (insan hakları ihlalleri, kanuna aykırı delil toplanması gibi) konusunda yargı organlarına karşı ve kullanılan yetkinin kaynağı olması nedeniyle topluma karşı hesap verebilir olmaları büyük önem taşımaktadır. Polislik, bir kamu görevidir. Kamu görevini yerine getirenlerin en önemli görevi, hizmet ettiği vatandaşların insan haklarını korumaktır.

Demokratik toplumların en önemli önceliklerinden birisi, suçla mücadelede polisi hukukun sınırları içerisinde tutarken, temel hak ve özgürlüklerle kamu düzeni ve güvenliği arasında hassas bir denge kurulmasını başarmaktır (Geleri, 2003, s. 29). Gerek vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini rahatça kullanabilmesi gerekse de polislik hizmetinde görev yapan kamu görevlilerinin eylemlerini kontrol altına alınabilmesi, dolayısıyla keyfi muamelenin önüne geçilebilmesi için, görevlilerin yetki ve sorumlulukları yasal düzenlemelerle belirlenmelidir.

Polis teşkilatlarının hesap verebilir olması, aynı zamanda demokratikleşme ve yönetimde şeffaşlaşma olgularıyla paralellik göstermektedir (Yalçın, 2009, s. 14). Bu sayede vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerine sahip çıkan, uygulamalarıyla görevlilerinin vatandaşlarına yapabileceği keyfi muamelelerin önüne geçen, eylemleriyle gerekirse kendisinin de yetkili organlarca sorgulanabileceği bir devlet anlayışı karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, hesap verebilirliğin en önemli yanı toplumu düşünen ve koruyan bir anlayışın devlete egemen olmasıdır.

Sonuç olarak demokratik bir yapısı olan ve hukuk düzeni içerisinde bulunan polis, toplum düzenini koruyan, vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin kullanımını sağlayan bir ‘kamu hizmeti’ni yerine getirmektedir. Polis, bu görevi yerine getirirken yetkisini yasalardan almaktadır. Personel giderleri ve kullanılan araç-gereç ve malzemelerin her türlü finansal kaynağını da vatandaşlardan toplanan vergiler oluşturmaktadır. Polisin yetki ve sorumlulukları bağlamında hesap verebilir olması, aslında polisin varlık nedeni olan toplumsal düzenin vazgeçilmez unsurudur. Polisin eylemleri kontrol altına alınmadığında, ciddi anlamda, geri dönüşü mümkün olmayan insan hakları ihlallerinin de meydana gelebileceğini tahmin etmek pek de zor değildir.

1.7.1. Kolluk Kuvveti Olarak Polis

Kolluk kavramı, kamu düzenini koruma, kollama, suç ve suçluları yakalama ve bu amaçla ilgili kurum ve kuruluşlara yardımcı olma görevlerine verilen addır ve diğer bir ifadeyle devlet kuvveti anlamına gelmektedir (Sönmez, 2002, s. 30-56). Kolluk, günümüzde kamu düzeninin sağlanması ve korunması için, kamunun sahip olduğu gücü simgelemektedir. Bu anlamda “kolluk” kavramı, hem kamu düzenini korumak ve sağlamak için yapılan bütün faaliyetleri, hem de bu faaliyetleri yürüten güvenlik görevlilerini kapsamaktadır.

Ülkemizdeki kolluk çeşitleri genel, özel ve yardımcı kolluk olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Genel kolluk polis, jandarma ve sahil güvenlik komutanlığından; özel kolluk özel güvenlik kuruluşları, belediye zabıtası, köy korucuları ve köy bekçileri, kır bekçileri, çiftçi mallarını koruma kolluğu, orman kolluğu ve gümrük zabıtasından; yardımcı kolluk ise çarşı ve mahalle bekçileri ve gemi kaptanlarından oluşmaktadır. Görüldüğü gibi polisin de içinde bulunduğu genel kolluk kuvvetleri, kendi arasında yetki, görev ve sorumluluk alanlarına göre (Karaman, 2006, s. 2) yapılan bir sınıflandırmaya tabi tutulmuşlardır.

Polis kavramı, aynı zamanda günümüzde kullandığımız kolluk kelimesine karşılık gelmektedir. Kolluk kuvveti dünyada ve ülkemizde önemli adli mekanizmalardan biridir (Yükseloğlu, Yükseloğlu, Cömert, Özaşçılar, Ziyalar ve Yavuz, 2010, s. 108). Şafak ve Bıçak’ın belirttiği gibi kolluk; kollama, suçları önleme, suça el koyma, suçluyu suç alet ve edevatını ele geçirme, delilleri toplama, suçlarla mücadele etme, toplumda kanun hâkimiyetini, huzur ve güveni sağlamakla görevlidir (Şafak ve Bıçak, 2005, s. 91-93). Toplumun güven ve huzurunu sağlamak için idarenin yürüttüğü güvenlik hizmetleri olan kolluk hizmetleri (Kızılkaya, 2001, s. 250), bir yandan, kamu düzeninin sağlanması ve korunması, öte yandan da kamu düzeninin bozulması halinde eski duruma getirilmesi için yapılan etkinliklerdir. Bu haliyle kolluk faaliyetleri, suçun işlenmesinin önlenmesi için yaptığı çalışmalarla idari kolluk (suç öncesi kolluk) ve suçun işlenmesinden sonra suçun aydınlatılması, faillerinin yakalanarak adalete teslim edilmesi sürecinde yaptığı çalışmalar kapsamında ise adli kolluğu (suç sonrası kolluk) oluşturmaktadır.

Kolluğun bu adli görevine dikkati çeken Dönmezer ve Yenisey, kolluğun bu işlevini, başlangıçta gereği gibi yerine getirmemesi halinde, sonradan sistemin dürüst yargılama ilkesine uygun olarak hüküm üretmesinin çok güçleşeceğini ve hatta bazen mümkün dahi olamayacağını (Dönmezer ve Yenisey, 1998, s. 27-28) haklı olarak vurgulamaktadır. Gerçekten de, “Suçun aydınlatılabilmesi için olay yerinde dökülen ter, mahkeme aşamasında mağdurların sevinç gözyaşlarına dönüşecektir” sözü polisimizin tüm faaliyetlerine rehberlik etmektedir.

1.7.2. Kamu Düzeni ve Polis

“Amme intizamı”, İngilizce olarak “public order”, Fransızca “ordre publique” ve almanca “öffentliche Ordnung” (Ordu, 2008, s. 4) anlamına gelen “kamu düzeni” kavramı hakkında çok çeşitli tanımlar yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi kamu düzenini “*Toplumun huzur ve sükûnunun sağlanması, devletin ve devlet teşkilatının muhafazasının sağlanması*”¹⁰ şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir ifadeyle kamu düzeni, bir ülkede yaşayan insanların, huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşamsal faaliyetlerini sürdürmeleri için yasalarla belirlenmiş gerekli ortamı ifade etmektedir. Buna göre: Türk hukukunun temel değerlerine, Türk genel adap ve ahlak anlayışına, anayasada yer alan temel hak ve özgürlüklere, hukuk prensiplerine, temel insan haklarına aykırılık kamu düzenine aykırılık olarak kabul edilmektedir (Gökyayla’dan aktaran Ordu, 2008, s. 8). Bundan da anlaşılacağı üzere, kamu düzenini korumaya yönelik mevcut hükümlerin tümü aynı zamanda devletin huzur ve güvenliğini, toplumun düzenini, vatandaşlar arasındaki hukuku da sağlamaktadır.

Kamu düzeni kavramı “ulusal güvenlik” kavramından farklıdır. Ulusal güvenlik kavramı, korunması gereken değerler olan siyasal bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü ve bunun yanında devletin iktidarını, vatandaşlarının refah düzeyini koruma ve geliştirmeyi içermektedir (Kanat, 2005, s. 50). Bu bakımdan kamu düzeni kavramının, o ülkede yaşayan insanların huzur ve güvenliği ile ilgili olmasına karşın, ulusal güvenlik, kamu düzeni kavramını kapsayarak aynı zamanda devletin

¹⁰ 17.04.1964 tarihli ve 11685 sayılı *Resmî Gazete*

güvenliğine de işaret etmektedir. Buna karşılık kamu düzeni ile ulusal güvenlik kavramları, güç ile birlikte düşünülen kavramlar olduklarından, aralarında bu yönde bir ortak nokta bulunmaktadır diyebiliriz.

İnsanlar fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir arada yaşamak zorundadırlar. Toplum halinde güvenli bir biçimde yaşamaları için de her türlü meydana gelebilecek saldırılara karşı birbirlerinin can ve mal güvenliklerini korumak amacıyla insanlar bazı haklarını bir üst heyet olan devlete devretmişlerdir (Hobbes'tan aktaran Dinler, 1999, s. 52). Bu yüzden Hobbes, devletin asıl amacını bireysel güvenlik olarak açıklamıştır.

Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk'ün "Devletin görevlerinin başında, ülke içindeki güvenlik, adalet ve huzurun önemli bir yeri vardır. Bu görev, devletin bazı yetkilere ve bunu sağlayacak kuvvetlere sahip olmasını gerektirir. Bu görevler vatandaşın kişi olarak yapamayacağı işlerdir. Hatta vatandaşların kısmen bile olsa yapmaya kalkmaları uygun değildir. Yoksa o zaman anarşi olur, devlet otoritesi olmaz..." (Tezsever'den aktaran Niyazioğlu, 2007, s. 52-53) sözleri devletin, vatandaşlarının toplumda huzur içinde yaşamaları için gerekli olan tedbirleri almak zorunda olduğunu, aksi takdirde meydana gelebilecek kaos ortamının beraberinde anarşiyi de doğurabileceğini vurgulamaktadır.

Devletin ilk baştaki ve en önemli görevi kamu düzenini sağlamaktır. Devlet bu görevini, kendisini temsil eden ve onun eli-kolu durumundaki kolluk güçleri aracılığıyla yerine getirmektedir. Dolayısıyla polisin görevi, bireylerin güvenlik haklarını korumaktır. Kamu düzeni, bir anlamda polisin asıl görevini belirlemektedir. Bu amaçla her ülke kendi yapısına uygun emniyet teşkilatını kurmuştur (Kızılkaya, 2001, s. 249).

Kamu düzeninin korunması devlet yöneticileri için son derece önemlidir. Çünkü kamu düzeni, bir insan grubunun gerçek anlamda bir toplum olmasına olanak veren iç barıştır (Kaboğlu, 2002, s. 93). Bu iç barışın sağlanamaması, halkta toplumsal huzursuzluk algısının kuvvetli hissedilmesine ve dolayısıyla suç, potansiyel bir isyan anlamına gelebilmektedir (Ergut'tan aktaran Doğru, 2006, s. 17). Bu yüzden ülkeyi yöneten devlet yetkililerinin, devlet yönetiminde başarılı ve

görevlerinde kalıcı olabilmeleri için en önemli hususlardan birisi de, ülkelerinin kamu düzenlerini mevcut güvenlik teşkilatları vasıtasıyla tam olarak sağlamalarıdır. Bir toplumda kamu düzeninin korunması, herkese özgürlüklerden yararlanma güvencesi sağlamaktadır (Ordu, 2008, s. 6). Dolayısıyla, kurulan bu özgürlük-güvenlik dengesiyle, meydana gelebilecek bütün olumsuz koşulların, başta anarşinin, iç karışıklıkların veya doğabilecek bütün olumsuz koşulların oluşmasının önüne geçilmiş olur.

Demek ki devlet, kamu düzenini ve dolayısıyla insanların temel hak ve özgürlüklerini korumak görevini, devletin eli olarak tabir ettiğimiz güvenlik kuvvetlerine kanunlarla vermiştir. Polisin insan hakları bilinciyle görevini en iyi şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Devlet de polisin görevini kötüye kullanmasını engelleyecek her türlü yasal düzenlemeyi yapmalı ve polisin daha şeffaf, açık ve hesap verebilir olmasını sağlayacak önlemler almalıdır.

1.8. BAŞARININ ALTIN ANAHTARI: “POLİS-HALK İLİŞKİLERİ”

Suç toplumsal bir olgudur ve bunun çözümü de yine toplumun içinde aranarak, toplumla beraber bulunmalıdır. Buna paralel olarak Cerrah, suçla mücadelede dünyanın hiçbir ülkesinde polis teşkilatlarının tek başlarına hiçbir zaman tam anlamıyla başarılı olamadığını ve olamayacağını (Cerrah, 2000b, s. 235) ileri sürmektedir. Gerçekten de polis, suçla mücadele görevini icra ederken, ne kadar azimli ve başarılı olursa olsun, yalnız başına suçu önleyemez. Yani tek başına hareket eden polis teşkilatının tam anlamıyla başarılı olması düşünülemez.

Kamu güvenliğinin sağlanması için gecesini gündüzüne katan polis gerçekten çok yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Devletin hizmet alanlarının zamanla genişlemesi sonucu, polislik hizmeti sunan görevlilerin de buna paralel olarak görev yükü giderek ağırlaşmaktadır. Bununla ilgili olarak Fındıklı, ülkemizde polisin 130 farklı iş yaptığını belirtmiştir (Fındıklı, 1995, s. 276). Dolayısıyla polisin, tüm bu görevlerini tek başına etkili bir şekilde yerine getirmesi mümkün değildir; bu bağlamda, polisin vatandaştan alacağı yardımların ve desteğin öneminin büyük olacağı açıktır.

Dökmen, iletişimi “Nitelikleri ne olursa olsun, iki sistem arasındaki bilgi alış verişi” olarak tanımlamaktadır (Dökmen, 1996, s. 19-20). Polis ile halk arasındaki bu bilgi paylaşımı bağlamında, suçların önlenmesi veya önlenememesi halinde, suçun işlenmesinden faillerin yakalanıp adli mercilere teslim edilmesine kadar, kısacası meydana gelen olayların aydınlatılması sürecinin hiç şüphesiz en önemli yolu ve yardımcısı, halktan gelen “ihbarlar”dır. Halktan gelen ihbarlar sayesinde, suçun işlenmesinin önüne geçilmekte; işlenen suçlar daha çabuk aydınlatılmakta ve suç failleri çok kısa bir sürede yakalanabilmektedir.

Bayley, polislik hizmetlerinin başarısının, tutuklama sayısı, faili meçhul olayların aydınlatılması, hırsızların yakalanması gibi istatistiklerle ölçülmesinin yeterli olmadığını öne sürmektedir (aktaran Kavgacı, 1996, s. 628). Gerçekten bu görüşe ek olarak polisin asıl başarısını, suçların azaltılması ile halktan gelen destek ve güvenin göstergesi olan vatandaşların olayları aydınlatmak için tanıklık yapması ve suç ihbarlarının sayısının belirleyebileceğini söylemek mümkündür.

İEM Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğünün 2009 ve 2010 yılı verilerine göre, 2009 yılında “155 Polis İmdat Acil Çağrı Merkezi”ne yapılan toplam acil çağrı sayısı 5.240.744’tür. 2010 yılında ise toplam acil çağrı sayısı 2009’a oranla, 129.294 çağrı artarak, yani yaklaşık % 0,025’lik bir artışla, 5.370.038 olmuştur. Tüm bu acil çağrılarının nitelik ve türlerine baktığımız zaman, konumuzla ilgili olarak 2009 yılında gelen toplam acil çağrılarının sadece % 26’sı yani 1.357.578 acil çağrı, ihbar niteliği kazanmıştır. 2010 yılında ise bu sayı % 3’lük bir artışla yani 169.586 acil çağrı artarak, % 29 olarak tespit edilmiş ve toplam ihbar niteliği kazanan acil çağrı sayısı 1.527.164’e ulaşmıştır.¹¹

Görüldüğü gibi 2010 yılında vatandaşlarımızın meydana gelen olaylarla ilgili olarak, polise bilgi veya şikâyette bulunmaları konusunda gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Buna dayalı olarak, vatandaşlarımızın meydana gelen olaylarla ilgili 155 Polis İmdat Hattını, gerek şikâyetçi gerek mağdur gerekse de tanık olarak emniyet

¹¹ İEM Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğünün, 2009 ve 2010 yıllarında “155 Polis İmdat Acil Çağrı Merkezi”ne gelen acil çağrılarının aylara göre dağılımına bakıldığında, 2009 yılında gelen acil çağrılarının en yoğun olduğu ay “Mayıs” ayı, 2010 yılında ise “Nisan” ayı olarak tespit edilmiştir. 2009 ve 2010 yıllarında merkeze gelen en az acil çağrılarının olduğu ay “Şubat” ayı olarak belirlenmiştir. Ayrıca İstanbul ilini ilçe ölçeğinde değerlendirdiğimiz zaman, 2009 ve 2010 yıllarında acil çağrı sayısına göre sırasıyla ilk üç ilçenin Kadıköy, Fatih ve Bahçelievler olduğu görülmektedir.

birimlerini aramaları, hem polise hem de vatandaşın yararına olmaktadır. Unutulmamalıdır ki suç ve suçluların azaltılması ve suçun önlenmesi, halkın katılımının sağlanmasından, güçlü bir iletişimden geçmektedir.

Bu yüzden vatandaşların çevrelerinde cereyan eden suçlar ve bu suçları işleyenler hakkında güvenlik güçlerine vereceği her türlü bilgi, polisi suçların önlenmesinde ve suç sonrası faillerin yakalanması hususunda çalışmalar yapmasında büyük yarar sağlamaktadır. Bunun da olabilmesi için polis ile vatandaş arasındaki iletişimin yoğun olması gerekmektedir. Kuvvetli bir polis-halk bütünleşmesi, polisimizi üstün başarılarla götüreceği gibi, vatandaşlarımızın da daha güvenli ve emniyetli ortamda yaşamalarına imkân sağlayacaktır.

Polis-vatandaş ilişkisinin sağlam temellere dayalı olması için polis ile toplum arasında sürekli bir irtibatın olması gerekmektedir. Polisliğin esası, halkın beklentilerine cevap verecek şekilde politikalar üretip uygulamaya koymaktır (Kavgacı, 1998, s. 57). Dolayısıyla halkın yönetime katılabilmesi konusunda polis hizmetlerinin ana amacı, halkın memnuniyetini kazanmak ve onların taleplerine cevap verebilmektir. Çünkü polis-halk ilişkisinin yoğun yaşanması için halkın polisi dikkate alması ve polise güvenmesi gerekmektedir. Halk ile kaynaşıp yoğun ilişki içerisine giren polisin, bunun sonucunda gerek ihbarlar, gerekse soruşturmanın salahiyeti açısından ciddi yardımlar alabileceği bir gerçektir. Sonuçta, polisin meydana gelen suçların aydınlatılmasıyla ilgili olarak, yine halkın olay hakkında tanıklık yapmaları ve ihbarda bulunmalarının katkısı büyüktür. Burada halkın desteğinin çok önemli olduğu açıktır.

Uzmanlaşma ve teknolojiden büyük ölçüde yararlanma şeklindeki bu uygulamaya “teknokratik polislik” anlayışı denilmektedir (Kavgacı, 1998, s. 63). Ancak polisin suçlarla mücadele rolüne uyan bu anlayış, teknolojiyi ön planda tutmakta ve insan unsurunu ihmal etmektedir. Dolayısıyla böyle bir polislik anlayışı, polis-halk arasındaki mesafenin gittikçe açılmasına neden olabilir. Görevini yerine getirirken polisin, her aşamada vatandaşın desteğine ve güvenine ihtiyacı vardır. Bu güvenin ve desteğin azalması ya da zedelenmesi polisin gerektiğinde etkin bir şekilde görev yapmasını engeller (İçli, 1998, s. 72). Sonuç olarak suç öncesi ve suç sonrası

polislik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için halk, polisin en büyük yardımcısı konumundadır.

Polisin, görevini icra ederken karşılaştığı zorlukları aşmak için, öncelikle polis halkın desteğini almalı, vatandaşların polis hizmetlerine katılmasına olanak vermelidir. Bu şekilde polisin görevinde nasıl bir yol izleyeceği belirlenebilir. Polis, mesleğini icra ederken halkın duygu, düşünce, görüş ve taleplerini göz önünde bulundurarak, bunları karşılayan bir anlayışla hareket etmeli ve polis uygulamalarının halk tarafından denetimi ve kontrolü sağlayıcı mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu mekanizmalar, polislik hizmetlerine toplumsal katılımı sağlamalıdır. Polisin halkla, diğer bir ifadeyle dış çevreyle iyi ilişkiler kurması halinde başarılı olacaktır (Aydın, 1999, s. 114) (Bahar, 2001, s. 966). Artık polislik mesleğinde başarının en önemli ölçütü ve ön koşulu, polisin halktan aldığı destek ve güvendir.

Polisin halkla kurduğu ilişkilerin sıklığı göz önüne alındığında, bunların üç çeşit olduğunu söylemek mümkündür. Bu ilişkiler genel olarak sanık, tanık, mağdur ya da dolaylı olarak herhangi bir şekilde sosyal nedenlerden dolayı yardım istemek şeklindedir. Polis ve halk arasındaki ilişkiyi irdelediğimizde, polisin başlattığı temaslarla halkın başlattığı temaslar arasında bir ayırım yapılmalıdır. Halkın başlattığı temaslarda hatırı sayılır oranda suçla ilgisi olmayan bir duruma karşılık, polisin başlattığı temasların neredeyse tamamı suçla ilgili olmuştur (Öztürk, 2002, s. 221). Buradan şu sonuca varılabilir: Vatandaşların polisten memnuniyetini sağlamak ve bunu üst düzeye çıkarmak için halkın başlattığı ilişkileri arttırmak, vatandaşın polise daha fazla bilgi ulaştırması anlamını taşır ki, bu da polisin suçla mücadelesinde halktan daha fazla destek görmesi demektir.

Sonuç olarak polis-halk ilişkisinde verilmesi gereken en önemli mesaj, polisin halkın hizmetinde görev yapan, halkın hizmetçisi konumunda olan görevli olduğu; aynı zamanda polisin her konuda halkla her zaman ilişkiye açık olduğudur. Suçun toplumsal bir olgu olduğunu ve ancak toplumla işbirliği halinde çözülebileceğini, bununla beraber halkın güven ve desteği olmadan dünyada mevcut hiçbir polis teşkilatının tek başına başarılı olamayacağını asla unutmamalıdır. Vatandaşların istek ve beklentilerini karşılamayı amaç edinen hizmet kalitesini

iyileştirmek için yapılan iş ve eylemler, ancak demokrasi ve hukuk devleti anlayışının mevcut olduğu toplumlarda ortaya çıkabilir.

Beetham ve Boyle'un belirttikleri gibi, "Ayakkabıyı ayakkabı tamircisi yapar, ancak onun nereden vurduğunu sadece giyen söyleyebilir" (aktaran Çağlar, 2000, s. 105). Başka bir ifadeyle, vatandaşlar için üretilmiş olan polislik hizmetlerini, en iyi değerlendiren ve herhangi bir aksama olduğunda da en iyi denetleyen yine vatandaşın kendisidir. Bu yüzden kurumsal olarak gelişmede ve değişmede temel ölçü halkın ihtiyaçları, istek ve talepleri olmalıdır.

Güvenlik hizmetinin kalitesinin ölçümünün tek ölçütü, sunulan hizmetin müşterisi, diğer bir ifadeyle "ayakkabıyı giyenler"dir. Çünkü vatandaşların kendilerini ne kadar güvende hissettikleri, polislerin sunduğu güvenlik hizmetinin ne ölçüde verilebildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Vatandaşların kendilerini güvende hissetmeleri aynı zamanda, polisin olaylara ne denli kısa sürede yanıt verdiğiyle ilgilidir. Polis, olaylara ve vatandaşın yardım taleplerine cevap verme süresini kısaltıcı çalışmaları mutlaka yapmalıdır. Halkın, güvenlik güçlerinin makul süresi içerisinde olaylara müdahale etmeleri, yardım çağrılarına cevap verdiklerini düşünmeleri, vatandaşların polislik hizmetlerinden tatmin olduklarının göstergesidir.

1.8.1. 21. Yüzyılın Polislik Anlayışı: "Toplum Destekli Polislik"

Kavgacı, özellikle Batı ülkelerindeki polis teşkilatlarının verimliliklerini arttırmak ve toplumun desteğini sağlamak amacıyla polislik felsefesi ve uygulamalarında toplum destekli polislik (community policing) olarak Türkçeye çevrilebilecek, klasik polisliğin dışında yeni arayışlar içine girilmiş olduğunu vurgulamıştır (Kavgacı, 1998, s. 55). Türk Polis Teşkilatı da sürekli olarak bir değişim içinde bulunmaktadır. Bu yaşanan değişimlerden en önemlileri arasında, toplum destekli polislik anlayışı yer almaktadır. Ülkemizde yeni uygulamaya konulan ve literatürümüze giren bu yeni anlayışın amacı, halkın tamamen polis yönetimine katılımını sağlayarak polislik politikalarının belirlenmesinde rol oynamasını sağlamaktır. Polis hizmetlerine katılım deyimiyle, polisin hizmetlerinde

izlediği politikaların belirlenmesinde halkın talep ve görüşlerinin göz önünde bulundurulması amaçlanmaktadır.

Ülkemizde faaliyet gösteren Toplum Destekli Polislik Şubelerinde çalışan polislerin görevi, sorumluluk bölgelerinde, halkla doğrudan temasa geçerek, hem suçları önleyici hizmetlerde bulunmak hem de sorumluluk alanındaki mahallenin sorunlarına çözüm aramaktır. Çözüm aranan bu sorunlara elektrik kesintisinden tutun da su sorunu, yol, kaldırım, ışıklandırma vs. sorunlara kadar birçok konunun çözümü için TDP’de görevli polisler, bu problemleri rapor halinde ilgili kurumlara ulaştırarak çözüme katkı sağlamaktadır.

TDP anlayışının getirdiği önemli özelliklerinden birisi de okul müdürleri, mahalle muhtarları, başhekimler, esnaflar vs. gibi her gruptan vatandaşın katılımları ile gerçekleşen “Huzur Toplantıları”dır. Huzur toplantıları, halkın polis hizmetlerine katılımı, birinci olarak polisin demokratik bir şekilde kontrol edebilmesine olanak hazırlamaktadır (Kavgacı, 1998, s. 64). Polis ile halkın görüş alışverişinde bulunması, son derece önemlidir. Polisin halkın taleplerini yeterince yerine getirip getirmediği bu toplantılar sayesinde ortaya çıkmaktadır. Polis ile halkın bu şekilde yoğun olarak bir araya geldiği toplantılarda, halkın polis hakkındaki ihtiyaç, talep ve şikâyetlerini dile getirmeye olanak sağlanmaktadır.¹² Polis ile halkın bir araya geldiği huzur toplantıları, ülkemizde giderek yaygın hale gelmektedir.

“2010 Yılı EGM Faaliyet Planı”na göre, TDP görevlilerince 2010 yılı içerisinde düzenlenen faaliyetlere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

¹² 1 Şubat 2011 tarihinde ‘www.polisbulteni.com’da yer alan bir habere göre; TDP’ler suçla mücadelede önemli başarılar elde etmişlerdir. Son 4 yılda 13.900.000 vatandaşa bire bir irtibat kurulmuş, bilgilendirme toplantılarına 2.160.000, huzur toplantılarına ise 407.000 vatandaş katılmıştır. Polisler 6.689 okul aile birliği toplantısına iştirak etmiş, 1.841.894 esnafı ziyaret eden TDP’ler 7.030.000 broşür dağıtmış, 256.000 afiş asılmış ve 404. 487 vatandaş ile elektronik posta ile iletişime geçilmiştir. TDP’ler 38.022 vatandaşın çeşitli sorunlarını ilgili kurum ve kuruluşlara ileterek çözüm getirmiştir. Suç mağduru olan 77.653 vatandaşa danışmanlık ve psikolojik destek veren polisler, 1.726 sosyal proje geliştirmiş. Suç işleyen ya da zararlı alışkanlıkları olan çocuk ve gençler sosyal projeler ile topluma kazandırılmıştır. Vatandaşlar bu projelerle suçtan korunma yöntemleri hakkında bilgilendirilmiştir.

Tablo 1.1. 2010 Yılı Toplum Destekli Polislik Etkinlikleri

ETKİNLİK	SAYISI	KATILIMCI
Mahalle Toplantıları	4.076	143.617
Site-Apartman Toplantıları	10.835	54.073
Okullarda Düzenlenen	12.069	436.087
Bilgilendirme Toplantısı		
Esnafa Yönelik Toplantı	26.655	156.215
Vatandaşa Yönelik Toplantı	11.582	181.946
Resmi Kurumlara Yönelik	3.858	47.681
Bilgilendirme Toplantısı		
Özel Güvenlik Kuruluşlarına	3.025	6.734
Yönelik Bilgilendirme		
Toplantısı		
Sivil Toplum Kuruluşlarına	2.114	38.719
Yönelik Bilgilendirme		
Toplantısı		

Kaynak: 2010 Yılı EGM Faaliyet Raporu

Toplum destekli polislik hizmetleri kapsamında, sosyal duyarlılığı ve farkındalığı artırmaya, çocukları ve gençleri suçtan ve zararlı alışkanlıklardan korumaya, aileleri çocukların maruz kalabileceği tehlikeler konusunda bilgilendirmeye, bireylerin güvenlik önlemleri konusunda bilgilendirilmesine ve toplumda güveni artırmaya yönelik birçok faaliyet gerçekleştirilmekte ve bu yönde yeni adımlar atılmaktadır.¹³

¹³ Yine 1 Şubat 2011 tarihinde 'www.polisbulteni.com' da yer alan, "Mahalle polisine internetten şikâyet başlıyor!" başlığındaki haberin ayrıntılarına göre ise, İçişleri Bakanlığı, toplum destekli polislik uygulamasını sanal dünyaya taşıdığını, uygulama kapsamında vatandaşların her mahalleye atanan polislere internet üzerinden ulaşabileceğini ve adli olayların dışında, mahalledeki elektrik ve su sorunundan ışıktandırma sıkıntısına kadar birçok istek ve şikâyetin polislere iletilebileceğini, bu sayede vatandaşların bundan sonra mahalle polisine internet üzerinden ulaşabileceği yayımlamıştır. Bu sanal proje ile 81 ilde görev yapan 2 bin 500 kişilik toplum destekli polis sayısının da 4 bine yükseltilmesi hedeflenmektedir. Projeye toplum destekli polislik (TDP) hizmetleri hakkında vatandaşların bilgilendirilmesi ve güvenlik hizmetleri konusunda toplumsal desteğin artırılması amaçlanmaktadır.

1.9. GÜVENLİK BİRİMLERİNİN TOPLUMDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

1.9.1. Polisin Temsil Gücü

Devlet, grup halinde yaşayan insanların toplumsal ilişkilerini düzenlemek amacıyla kurulmuş, hukuki-manevi bir şahsiyettir (Kızılkaya, 2001, s. 251). Bununla ilgili olarak Kuçuradi, devletin, insanların kurduğu bir varlık olduğu için, insanlardan ayrı düşünülmemeyeceğini vurgulamıştır (Kuçuradi, 1983, s. 43-50). Sonuçta insan için var olan devlet, bir insan kurumudur ve insana hizmet için vardır. Bu durum Anayasamızın 5. maddesinde de açıkça belirtilmiştir. Devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen bu maddede şöyle bir ifade yer almaktadır; *“Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”*

Devletin vatandaşlarına karşı bu asli görevlerinin bir kısmını yerine getirirken mutlak surette bir aracıya ihtiyacı vardır. Şüphesiz “devletin eli” konumundaki bu aracı kurum, güvenlik güçlerinin oluşturduğu kurumdur. Kamu gücünün temsilcisi olan polis, “devletin aynası” olarak kabul edilmektedir (Fındıklı, 2001b, s. 15). Tutumu ve davranışlarıyla devletin en önemli temsilcisi (Erol, 2001, s. 81) olan polis, ayna görevi görmekte, polis örgütünün vatandaşın gözündeki imajı, aynı zamanda siyasi rejimin ve devletin imajını bize yansıtmaktadır (Kavgacı, 1997b, s. 1). Polisin gerek ülkelere girişte, gerek çıkışta ilk muhatap olunan kişi olması nedeniyle, polis devletin yapısını ve görüntüsünü belirleyecek önemli bir unsurdur. Vatandaşın muhatap olduğu güvenlik birimleri şüphesiz, ülke hakkında yapılacak yorumu da etkileyecektir. Sonuç olarak, polis teşkilatı hem bu ülkeyi temsil etmekte hem de ülkedeki mevcut özellikleri yansıtmaktadır.

Polisin bu güçlü temsil yeteneği zincirleme olarak devleti ve toplumu da etkilemektedir. Polisin görevi sırasında isteyerek ya da istemeyerek yaptığı olumsuz bir davranış, öncelikle polislik mesleğine mal edilmektedir. Bu olumsuzluk hızla

yayılarak polisliğin saygınlık ve imaj soruna dönüşerek, beraberinde toplumun ve devletin imajını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Dünya üzerindeki herhangi bir ülkenin emniyet güçlerinin, görevlerindeki uygulamalarına, halkla olan ilişkilerine dayalı olarak o ülkenin genel idari sistemi hakkında yorum ve değerlendirme yapılabilmesi mümkündür. Ülkemizi temsil eden polis, uygulamalarında gösterdiği davranışlar nezdinde değerlendirilmekte, zaman zaman insan hak ve özgürlüklerini ihlal etmeleri sonucu, Türkiye'yi dünya gündemine taşıyarak ülkemizin zor durumda bırakıldığı görülmektedir. Polis, görevi esnasında vatandaşların temel hak ve özgürlüklerine yönelik sık sık müdahale etmek zorunda kalmaktadır. Ciddi insan hakları ihlalleri işleyen polis, toplum tarafından ayıplanmakta; bunlar polislik mesleğinin olumlu imajını ve saygınlığını ortadan kaldıracı etki yaratmaktadır. Bu yüzden ülkede görev yapan güvenlik birimleri, bunun bilincinde olmalı ve buna göre davranmalıdırlar.

Devleti temsil yeteneğini haiz olma özelliğinden dolayı, polise yönelik olarak düzenlenen herhangi bir saldırı, devlete yapılmış sayılmaktadır. Polise karşı düzenlenen saldırılar sonrasında, vatandaşların yoğun katılımı ile düzenlenen gösterilerde veya polis cenazelerinde, halkın bu bakış açısı açıkça görülmektedir. Kendisini devlet gibi gören polis, halk ile ilişkisinde halkın beklentilerine cevap verecek şekilde rol oynayıp, örgüt yapısını yeniden şekillendirebilir.

Güvenlik birimlerinin de dahil olduğu kamu kurumlarının tamamı, toplumdaki mevcut tüm kanun ve kurallara mutlaka uymak durumundadır. Polis sahip olduğu yetkileri nedeniyle, kendini diğer vatandaşlardan üstün görecekt davranışlarda bulunmaları ve bu anlayış içerisinde, toplum düzeni için konulan yasa ve kurallara uymamaları polis teşkilatına büyük zararlar verebilir. Bu yüzden polis, mevcut yasa ve kurallara herkesten daha titiz bir biçimde uymalı ve topluma örnek olmalıdır. Gelişmiş ülkelerde güvenlik personelinin toplumdaki kurallara uyma konusunda çok hassas davrandıkları görülürken; eğitim düzeyi düşük ve geri kalmış toplumlarda ise, güvenlik mensuplarının bu kurallara uymayı adeta bir acizlik olarak algıladıkları ve bu nedenle sık sık çiğnedikleri görülmektedir (Cerrah ve Semiz, 2001, s. 887).

Günümüzde bilim ve teknolojinin gelişmesi, hızlı nüfus artışı, yaşanan ekonomik krizler, sosyal ve kültürel nedenler, toplumda mevcut suç oranlarının artmasına, yeni suç türlerinin ortaya çıkmasına ve suç işleme çeşitlerinin çoğalmasına neden olmaktadır. Elektronik ortamda işlenen suçlar, bilişim suçları vs. gibi yeni suç türleri bunlara örnek olarak verilebilir. Böylece polisin iş yükü zaman içinde artmakta, yeni gelişen bu suçları önlemek ve bunlarla etkin bir mücadele içine girmek için polis yeni taktik ve savunmaları oluşturmak zorunda kalmaktadır. Polis meydana gelen suçlarda aktif rol oynamadığı ve gelişen bu suçlara karşı kurumsal açıdan yeniden yapılanmadığı sürece, suçların artışı ile birlikte bu başarısızlık önce polislik mesleğine, sonra topluma ve devlete mal edilebilmektedir. Bu durumda halkın polise ve dolayısıyla devlete ve kanunlara güveninin kalmaması, kamu düzeninin bozulması kaçınılmaz bir sonuçtur. Öyleyse, polis görevini en iyi biçimde yaptığı ölçüde, suçlarla mücadelede verimli olduğu sürece vatandaşlar tarafından saygı görmekte, halkın devlete olan güveni artmakta ve en önemlisi vatandaşlar kendilerini huzur içinde hissetmektedirler.

Polis hizmetlerinin bir diğer önemi ise, geçmişte ülkelerin gelişmişlik düzeyi kişi başına düşen milli gelir ile ölçülmekte iken, günümüzde bu düzey polisin verimliliği, başarısı ve olayları kısa sürede aydınlatabilmesi ile ölçülmektedir. Polisin suçları aydınlatmadaki başarısı önemlidir. Kızılkaya'nın deyişiyle adalet, yargı organlarından önce polis tarafından gerçekleştirilmektedir (Kızılkaya, 2001, s. 252). Çünkü gerek yargılama gerekse de suçun aydınlatılması, hiç şüphesiz polisin verimli çalışıp, suçun failini belirleyecek delilleri toplamasıyla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Gerçekten de faili meçhul olayların aydınlatıldığı ülkeler gelişmiş, faili meçhul olayların aydınlatılmadığı ülkeler ise, az gelişmiş ülkeler kategorisine sokulmaktadır. Hatta illerde meydana gelen olayların faili meçhul kalmaması, kentin sorunsuz emniyet ve asayişi, il ve ilçelerde görev yapan mülki amirlerin ve emniyet müdürlerinin başarısını, aynı zamanda kalıcılığını göstermektedir.

Gelişmişliğin bir diğer göstergesi ise ülkedeki mevcut yasaların uygulanmasıdır. Çünkü yasaların uygulanmasıyla ancak kamu düzeni sağlanacaktır. Bu da ülkede suç içeren olayların sayıca azalmasını, toplumsal barışın gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Sonuç olarak, demokratik ve çağdaş hukuk devletlerinde polisin yeri ve önemi çok büyüktür. Ülkemizin gelişmesi ve çağdaş hukuk devleti olması için önemli ölçüde pay ve sorumluluk, polise düşmektedir. Güvenlik birimleri hukuk kurallarının uygulanması ve kamu düzeninin sağlanması gibi önemli görevleri üstlenmiştir. Şüphesiz polis teşkilatı bir toplum için vazgeçilmezdir (Bahar, 2001, s. 967) (Yirik, 2003, s. 179) ve insanlar toplu halde bir arada yaşadıkları sürece polislik var olacaktır (Çağlar, 1999, s. 130). Polisin üstüne düşen rolünü eksiksiz yerine getirmesi aynı zamanda vatandaşın gözündeki olumsuz polis imajının ve buna paralel olarak devlete olan bakış açısının da olumlu olmasını sağlayacaktır.

1.9.2. Polisin Görev-Rol İlişkisi

Polisliğin toplumdaki yeri ve rolü hakkında çok çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Bunlardan ‘radikal görüş’ ve ‘liberal görüş’ önemli bir yer tutmaktadır. Aydın, radikal görüşü polisliğin ortaya çıkışını toplumun ekonomik, sosyal ve politik yönlerden gelişmesi ile ilişkilendirmiş, buna bağlı olarak da polisin halkı değil, devleti ve onu idare eden güç ve sermaye sahibi kişileri korumak için oluşturulduğunu savunmuştur. Liberal görüş ise, polisin vatandaşların huzur ve güvenliğini sağlamak üzere oluşturulan bir teşkilat olduğunu, sınıf ayrımı gözetmeksizin tüm vatandaşlara hizmet etmek amaçlı kurulduğunu vurgulamıştır (aktaran Doğru, 2006, s. 17).

Şüphesiz Aydın’ın tanımladığı radikal görüş, polisliğin ortaya çıkışı hakkında, polisliğin misyonuna ters düşmektedir. Çünkü polis belirli bir zümreyi veya grubu korumaktan öte toplumu oluşturan her bireyi korumakla yükümlüdür. Liberal görüşte vurgulandığı üzere polis, devletin vatandaşlarına güvenlik hizmeti sunan eli konumunda olup, tüm toplumun hizmetindedir.

Polisin toplumdaki rolüyle ilgili olarak, Avrupa Konseyi Parlamentosunun 1979 tarihli ve 690 sayılı kararıyla açıkladığı Polis Deklarasyonu önemli bir yer tutmaktadır. Bu bildiriye, bireylerin sahip oldukları temel hak ve özgürlüklerin, kamu düzeni ve güvenliği sağlanmış bir toplumda korunabileceği savunulmuştur (Alderson, 1984, s. 185). Gerçekten de polis, vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini rahatça kullanabilmeleri için gerekli olan ortamı, yani kamu düzenini

ve kamu güvenliğini korumakla yükümlü olması açısından önemli bir role sahiptir. Polis örgütü, kendisine verilen bu önemli rolü en iyi şekilde yerine getirmek için çalışmalı ve vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesini her durumda önlemeyi amaçlamalıdır.

Demokratik toplumlarda güvenlik hizmetlerinin temel kalkış noktası, toplumun ihtiyaçlarına ve polisten beklentilerine cevap vermektir (Kavgacı, 1998, s. 68). Toplumsal yapının değişkenliği, vatandaşların polisten beklentilerini arttırmakta, dolayısıyla polise verilen bu rolün de zaman içinde değişmesine neden olmaktadır. Güvenlik birimleri de buna koşut olarak kendilerini hayatın bu akışı doğrultusunda yenilemelidirler.

Polisin rolüyle ilgili sözü edilmesi gereken bir diğer önemli husus ise, polisin yaşadığı rol çatışmasıdır. Çünkü polisin rolü, gittikçe artmaktadır. Gerek yasalardan kaynaklanan görevler gerekse de toplumun değişkenliği sonucu vatandaşların beklentilerinin artması, yeni görevlerin oluşmasına neden olmaktadır. Gittikçe artan iş yükü çerçevesinde polis, düzenin koruyucusu, suçun araştırmacısı ve takipçisi, ayrıca acil durumlarda yardım eden, trafiği kontrol eden ve kamu düzenini sağlamakla görevli olandır (İçli, 1998, s. 70). Görüldüğü gibi, devletin kamu düzenini sağlamak için çalışan kamu görevlilerinin en başında polis gelmektedir. Sunulan hizmetlere bakıldığında polisin rolü, sadece suçla ilgili değil, aynı zamanda halkın bulunduğu her yerde düzeni sağlamakla ilgilidir.

İş yükünün ağır olması ve bunun gittikçe artması nedeniyle, kimi zaman polis bu görevlere mali, personel, teçhizat yetersizliği gibi vb. sebepler yüzünden yetişememekte, sonuç olarak rolünün gereğini tam olarak yerine getirememektedir. Polis, halkın her sorununa, her isteğine cevap veremediği için vatandaşın gözünde polisin gerek imajının bozulması gerekse de inandırıcılığının azalması gibi bir durumla karşı karşıya kalınmaktadır.

Ayrıca bir ülkenin iç güvenliği ve polislik hizmetleri, günümüzde artık kendi iç sorunu olmaktan çıkmış, ilişkide bulunulan ülkelerle komşu ülkeleri de ilgilendiren konular arasına girmiştir (Çağlar, 2000, s. 105). Bu yüzden de toplum için en önemli ve en gerekli kamu hizmeti sayılan güvenlik hizmetlerinin, etkin ve

verimli bir şekilde vatandaşa sunulması için emniyet birimlerinin, dünyadaki olağan gelişmelere ve değişmelere uygun olarak örgütlenebilmesi ve mevcut sorunlarını asgariye indirmesi gerekmektedir.

2.BÖLÜM:

POLİSİN İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ

2.1. “BİLGİ”: 21. YÜZYILININ SİLAHI

Çağımızın en büyük gücü ve değeri olan “bilgi”yi sağlayan “eğitim” kavramı, insanlık tarihiyle başlamaktadır. Asıl amaç ise hep insan davranışlarının istenen yönde değişmesi olmuştur (Kesercioğlu ve Serin, 2001, s. 473).

Özellikle 1990’lı yıllardan itibaren hızı gittikçe artan bir rekabet ortamına girilmiş, küreselleşme ile birlikte değişen sosyo-ekonomik koşullar, yeni teknolojilerin yaygınlık kazanması, bilgi ekonomisine geçişin yaşanması, bütün ülkeleri etkilemiştir (Güloğlu ve Ateş, 2003, s. 329). Fındıklı, 21. yüzyılın bir “intelligentsia” (elitler) yüzyılı olduğunu, gelecek yüzyılda bunun öneminin daha da artacağını belirtmiştir (Fındıklı, 2001b, s. 16). Küntay ise, 21. yüzyılın başında meydana gelen teknolojik gelişme ve toplumsal değişmeler gibi büyük dönüşüm dalgalarının etkisiyle derin değişikliklerin gerçekleşeceğini, bu büyük dönüşümlere ayak uydurabilecek eğitimli insanlara ihtiyaç duyulduğunu ileri sürmektedir (Küntay, 2001, s. 50).

Toplumların kalitesi, yetiştirdikleri insanlarca belirlenmektedir (Fidan, 2001, s. 973-974). Sürekli olarak üzerinde durulduğu gibi, kalkınmanın en önemli unsurlarından biri eğitimidir. Ülkeler bunu, nitelikli insan gücü ile sağlayabilmektedir. Unutulmamalıdır ki, nitelikli insan gücü nitelikli bir eğitimle ancak mümkündür. Ülkemizde ise bu amaçla 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çıkarılmış ve bu kanunun 2. maddesinde Türk Milli Eğitiminin genel amaçları belirtilmiştir. Buna göre, Türk Eğitim Sisteminin temel amaçlarından biri “görev ve sorumluluklarını bilen, kendilerinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bireyler yetiştirmektir”. Yetişen nitelikli insanlar sayesinde, toplumumuzun düzeni, refahı ve huzuru sağlanabilir ve vatandaşlarımız birlikte yaşama kuralları çerçevesinde hayatlarını idame ettirebilirler.

Gerçekten de dünyanın en güçlü silahı olan eğitim, insanların yaşadıkları topluma uyum sağlamaları ve sosyalleşmelerine yardımcı olmasının yanında, toplumun kültürünü kazanmasını ve gelişmesini sağlayan önemli ve gerekli bir süreçtir. Çotuksöken'in önemle vurguladığı üzere;

İnsanın dünyaya yöneliminde eğitim aracılığıyla kazandığı bilgiler ve/veya çeşitli alışkanlıklar, gelenekler vb. her birey için aslında yol gösterici durumundadır (Çotuksöken, 2009, s. 75).

Bilgi, öğrenme ve bunu uygulama faaliyeti olarak ifade edilen bu süreç kişinin tutum ve davranışlarında değişiklik meydana getirmektedir. Eğitim, kültür naklini ve sosyal hayatın sürekliliğini sağlamaktadır (Genç, 2007, s. 69). Diğer bir ifadeyle, insanları sosyal hayata hazırlayan “eğitim”, insanın insanlaşma yolunda attığı en önemli adımdır.

Her şeyin anahtarı olan eğitim (Arslan, 2001, s. 558), daha olgun kuşaklar yetişmekte olan kuşakları toplumsal hayata hazırlamakta, ruhsal, zihni ve ahlaki yönden yetişmelerinde büyük rol oynamaktadır (Tuncay, 2001, s. 613). Bu yetişen nesil, hayatları boyunca edindikleri bilgileri, yaşadıkları yerin kültürünü, değer ve inançlarını eğitim aracılığıyla aktarmaktadırlar. Çok çeşitli kaynaklarda, bireyin toplumsallaştırılmasında birinci derecede etkili olan “eğitim” faktörü bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır.

Çotuksöken, kuşaklararası ilişkinin aynı zamanda eğitim ilişkisi olarak kendini örgütlediğini vurgulamaktadır (Çotuksöken, 2009, s. 75). Nitekim “eğitim”in bu önemli işlevi, bahsettiğimiz toplumun kültürel değerlerini ve mirasını kuşaktan kuşağa sağlıklı bir şekilde geçirerek, milletin geçmişi ile geleceği arasında bir köprü kurmak ve böylece kuşaklar arasında bir bütünlük sağlamaktadır (Fındıklı, 2001b, s. 16). Bu yüzden eğitim, hem toplumun yeni nesillerine ciddi kültürel, manevi mirasları ve toplumsal değerleri kazandırarak kişinin kendisine ve mensubu olduğu devlete olan bağlılık ve güven duygusunu artırmakta, hem de kişisel bilgi ve becerilerini kazandırmaktadır. Sonuç itibarıyla eğitim, bir yandan kişinin kendi kendini yenilemesini, bir yandan da toplumun sahip olduğu kültürel miras ve değerleri koruyarak devletin devamlılığını sağlayan bir araçtır.

2.2. EĞİTİM KAVRAMI VE “ÖĞRETİM” İLE OLAN İLİŞKİSİ

2.2.1. Eğitim Kavramı

“Eğitim” kavramı hakkında yapılan kaynak taramasında, Çotuksöken, insanlar arasındaki en yaygın ilişki biçimi olan ve aynı zamanda bir iletişim biçimi olarak ortaya çıkan bir olgu olarak (Çotuksöken, 2009, s. 75); Tortop, genel anlamda yetenek, bilgilendirme ve beceri geliştirme süreci olarak (aktaran Bakan ve Bulut, 2001, s. 98); Pekmezci, herhangi bir canlıya, tespit edilen amaçlar doğrultusunda istenen davranış değişikliğini kazandırmak olarak (Pekmezci, 2001, s. 729); Ertürk, insan davranışlarında “istendik davranışlar ve kişilik kazandırma faaliyeti” yönündeki bir etkinlik veya süreç olarak (Ertürk, 1979, s. 13); Arslan, yeni yetişen kuşakları toplum hayatına hazırlamak amacıyla, onların gerekli bilgi, beceri ve anlayış kazanmalarına ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği olarak (Arslan, 2001, s. 557); Güloğlu ve Ateş, kişinin ruhi ve zihni kapasitesini geliştiren, onun çevresi ile olan iletişimini arttıran, bilgi, beceri ve ihtisas kazandıran ve kişiyi daha verimli ve üretken kılan bir vasıta olarak (Güloğlu ve Ateş, 2003, s. 330); Drucker, hayatı güzelleştiren, kolaylaştıran ve nitelikli hale getiren etmen olarak (aktaran Fidan, 2001, s. 973); Genç, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istenilen değişiklikleri meydana getirmesi süreci olarak (Genç, 2007, s. 70) eğitim kavramını tanımlamaktadırlar.

“Eğitim” hakkında yapılan bu tanımları irdelediğimizde, eğitimi genel anlamda tanımlamak istersek; insanın kişisel gelişiminin sağlanması için, insan davranışlarında, yetenek, kişilik ve bilgi bakımından belli gelişmeler sağlamak amacıyla yürütülen etkinlikler sistemi olduğunu, hayatı kolaylaştırarak daha güzel ve daha yaşanır hale gelmesini sağladığını, sonuç olarak insanın hayatını, ilişkilerini ve hareketlerini düzenleyen, insan hayatının “olmazsa olmaz şartı” olarak ifade edebiliriz.

Diğer bir ifadeyle “eğitim”, kişinin içinde yer aldığı toplum yaşamına ayak uydurmasını, bazı insansal olanak ve yeteneklerini geliştirebilmesini ve yaşama etkin biçimde katılmasını sağlayacak bilgi ve becerilerle donatılmasını amaçlayan etkinliklerin tümüdür. Çok çeşitli kaynaklarda yer alan “eğitim” kavramı hakkındaki

tanımların hemen hemen tamamında, eğitimin devamlılık arz ettiği ve kişiye sürekli yeni bir şeyler kazandırmayı amaçladığı vurgulanmaktadır.¹⁴

Bahsettiğimiz bu devamlılık, hayatın sadece belli bir döneminde değil, anne karnında başlayıp, yaşamın sonuna kadar devam eden, halk dilinde ‘beşikten mezara kadar’ denilen, yani ömür boyu var olan bir husustur. Hayatın her anında eğitimin gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir.

Eğitim, “iyi insan-iyi vatandaş” olma formasyonuna yardım etmektedir (Yenal, 1999, s. 102). Ayrıca eğitim, bireyin yaşamını dengeli ve verimli bir şekilde sürdürebilmesini, içinde yaşadığı topluma yapıcı ve yaratıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesini sağlayan bir araçtır (Gökçe, 2000, s. 160). Eğitimin en genel işlevi, insanın tutumlarını, davranışlarını ve öz gelişimini etkileyerek, topluma olan uyumunu sorunsuz bir şekilde sağlamaktır.

2.2.2. Eğitim-Öğretim İlişkisi

Eğitim kavramı “öğretme” ve “öğrenme” olgusunu da içermektedir. “Öğretim” veya “öğrenim”, insanı hayata hazırlamayı amaçlamakla birlikte, kişinin ufkunu, hayat ve dünya görüşünü belirleyen ve genişleten faaliyetlerdir.

Canman, eğitim ile öğretim arasındaki ayırımı şöyle yapmaktadır; “öğretim” hizmete girmeden önce gençlere kazandırılan genel kültürel hazırlıkların tümü olmasına karşın, “eğitim” kişinin mesleğe dayalı olarak girişinden başlayıp işinden ayrılmasına kadar süren dönem içerisinde bilgi, beceri, tutum ve davranışlarında değişiklik yapmayı amaçlayan faaliyetlerin bütünüdür (aktaran Bakan ve Bulut, 2001, s. 98).

Genç, çalışmasında; “eğitim”i, çocuğun mizaç motifleri üzerinden onda sağlıklı bir karakter ve kişilik geliştirme veya istenilen tutum ve davranışları ona kazandırma süreci olarak da tarif etmesine rağmen, “öğretim”i, öğrenciye öğrenme

¹⁴ Ayrıca UNESCO’nun, 1970 yılını eğitim yılı ilan etmesi sonucu hazırladığı tasarıda da, eğitimin yaşam boyunca devam ettiği vurgusunu görmekteyiz.

usulleri vasıtasıyla bilgi ve maharet kazandırarak, onun hayata uyum kapasitesinin aktifleştirilmesi olarak tarif etmektedir (Genç, 2007, s. 70). Sonuç olarak da, öğretim bilgilendirme, eğitim ise görgülendirme çabasıdır diyebiliriz.

TDK “öğretim”i, belirli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedrisat, talim olarak belirlemede, dolayısıyla “öğretim”i, kişiye pratik deneyimler edindirme süreci olarak tanımlamaktadır.

Halk arasında eğitim, daha çok “terbiye ve edep” anlamlarında, terbiye de; “ahlak”, “olgunluk” ve “incelik” anlamında kullanılmaktadır (Genç, 2007, s. 68). Bu sebeple, toplum içinde hatalı bir davranışta bulunan kişiler için, toplum tarafından “bilgisiz” değil, “terbiyesiz” tabiri kullanılır. Sonuç itibarıyla eğitim, yukarıda da belirtildiği üzere öğretimden farklı bir kavram olmakla birlikte, daha çok sosyal değerlere ve toplu yaşama kurallarına uygun davranış olarak benimsenmiştir.

2.2.3. Eğitim Fenomeni

Mengüşoğlu, “İnsan Felsefesi” isimli eserinde insan yapısını çok net bir dille açıklamaktadır;

“İnsanın sahip olduğu “eğiten ve eğitilebilen” bir varlık olmasının da aralarında olduğu birçok fenomenin¹⁵ doğa tarafından hazır olarak verilmediğini, insanda bu fenomenleri gerçekleştirebilecek ham biyopsişik yeteneklerin olduğunu, bu yetenekleri geliştiren insanın sayılan fenomenleri ortaya çıkarabileceğini, bunu gerçekleştiren unsurun ise “eğitim ve eğitilebilme” olduğunu savunmakta ve insanı “eğilip-bükülebilen” bir varlık olarak görmektedir” (Mengüşoğlu, 1988, s. 173-174).

Çotuksöken, antropolojinin eğitim olgusu ve kavramıyla yakından ilişkili olduğuna dikkat çekmiştir (Çotuksöken, 2009, s. 76). Gerçekten de diğer tüm canlı varlıklardan antropolojik özelliği sayesinde ayrılan ‘olanaklar varlığı’ olarak adlandırılan insan, doğuştan birtakım olanak ve yeteneklere sahiptir. Bu olanak ve

¹⁵ T. Mengüşoğlu “İnsan Felsefesi” başlıklı eserinde, insanın fenomenlerini; bilen, yapıp-eden, değerleri duyan, tavır takınan, önceden gören ve belirleyen, isteyen, özgür, tarihsel, ideleştiren, kendisini bir şeye veren, çalışan, eğiten ve eğitebilen, devlet kuran, inanan, sanatın yaratıcısı, konuşan ve biyopsişik bir varlık olarak çeşitlendirmiştir (Mengüşoğlu, 1988, s. 61-230).

yetenekler, bireyin aldığı eğitim sayesinde, yukarıda bahsettiğimiz üzere insanın “eğilip-bükülebilen” bir varlık olması özelliğiyle birleşerek gelişmektedir.

Russell, kişinin eğitim sayesinde kazandığı “ileriye dönük düşünme” (forethought) yeteneğini, insanları hayvanlardan, yetişkinleri de çocuklardan ayıran en önemli öge olarak yorumlamaktadır (aktaran Fındıklı, 2001b, s. 15). Mengüşoğlu, bu görüşe katılmakla birlikte buna ek olarak, hayvanların doğa tarafından hazır yetenek ve başarılarla donatılan bir canlı varlık olmaları ve hayvanın herhangi bir olanaklar varlığı olamaması sebebiyle, eğitime gerek olmadığını vurgulamaktadır (Mengüşoğlu, 1988, s. 174).

Sonuç olarak eğitim, insana özgü bir fenomendir. İnsan, eğitime muhtaçtır ve her zaman eğitime hazırdır. Ömür boyu süren bu eğitim etkinliği içerisinde birey eğitilebilmek için çaba göstermektedir. Diğer bir deyişle, insanın gelişime her zaman açık olduğunu söylemek mümkündür.

2.2.4. “Gelişim” İşlevi ve En Değerli Kaynak: “İnsan Gücü”

Sanayi devriminin ortaya çıkmasıyla birlikte toplumlar “bilgi toplumu” olma yoluna girmektedirler. Bununla beraber ülkeler bu oluşumu yakalamak, bu değişime yabancı kalmamak, yani bu çağı yakalamak için eğitim konusunda ilerlemeler kaydetmektedirler. Günümüzde çağdaş bilim ve teknolojideki gelişmeler, iletişim araçlarındaki ve uluslararası ilişkilerdeki gelişmeler, teknik ve toplumsal alandaki ilerlemeler, kişi ve kurumları bu hareketliliğe ayak uydurmaya zorlamaktadır (Gökçeğöz, 2001, s. 101). Bu hızlı değişmeye ayak uydurmanın en etkili aracı ise kuşkusuz eğitimidir.

Toplumsal çağdaşlaşmanın ve kalkınmanın gerçekleştirilebilmesinde ve hatta olmazsa olmazı konumunda olan en önemli öğelerden birisini, temelinde iletişim ve etkileşimin yer aldığı, insan davranışlarında istenilen yönde belli bir amaca yönelik bir değişim yaratabilen bir süreç olan “eğitim” teşkil etmektedir. Çünkü bu süreç sadece mevcut durumla yetinme veya onu koruma değil, tersine mevcut durumu aşma ve geliştirme yarışıdır ve bilindiği gibi, uygarlığın temel şartı, “ileriye dönük düşünme” (forethought) yeteneğidir (Fındıklı, 2001b, s. 15).

Dünya üzerindeki devletlerin halklarının güvenli ve huzurlu bir şekilde hayatlarını idame ettirmelerinin, öncelikle o devletin eğitim-öğretim kurumlarının ve bu kurumların faaliyetlerinin kalitesi ile doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla eğitim, hem insanların yaşam seviyelerini yükseltmeye çalışmakta, hem de toplum olarak gelişmenin, ilerlemenin ve kalkınmanın başlıca yolu olmaktadır. Gerçekten de eğitim alanında ilerlemiş devletler diğer farklı alanlarda da aynı düzeyde ilerlemektedir. Kesercioğlu ve Serin'in de vurguladığı gibi, bugün değişme denilen olgu, başta ekonomik büyüme olmak üzere her türlü toplumsal, siyasal, yönetsel gelişmeyi içermektedir (Kesercioğlu ve Serin, 2001, s. 473).

Günümüz dünyasında ülkeler gelişebilmek, ilerlemek ve uluslararası çerçevede ciddi manada söz sahibi olabilmek, gerek ekonomik gerekse de siyasal güçlerini arttırabilmek ve nitelikli insan gücü yetiştirebilmek için sürekli kendilerini yenilemekte ve eğitim olanaklarını bu doğrultuda geliştirmektedirler. Günümüzde bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçülerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir (Güloğlu ve Ateş, 2003, s. 329). Fransız kalkınma uzmanı Jean Forestie "geri kalmış bir ülke eğitimde de geri kalmış bir ülkedir" (Adem, 1989, s. 29) diyerek, eğitimin ülke kalkınması konusundaki önemini vurgulamıştır.

Büyük önderimiz M. Kemal Atatürk'ün de ifade ettiği gibi; "Bir millet savaş meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, bu zaferlerin sürekliliği ancak eğitim ve kültür ordusuna bağlıdır". Unutulmamalıdır ki, en değerli sermaye, insan varlığına yatırılmış olan sermayedir. Buna paralel olarak bir Çin atasözü ise; "Bir yılı düşünüyorsan buğday ek, on yılı düşünüyorsan ağaç dik, yirmi beş yılı düşünüyorsan insan yetiştir" diyerek dünyanın en değerli ve en önemli sermayesi olan insan unsurunun eğitiminin önemini bize göstermektedir.

2.3. MESLEKİ EĞİTİM

Yazgan, mesleki eğitimi; bireyin iş hayatındaki belirli bir meslek alanında üretici olarak herhangi bir statü ile yer alabilmesi için gerekli asgari yeterliliğe ve

genel meslek kültürüne sahip olmasını mümkün kılan eğitim olarak tanımlamıştır (aktaran Güloğlu ve Ateş, 2003, s. 330). Diğer bir ifadeyle mesleki eğitim, işgücünün özelliklerinin düzeyini yükseltmek ve o işin etkinliğinin artırılması için yapılan faaliyetlerin bütünüdür.

Günümüzde mesleki eğitimin önemi, gerek günden güne artan işsizlik olgusu gerekse de icra edilen mesleğin etik ve yasal kurallar içerisinde yerine getirilmesi, gelişen kurumsal anlayışlar sonucu profesyonelliğe geçiş sebebiyle ülkemizde ve bütün dünyada mesleki eğitim kurumlarına olan ilginin ve öneminin giderek arttığını göstermektedir.

Bir diğer önemli yönü ise; eğitimin önemli işlevlerinden birisinin, ülkelerin kalkınmışlık seviyesini belirleyerek, diğer ülkelerle rekabete girebilmesini sağlamasıdır. Bu nedenle ülkemizin dünya ekonomileriyle rekabet edebilir hale gelmesi için, bilgi üretecek ve bunu dağıtıcısına yerleştirerek uygulayacak insan kaynaklarına, dolayısıyla nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu ise ancak mesleki eğitim ile sağlanabilir.

Günümüzde sadece özel sektörde değil kamu sektöründe de kalite ve verimliliği artırmak büyük önem kazanmıştır. Bundan dolayı kamu sektöründe görev alanlarında meslekleriyle ilgili yeterli eğitimi almaları gerekmektedir. Ülkemizde de meslek eğitiminin kalitesinin ve verimliliğinin artmasına yönelik, son yıllarda yoğun çalışmaların olduğunu söyleyebiliriz.

2.3.1. Polis Eğitimi ve Önemi

Güvenlik güçlerinin toplumda görevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi için kuşkusuz, alacağı mesleki eğitimin büyük önemi vardır. Polisin verimliliği ve dolayısıyla başarılı olabilmesindeki bu büyük rolü, ancak kolluk kuvvetlerinin sürekli eğitiminden geçmektedir.

Sanayi ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler, halkın yükselen eğitim düzeyi gibi gelişim ve değişimler, ister istemez polisin kaliteli bir eğitim almasını, polisin toplumla beraber bilgisini güncelleştirmesi gereksinimini ortaya koymaktadır.

Kaldı ki sosyal çevreyle her an muhatap olan kolluk güçlerinin yanlış tutum ve davranışları herkes tarafından kolayca görülebilmektedir.

Diğer bir unsur ise, güvenlik güçleri halkın istek ve şikâyetleri doğrultusunda görev yaptıklarının dikkate alınmasıdır. Günümüz dünyasında meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeler doğrultusunda vatandaşların da bununla beraber değişen istek ve arzularını yerine getirmek kuşkusuz, bu önemli ve büyük kamu örgütünün en önemli vazifelerindedir. Yani değişen sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak polislik mesleğinin de görev ve hizmet alanlarının çeşitliliği ve sayısı artmakta, buna bağlı olarak iş yükü ağırlaşmaktadır. İşte tüm bunlar sürekli eğitimi zorunlu kılmaktadır. Halk tabiriyle, ‘eğitimin yaşı, sınırı ve sonu yoktur’. Bu süreklilik içerisinde polislerimiz çağın ve mesleğin gereklilikleri doğrultusunda eğitilmeli ve yürütülen mesleki eğitim etkinlikleri, günün koşullarına uygun hale getirilmelidir. Kısacası, Doğan’ın da belirttiği üzere, “Polis, çağına tanık olmalıdır” (Doğan, 2001, s. 740).

Bu belirlemelerin tersine insan kaynaklarına önem verilmeyen bir teşkilatta, ciddi bir mesleki eğitim almadan mezun olup görev yapmaya başlayan polislerin, mesleğe girdikten sonra sunacağı hizmet toplum tarafından beğenilmeyecektir. Oysa ki sunulan hizmetlerle polis kendi imajını da oluşturmaktadır. Unutulmamalıdır ki; “Bir mesleğin girdileri neyse, çıktıları da odur” (Fındıklı, 2000, s. 11). Polisin saygınlığı öncelikle polis teşkilatının sahip olduğu insan kalitesiyle ilişkilidir. Bu yüzden, iyi, kaliteli ve toplumun beklentilerine cevap veren çağdaş polislik hizmetlerini sunacak kolluk güçlerinin alacağı temel polislik eğitiminin çok önemli bir rolü vardır.

05.09.2001 tarihli PMYO Genel Yönetim Birimleri Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliği’nin 6. maddesinde PMYO’nun amacı şu şekilde belirtilmiştir;

“Atatürk ilke ve inkılaplarına ve Atatürk milliyetçiliğine bağlı, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne duyarlı, Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı ve görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve sorumluluğunu duyan, toplum yararını şahsi menfaatinin üstünde tutan aile, ülke ve millet sevgisiyle dolu, emniyet teşkilatının ilerlemesine yardımcı olabilecek nitelikte ilmi, mesleki, teknik bilgi ve beceri

sahibi, polis olmanın şeref, gurur ve şuurunu taşıyan ve polis üniformasının gerektirdiği saygınlığı yaratabilen, hizmetin görülmesi esnasına karşılaşıcağı sorunları Anayasa'da belirlenen cumhuriyetin nitelikleri doğrultusunda çözüme ve takip kabiliyeti gelişmiş, mesleki kültürün ortak maddi ve manevi değerlerini benimseyen, beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş, hizmetin kanunlara uygun olarak yapılması ve arzu edilen neticeye ulaşılması için, inançlı ve şuurlu bir şekilde meslek disiplininin gerektirdiği tavır ve davranışları gösteren, sorumluluklarını yüklenilme şuuruna ve başarılı görevler yapabilme yeteneğine sahip, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü bilincine sahip, insan haklarına saygılı, polis halk ilişkilerine duyarlı, polis meslek etik kurallarına bağlı meslek mensubu olarak yetiştirmektedir.”

Görüldüğü üzere Türk Polis Teşkilatının “açık sistemli”¹⁶ bir örgüt olduğunu, polis eğitiminin ise ‘mesleki bir eğitim’ olduğunu söylemek mümkündür.

Emniyet teşkilatı Türkiye Cumhuriyeti devletinin vitrinini oluşturan en önemli unsurlardan birisidir. Polisin olumlu veya olumsuz uygulamaları, vatandaşla ilişkileri ve sunulan güvenlik hizmetlerinin kalitesi Türkiye'nin imajını uluslararası alanda belirlemektedir. Bu yüzden polisin temel eğitimi ve teşkilata nitelikli bir memur olarak kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

Demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkesinin büyük güvencesi konumunda olan Türk Polis Teşkilatının, günümüzde en çok eleştirildiği konuların başında, görevleri esnasında yaptığı hukuka aykırı tutum ve davranışları yani insan hakları ihlalleri, zor kullanma yetkisinin aşılması ve işkence gelmektedir. Bütün bu olumsuzlukların temelinde ise kesinlikle polisin almış olduğu mesleki eğitim ve öğretimin yetersizliği bulunmaktadır. Meydana gelen olumsuzluklar kamuoyunda korkuya ve polise olan güven ve saygının azalmasına yol açmaktadır. Gerçekten de polise yapılan eleştirilerin başında “eğitim” gelmektedir.

2011 yılı Şubat ayında “Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği”nde görevli personele uygulanan ankette yer alan “Boş zamanlarınızı

¹⁶ Tortop ve diğerleri, sistemleri açık ve kapalı sistem olmak üzere iki gruba ayırmıştır (Tortop, N., İşbir, E. G., & Aykaç, B., 2005, s. 235). Kapalı sistem; dışarıdan bilgi, enerji ve ham madde alınmayan sistemlerdir. Bu yüzden bir süre sonra entropi tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Açık sistem ise; kapalı sistemin aksine dışarıdan bilgi, enerji, ham madde alabilen sistemlerdir. Sistemler dışarıdan bilgi, enerji, hammadde aldığı sürece dönüşüm sürecine tabi olur ve varlıklarını böylece sürdürürler (Tortop ve diğerleri, 2005, s. 236).

genellikle nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna katılımcıların sadece % 9,28’i “okuyarak” cevabını vermişlerdir. Bununla beraber % 24,04’lük bir kesim “arkadaşlarımla”, % 21,85’lik kesim ise “TV, sinemaya giderek veya müzik dinleyerek” cevabını vermişlerdir. Ankette en çok verilen cevap ise % 38,79 ile “ailemle” şıkkı olmuştur. Yine bir diğer soruda sorulan “Okuma alışkanlığınız nasıldır?” sorusuna katılımcıların % 52,45’i “çok az okurum” tercihini işaretlemiş ve sadece % 4,91’i kendisini kitap “kurdu olarak” olarak tanımlamıştır.

Buna göre, araştırmaya katılan görevli polislerin günlük hayatta okumadıkları, okuma alışkanlıklarının çok az olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle % 4,91’lik bölümün mesleki yayınları okuduğunu göz önüne aldığımız zaman, polislerin mesleklerine ilişkin kitapları okumaları için de özendirilmeleri gerekmektedir.

Sonuç olarak, polisin aldığı eğitimin niteliği son derece önemlidir. Bu eğitimin temelini kuşkusuz ki insan hakları ve kanunlar oluşturmalı, mesleki anlamda yoğun bir bilgi birikimiyle de desteklenmelidir. Burada eğitimin niteliği de büyük önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki Albert Camus’nün vurgulamış olduğu gibi “iyiyi isteme de eğer aydınlanmamışsa, kötüyü isteme kadar zarar verebilir” (Kuçuradi, 1999, s. 34).

2.4. TÜRK EMNİYET TEŞKİLATININ EĞİTİM KURUMLARI

Emniyet teşkilatında eğitim, teşkilata alınacak personelin hizmet öncesi meslekle ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazanması, mesleğe adaptasyonlarının sağlanması için yapılmaktadır. Bununla birlikte personele kazandırılacak bu önemli unsurların mesleklerini ifa süreci içerisinde geliştirerek sürekliliğinin sağlanması, hizmetin gerektirdiği konularda profesyonel personel ve üst düzey yönetici kadrolarının yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Polis eğitimi kısaca, genel eğitimin bir parçası olmakla beraber, kimi özellikleri bakımından farklıdır. “Mesleki” bir eğitim olan polis eğitiminde, hukuk bilgilerinin yanı sıra fiziksel eğitim ve silah eğitimi de ağırlıklıdır (Fındıklı, 1997, s. 463).

Ülkemizde polis eğitimi “hizmet öncesi” ve “hizmetiçi” olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Hizmet öncesi eğitim; Polis Koleji, Polis Akademisine bağlı Güvenlik Bilimleri Fakültesi ve Polis Meslek Yüksekokullarında verilmektedir. Hizmetiçi eğitim ise günümüzde hızla farklılaşan teknoloji ve sosyolojik değişimlerin beraberinde getirmiş olduğu yeniliklerin güvenlik güçlerine aktarılabilmesi amacıyla verilmektedir. Ayrıca belirli konularda uzmanlaşma gereksinimi, hizmetiçi eğitimi zorunlu kılmıştır.

2.4.1. Hizmet Öncesi Eğitim Kurumları

2.4.1.1. Polis Koleji

Polis Koleji, Emniyet Teşkilatına orta ve üst kademedeki amir yetiştiren Polis Akademisine kaynak sağlayan bir ortaöğretim kurumu olduğundan, emniyet teşkilatında çok önemli bir yere sahiptir.

Polis Koleji, ulu önder Atatürk'ün direktifleriyle lise derecesinde eğitim ve öğretim yapmak üzere 3452 sayılı kanunla Polis Enstitüsüne lise mezunu eleman sağlayan bir kaynak olarak, Ankara Anıttepe'deki Polis Enstitüsü binasında kurulmuştur (Niyazioğlu, 2007, s. 60).

Bir yılı hazırlık olmak üzere toplam dört yıl eğitim veren Polis Koleji, üniformalı ve parasız yatılı okul statüsündedir. 2011 yılı itibarıyla Ankara ve Bursa olmak üzere toplam iki ilde Polis Koleji eğitim-öğretime devam etmektedir. 2002 yılına kadar sadece erkek öğrencilerin girebildiği Polis Kolejinde, 25.05.2002 tarih ve 24765 sayılı *Resmî Gazetede* yayımlanarak yürürlüğe giren “Polis Koleji Giriş Yönetmeliği'nin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik”le öğrenci alımları ile ilgili bazı değişiklikler yapılarak kız öğrencilerin de kolejlere alınması sağlanmıştır (www.poliskoleji.k12.tr, erişim tarihi 13.06.2011).

Polis Koleji fen lisesi seviyesinde eğitim veren, müfredat olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na, yönetim açısından ise İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olan ve yabancı dil ağırlıklı bir okuldur. 1996 yılında çıkarılan Polis Koleji Yönetmeliğinin 19. maddesi gereği; Polis Kolejinde, MEB'na bağlı ortaöğretim

kurumlarından bazı derslerin öğrenimini yabancı dille yapan resmi okullar ile yabancı dil ağırlıklı lise öğretim programlarına uygun olarak İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve MEB'nca onaylanan haftalık ders çizelgesi uygulanmaktadır.

2.4.1.2. Polis Akademisi

Polis Örgütüne orta ve yüksek düzeyde çalışacak olan yöneticiler yetiştirmek amacıyla ilk olarak Ankara'da 6 Kasım 1937 tarihinde "Polis Enstitüsü" kurulmuştur. Tongur, Polis Enstitüsünün ilk açıldığında, polis mesleğine girenlere meslek bilgileri vermek ve orta ve üst seviyede polis amirleri yetiştirmek üzere açılmış bir meslek kurumu olduğunu ve mesleki ilk, orta ve yükseköğretim kısımlarıyla uzmanlık kurslarının verildiği bir yer olarak tanımlamıştır (aktaran Karaman, 2006, s. 6). Buna paralel olarak Koca, Polis Enstitüsünün açılışının ilk yıllarında emniyet örgütünün bütün eğitim sorumluluğunu üstlendiğini vurgulamıştır (Koca, 2001, s. 363).

İlk olarak Polis Enstitüsü 1940-41 eğitim-öğretim yılından itibaren 2 yıllık yüksekokul, daha sonra MEB Talim ve Terbiye Kurulunca 1962 yılında da 3 yıllık genel yüksekokullar içerisinde yer almıştır. 1980 yılında 4 yıllık enstitü, 06 Aralık 1984 tarihinde 3087 sayılı Polis Yükseköğretim Kanunu ile "Polis Akademisi" adını alıp 4 yıllık lisans düzeyinde eğitim-öğretim veren, doğrudan EGM'ne bağlı bir yükseköğretim kurumu haline getirilmiştir (Niyazioğlu, 2007, s. 62). Kısaca polis teşkilatı, kendi yöneticilerini kendisi yetiştirmeye karar verdikten sonra, önce Polis Enstitüsünü kurmuş, sonra bunu Polis Akademisine çevirmiştir. Polis Akademisi, emniyet teşkilatının orta ve üst kademesinde amir yetiştiren tek kurum hüviyetindedir.

Polis Akademisi, 25 Nisan 2001'de 4652 sayılı kanunla "Güvenlik Bilimleri Fakültesi" olarak 4 yıllık lisans eğitimi veren bir fakülte haline gelmiştir. Ayrıca bu kanunla Polis Akademisi Başkanlığı (PAB) üniversite statüsünü kazanarak Polis Meslek Yüksekokulları da PAB'a bağlanmış, yine PAB'a bağlı olarak bilimsel araştırmaların yapıldığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü (GBE) kurulmuştur.

Emniyet örgütüne yönetici yetiştiren Polis Akademisinde 4 yıllık eğitim sürecinde mesleki, yönetsel, uygulamalı ve hukuk derslerinin yanı sıra, yaz aylarında verilen uygulamalı kamp eğitimi¹⁷ ve uygulamalı mesleki staj eğitimi¹⁸ de yer almaktadır. Polis Akademisinden mezun olmayı hak edenler “Aday Komiser Yardımcısı” olarak emniyet teşkilatı saflarına katılmakta ve kendilerine lisans diploması verilmektedir.

2.4.1.3. Polis Meslek Yüksekokulları

Ülkemizde polisin eğitimi, polis memuru düzeyinde polis okulları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

Emniyet Teşkilatında görevli polis memuru rütbesindeki tüm personelin eğitiminin temeli ve başlangıcı, polis okullarında verilmektedir. Polis memurlarının teşkilata girmeleri ve mesleki bilgileri öğrenmeleri bu okullarda başlamaktadır.

Nasıl ki yeni okula başlayan bir ilköğretim öğrencisinin ilk başlangıç yaptığı okuldaki temel eğitim, sonraki eğitimi etkiliyorsa, bir polis memurunun teşkilata ilk adımını attığı polis okulundaki eğitimi de o derece önemlidir (Kızılkaya, 2001, s. 255). Çünkü bir polis memuru polislik mesleğinin kültürünü ve eğitiminin temelini ilk defa polis okulunda atmakta ve meslek yaşamını bunun üzerine inşa etmektedir.

Gerçekten de toplumun belirli sosyo-kültürel kesiminden gelen, yöresel etkilerin ağır bastığı polis okullarında kısa sayılabilecek bir hizmet öncesi eğitim gören polislerin hizmet içinde ve işbaşında yetiştirilmeleri örgütün etkililiği, toplumun gelişimi açısından “ivedi” ve “hayati” nitelikli bir konudur (Açıkalın, 2001, s. 95).

¹⁷ Uygulamalı kamp eğitimi; öğretim yılı sonunda uygun görülen kamp yerlerinde en az bir, en çok iki ay süreyle Akademi öğrencilerine uygulamalı derslerin verildiği eğitim türüdür.

¹⁸ Mesleki staj eğitimi ise; yıl içi lisans eğitimleri ile uygulamalı eğitimlerini başarıyla bitirerek son sınıfa geçmeye hak kazanan öğrencilere, 3. sınıfın yaz tatilindeyken mezuniyet sonrası görev alanlarıyla ilgili konuları gözlemlenmek ve yapılan işlemleri öğrenmek üzere kendi istekleri doğrultusunda ve EGM'nün uygun göreceği il ve ilçe emniyet müdürlüklerinde bir ay süreyle uygulanan uygulamalı eğitim türüdür.

PMYO'nun amacı; görevlerinde insan haklarına saygılı, hukuka, Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, polis olmanın şeref, gurur ve şuuruna sahip olan, polis üniformasının gerektirdiği saygınlığı yaratabilen, beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli, sağlıklı şekilde gelişmiş polis memurları yetiştirmektir (Niyazioğlu, 2007, s. 66).

Emniyet Teşkilatının ihtiyacı olan polis memurlarına mesleki ilk eğitimi vermek ve yetiştirmek üzere polis okullarının eğitim-öğretimi 2001 yılına kadar 9 aylık süreyi kapsarken, bu durum 2001 yılında 4652 sayılı Polis Yükseköğretim Kanunu ile değiştirilerek, PAB'na bağlı olarak 2 yıla çıkarılmış ve polis okulları, Polis Meslek Yüksekokulları haline dönüştürülmüştür.

Parasız, yatılı ve üniformalı bir eğitim kurumu olan PMYO öğrencilerine iki öğretim yılı arasında Polis Akademisi tarafından belirlenen takvime göre uygulamalı staj eğitimi yaptırılır. Ayrıca yüksekokullardaki eğitimi başarıyla bitiren öğrenciler, Emniyet Teşkilatının birimlerine "Aday Polis Memuru" olarak atanmaktadırlar.

Ülkemizde 2011 yılı itibarıyla 32 PMYO bulunmaktadır. Polis Okulları Yönetmeliği gereğince, emniyet teşkilatının gereksinimi olan polis memurlarını yetiştirmek amacıyla uygun görülen illerde 3201 sayılı ETK ile 3/2308 sayılı kararnamenin 3. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığının gerekli gördüğü il ve ilçelerde PMYO'yu kurulabilmektedir.

2.4.2. Hizmetiçi Eğitim

Mesleklerin en önemli özelliği, bilgiye dayalı olarak kurgulanmalarıdır. Bu nedenle mesleki eğitim önemlidir. Uzmanlaşma ve teknik bilgi donanımı sağlayan hizmetiçi eğitim de mesleki eğitimin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır (Sözen, 2004, s. 122). Ayrıca bilgi toplumunda öğrenme sadece okulla sınırlı değildir (Erdoğan, 2001, s. 577).

Hizmetiçi eğitim, hayat boyu eğitim içinde yer alan bir alt süreç (Sönmez, 2003, s. 261) olup, hizmetiçi eğitimi Şahin, organizasyonun iş görenlerinin yükümlü

olduğu hizmetlere hazırlama, bilimsel gelişmelere adapte etme, teknolojik verileri ve aletlerini kullanma becerisini kazandırma, orta ve üst yönetim kadrosunu geliştirme ve üst derece görevlere hazırlama amacıyla yapılan eğitim (Şahin, 2001, s. 206) olarak; Gökçe, personelin eğitim ihtiyacını karşılamak, kurumun saptanmış olan amaçlarına ulaşılmasını sağlamak ve insan kaynaklarından beklenen verimliliği elde etmek üzere programlanan ve uygulanan eğitim (Gökçe, 2000, s. 162) olarak ve Tülün ise çalışmakta olan personele, görevini yerine getirebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve davranış biçiminin öğretilmesi süreci (Yücel'den aktaran Gökçeğöz, 2001, s. 101) olarak tanımlamışlardır.

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi genel olarak hizmetiçi eğitim, kişiye yerine getirmekte olduğu görevi ile ilgili mesleki bilgi ve tutum kazandıran eğitimidir. Diğer bir deyişle, kişinin mesleğine olan yatkınlığını ve gelecekte sorumlu tutulacağı görevlere hazırlanmasını sağlamak, verimliliklerini, bilgi, beceri ve deneyimlerini artırmak amacıyla yapılan eğitimidir.

Emniyet Teşkilatında ise hizmetiçi eğitim, EGM Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliğinin 1. maddesinde belirtildiği üzere; Emniyet Teşkilatında görevli personelin, görev ve sorumluluklarının gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışlara sahip olmalarını sağlamak, hizmette verimliliği arttırmak ve daha ileri görevlere hazırlamak için uygulanacak eğitimleri kapsamaktadır.

Emniyet Örgütünde görevli personelin yetiştirilmesini sağlamak, verimliliğini arttırmak ve üst görevlere hazırlamak amacıyla hizmetiçi eğitim etkinlikleri düzenlenerek, örgüt personelinin çeşitli konularda eğitim görmesi sağlanmaktadır. Kolluk gücünün başarısı, yaptığı iş veya görev alanıyla ilgili ne ölçüde bilgi sahibi olduğuna ve yenilikleri yakından izleyerek bilgilerini ne ölçüde güncellediğine bağlıdır.

Aydın'a göre emniyet hizmetinin başarısı açısından önemli olan mesleki ve teknik bazı konularında personelin hizmetiçi eğitime tabi tutulması, onların uzmanlaşması anlamına gelmektedir (Aydın, 2000, s. 69). Sonuç olarak, polis suçun aydınlatılmasındaki performansı hizmetiçi eğitimlerde aldığı eğitimin kalitesiyle doğru orantılıdır.

Hizmetiçi eğitimin amacı sadece bireye yeni bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmak değil aynı zamanda kolluk gücünün motivasyonunu ve iş doyumunu artırmak, meslek içinde dayanışma ve işbirliğini sağlamaktır.

01.03.2011 tarihli EGM Eğitim Daire Başkanlığının verilerine göre; 2007 yılı içerisinde 89.650 personele, 2008 yılı içerisinde 112.887 personele, 2009 yılı içerisinde 105.773 personele ve 2010 yılı içerisinde 140.638 personele çeşitli konularda hizmetiçi eğitim verilmiştir.

2.5. İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VE SONUÇLARI

“İnsan Hakları İhlalleri” kavramı; AİHS’ne taraf olan devletin, sözleşme hükümlerine uymaması, koruma kapsamındaki bir bireysel hak karşısında taraf devletin yükümlülüğünü yerine getirmemesi veya bir özgürlüğün kullanımını engellemesi anlamındadır (Dinler, 2001, s. 81-82). Diğer bir ifadeyle, insan hakları ihlali denilen durum, uluslararası veya ulusal hukuk tarafından temel hak ve özgürlüklerin, dolaylı olarak devlet tarafından engellenmesidir. İhlali oluşturan eylem neticesinden öncelikli sorumlu idare, yani devlettir. Ancak ihlalin gerçekleşmesi halinde fail, sunulan hizmetin sorumlusu olan kamu görevlisi niteliğindeki devlet memurlarıdır.

İnsan Hakları Daire Başkanlığının 2009 yılına ait verilerini incelediğimizde; Sağlık Kurumlarına 392, Özel Sektöre 358, Belediyelere 180 ve Emniyet Teşkilatına karşı 136 ihlal başvurusu yapılmıştır. 2010 yılında ise; Bakanlıklara 1670, Sağlık Kurumlarına 611 ve Emniyet Teşkilatına karşı 567 ihlal başvurusu yapılmıştır (www.ihb.gov.tr, 25.06.2011). Görüldüğü üzere Emniyet Teşkilatı, insan hakları ihlali konusunda kamu kurumları arasında ön sıralarda yer almaktadır. Emniyet Teşkilatı aleyhinde olan bireysel başvurularda son yıllarda gözle görülür bir artış olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca ülkemiz, 2010 yılında AİHM’nde mahkûm olan ülkeler arasında 278 dava ile ilk sırada yer almıştır (www.t24.com.tr, 27.01.2011). Türkiye ile ilgili AİHM’ne açılan bu davalar, genellikle ülkemiz aleyhine sonuçlanmaktadır. AİHM’nde görülen insan hakları ihlallerine karşı verilen kararlar; eski halin iadesi,

tazminat ödenmesi, insan hakları ihlalinin gerçekleştirilmesi kamu görevlisinin cezalandırılması gibi yaptırımlardır. Kamu görevlisinin gerçekleştirdiği ihlal sonucunda, idare AİHM'in kararına istinaden zarara uğratılmışsa, Anayasasının 129/5 maddesi ve 657 sayılı DMK'nun 12. ve 13. maddeleri idarenin uğradığı zararların memurdan rücu edilmesini öngörmektedir.

Kamu düzeninin sağlanması ve korunması hususunda gerekli durumlarda kişi hak ve özgürlüklerini kısıtlayabilecek türde yetkilere sahip olan kolluk kuvvetlerinin, zaman zaman görevleri sırasında vatandaşlara karşı yapılan gereksiz, keyfi ve orantısız uygulamaları, polis hakkındaki tartışmaların odağını oluşturmaktadır. Kaldı ki bu olumsuzluklar polis ile halk arasında kopukluklara neden olduğu gibi, meydana gelen şiddet olaylarını daha da körüklemekte ve temel güvenlik olgusuna zarar vermektedir.

Tekin ve diğerlerinin vurguladığı gibi; "Polisin faaliyet alanı çok naziktir" (Tekin, Özgener, Bedük, İnce & Oktay, 2001, s. 277). Polisin sahip olduğu hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı yetkilerle, bu hak ve özgürlükler arasında çok hassas bir denge söz konusudur. Polislik mesleğinin her aşamasında insan unsuru ön plandadır ve bu sebeple Emniyet Teşkilatında günümüz dünyasının normlarına uygun bir insan merkezli mesleki uygulamanın benimsenmesi büyük önem arz etmektedir.

Devletin vatandaşlarına yönelik olarak yürüttüğü güvenlik hizmetlerine yapılan en çok eleştiri, insan hakları ihlalleri ile ilgilidir. Kamu düzeninin sağlanması ve korunmasında güvenlik birimlerinin davranış biçimi ve uygulamaları hemen her ülkede canlı tutulan konulardan biridir (Aydın, 2001, s. 69). İnsan hak ve özgürlüklerini korumakla görevli kolluk güçlerinin görevlerini yaparken, zaman zaman yasadışı davranışlarda bulunarak, insan hak ve özgürlüklerini çiğnemeleri sonucunda, meydana gelen insan hakları sorunu ülkemizi dünya gündemine getirmekte, ülkemizi ve vatandaşlarımızı dünya ülkelerine karşı zor durumda bırakmakta ve kamuoyunda güvenlik güçlerine olan güven ve saygıyı olumsuz yönde etkilemektedir.

Görüldüğü gibi polislik uygulamalarında vatandaşlara karşı yapılan hak ihlalleri ülkemize, teşkilatımıza ve vatandaşlarımızın güvenlik duygusuna direkt olarak tesir etmektedir.

2.6. POLİSİN İNSAN HAKLARI EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE AMACI

Devleti meydana getiren insani öğelerin tamamı, mensubu olduğu ve hayatını idame ettirdiği o devlet içerisinde, doğuştan sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerinin tamamının yasal çerçeveye güvence altına alınmış olmasını istemektedir. Bu yüzden devlet, vatandaşlarının insan haklarını korumalı, çiğnenmemesi için gereken tedbirleri almalıdır.

Kocaoğlu'ya göre devletlerin devletlik nitelikleri ve saygınlıkları da insan hak ve özgürlüklerine gösterdikleri saygı derecesinde yükselmektedir (Kocaoğlu, 1998, s. 29). Gerçekten de günümüzde hemen hemen her ülke insan haklarına saygılı olduğunu tüm dünyaya ilan etmektedir. Buna paralel olarak, insan hakları alanında olumsuzlukların yaşandığı ülke, dünyada insan hakları ihlalcisi damgasını yemekte ve o ülkenin uluslararası platformda prestijini düşürmektedir. Sonuç olarak, devletlerin temel amacı, vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerini rahatça kullanabildiği ortamı hazırlamak olmalıdır.

İnsan haklarını koruyacak ve yaşama geçirecek unsurların başında; gözaltına alma, silah kullanma, arama, yakalama ve ifade alma gibi çok önemli yetkilerle donatılmış gerektiği zaman hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı tasarruflarda bulunan, kişi hak ve özgürlüklerini koruma, kamu düzenini sağlama, yasaları uygulama, suçla mücadele gibi önemli görevleri yerine getirmekle yükümlü olan “devletin eli” konumundaki kolluk kuvvetleri gelmektedir. Emniyet Teşkilatı mensuplarının, görevlerinin hassasiyeti nedeniyle insan hakları eğitimi konusu ise özellikle önem taşımaktadır.

İnsan hakları eğitiminin amacı Viyana Kongresi tutanaklarına göre; insanlarda bilinç uyandırmak, insan hakları ihlallerini önlemektir (Karakulak, 2007, s. 48). Bu bağlamda polisin insan hakları eğitiminin nihai amacı; insan hakları ve

özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi; bu hak ve özgürlüklerin ayırım gözetmeksizin herkes için gerçekleştirilmesi olmalıdır. Polisin insan hakları eğitimi, insan merkezli bilimsel çalışmalara dayanmalıdır (Fındıklı, 1997, s. 462).

Toplumsal barışın sağlanmasının temelinde; birlikte yaşayan insanların hak ve yükümlülüklerinin belirgin olması, bunların güvence altına alınması ve hakkı ihlal edilenin hakkına kavuşabilmesi ile ihlal edene gerekli yaptırımın uygulanması yer almaktadır.

Polisin insan haklarını korumadaki rolünün temelini, yine güvenlik güçlerinin insan hakları konusundaki bilinci oluşturmaktadır. Bu bilincin polisler kazandırılması için; kolluk kuvvetlerine tüm yaşamını kapsayan sağlıklı ve sürekli bir şekilde devam eden insan hakları eğitimi ve öğretimi verilmelidir. Polis eğitimi kavramı, genel olarak bilgi ve becerilerin artırılması olmakla birlikte, polisin özellikle insan hakları, demokratikleşme ve hukukun üstünlüğü gibi alanlarda bilgilendirilmesidir (Özcan, 2001, s. 829).

Kuçuradi'ye göre, insan hakları ihlallerini önlemek için bilinç oluşturulması tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda bunu “istemek” de gereklidir. Buradaki “isteme” kavramı, Kant'ın ifade ettiği gibi koşulsuz, kayıtsız, şartsız olan “iyiyi istemek” olarak algılanmalıdır (Kuçuradi, 2004, s. 385-386). Sonuç olarak önemli olan husus, öncelikle polisin, insan haklarının korunması gerekliliği bilincine varması ve bu söz konusu hak ve özgürlüklerin korunmasını içtenlikle kayıtsız, şartsız ve koşulsuz olarak istemesidir.

2011 yılı Şubat ayında “Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği”nde görevli personele uygulanan ankette yer alan “Daha önce İnsan Hakları ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?” sorusuna katılımcıların % 10,3'ü insan hakları ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları yanıtını vermişlerdir. Dolayısıyla mesleki hayatlarında insan hakları eğitimi almamış personelin, azımsanmayacak sayıda olduğunu söylemek mümkündür. 2009 ve 2010 yılı İHB ve 2010 yılı AIHM verilerinden de anlaşılacağı üzere, polisin insan hakları eğitimi tartışılması gereken bir konu olup, gerek vatandaşlar gerek teşkilat gerekse de ülkesel saygınlık için önem arz etmektedir.

Kolluk kuvvetlerinin bu özel yeri sebebiyle, insan hakları bilinci tüm Emniyet Teşkilatına çok iyi verilmelidir. Üzerinde özenle durulması gereken nokta, insan hakları ihlallerinin önlenmesi, vatandaşların işkence ve kötü muameleye maruz bırakılmaması için polisler insan hakları konusunda daha iyi bilinçlendirilmeli, insan hakları eğitimi bilimsel bir çerçevede verilmelidir. 21. yüzyılın çağdaş toplum yapısı, polisin, zor kullanmaya dayalı tepkisel yaklaşımdan yaklaşmasını, insan ilişkilerine ve insan haklarına dayalı bir yaklaşım geliştirmesini gerektirmektedir.

2.6.1. “Avrupa Birliği”nin İnsan Hakları Boyutu

AB ile Türkiye arasındaki ilişkilerin 31 Temmuz 1959 tarihinde yapılan başvuru ile başlamasının (Özcan, 2005, s. 87-88) üzerinden 50 yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen, Türkiye'nin hâlâ AB'ne tam üye olarak kabul edilmemesinin temelinde birçok neden yatmaktadır.

1 Mayıs 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşmasının, ülkelerin AB üyeliğine kabul edilme sürecini belirleyen şartlarına göre; “Birlik, mevcudiyetini, demokrasi, insan hakları, temel hak ve özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayandırır” ifadesi yer almaktadır. Gerçekten de AB, Türkiye'yi aday ülke ilan ettikten sonra, hemen üyelik müzakerelerine başlamamıştır. Öncelikle Türkiye'nin insan hakları, demokratikleşme vs. sorunları “aday ülke” statüsünde çözümlenmesi ve bu problemlerin aşılması beklenmiştir.

Buna paralel olarak, 06.12.1999 tarihinde dönemin AB komisyon başkanı olan N. Prodi, Brüksel'de NTV'ye verdiği bir demeçte; “AB, bir birliktir. Kopenhag Kriterlerini yerine getiren girer” ifadesinde bulunmuştur (Özcan, 2005, s. 88). Kuşkusuz AB-Türkiye ilişkilerinde insan hakları konusu, Türkiye'nin AB'ye adaylığı sürecinde öne sürülen en önemli koşulu, hatta üyeliğin olmazsa olmaz çekincesidir. Ayrıca AB Komisyonunun yılın belirli zamanlarında aday ülkeler hakkında hazırladığı raporları incelediğimiz zaman, hazırlanan Türkiye raporlarının büyük bir çoğunluğunda ön plana çıkan en önemli konunun, insan haklarına ilişkin ihlaller olduğu görülmektedir.

AB aday ülkelerden özellikle demokrasi ve insan haklarına saygılı bir devlet sistemine sahip olmalarını istemektedir. Buna bağlı olarak ülkemiz, AB'ne giriş sürecinde uluslararası bir nitelik kazanan insan hakları standardının yükseltilmesi için "adalet ve içişleri" alanlarında önemli atılımlar gerçekleştirmiştir (Bahar ve Yıldırım, 2005, s. 110). Türkiye'de AB kazanımlarına uyum sağlamak üzere gerçekleştirilen adalet ve içişleri alanlarında yapılan hukuksal düzenlemelerin önemli bir kısmının uygulayıcısı kuşkusuz Emniyet Teşkilatıdır.

Bu durumda kolluk kuvvetleri personelinin mesleki uygulamaları, AB'ne üyelik sürecinde kilit bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Kamu düzenini ve güvenliğini koruyan, suça engel olmak ve suç işlendiğinde onu takip etmek gibi hukuku uygulama görevi olan bir devlet memuru olarak (Sönmez, 2002, s. 39) polis, AB yolunda olan Türkiye açısından hiç şüphesiz görevini yani güvenlik hizmetlerini yerine getirirken hukuka dayalılığı ve insan haklarının her durumda korunmasını esas almalıdır.

Türkiye'nin AB'ye girme sürecinde genel kolluk güçlerinin bu önemli etkinliği hususunda, güvenlik personeline verilen veya verilecek olan mesleki eğitimin önemi yadsınamaz.

Türk polisinin eğitiminin her aşamasında; Türkiye'nin AB üyeliği önünde en önemli engel olarak ileri sürülen, AB kazanımlarında yer alan, başta Kopenhag Kriterleri olmak üzere AB'nde temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yapılan vurgu üzerinde önemle durulmalı (Köktaş, 2001, s. 817) ve kolluk birimlerinin eğitim düzeyi çağdaş ve demokratik ölçülere göre olmalıdır.

"Polisin insan hakları eğitimi", gerek güvenlik güçlerinin davranışları sebebiyle AİHM tarafından insan hakları ihlalleri gerekçesiyle Türkiye aleyhine verdiği kararların, bununla beraber tazminatların azaltılarak uluslararası çerçevede zor durumda bırakılmaması, gerekse de AB'ne giriş sürecini hızlandırmanın tek çözümüdür.

Adaylık statüsü tescil edilmiş olan Türkiye açısından demokratik gelişmeler ve insan hakları kavramlarının önemi daha da belirgin hale gelmiştir. Türkiye'nin bu

50 yıllık AB'ne giriş istemini gerçekleştirmesinde, Emniyet Teşkilatına bu alanda düşen pay az değildir.

3. BÖLÜM:

POLİS MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ

3.1. GİRİŞ

Çotuksöken, 20. yüzyılı insan hakları kavramının en çok gündeme geldiği bir yüzyıl olarak tanımlamıştır (Çotuksöken, 2010, s. 112). Bu önemli kavram, ülkelerin hem prestijini artırmakta hem de gelişmişliğini göstermektedir. Günümüzde insan hakları ihlalleri ile ilgili çok çeşitli kurumlar, ülkeler hakkında geniş çapta geçerliliği bulunan raporlar hazırlamaktadırlar.

İnsan haklarının ne ölçüde korunduğu ile ilgili gerek AB'nin gerekse AB dışındaki kuruluşların hazırladıkları raporlarda, Türkiye'deki durumun iç açıcı olmadığı görülmektedir.

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin Türkiye'ye yaptığı düzenli ziyaretler sonucu 1996 yılında açıkladığı rapora göre de işkence ve kötü muamele ile mücadele konusunda ilerleme kaydedilse de, uygulamada Türk polisi tarafından işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin deliller olduğu ve bunların bireysel hareketler olarak nitelendirilemeyeceği açıklanmıştır (Karaosmanoğlu, 1998, s. 65). Diğer bir ifadeyle AIÖK'nin raporlarına göre, Türkiye'de hâlâ işkence yapılmaktadır.

2001 yılında başkanlığını Sema Pişkinsüt'ün yürüttüğü TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 1998-2000 yılları arasında çeşitli illerde yaptığı çalışmalar neticesinde, işkence ve kötü muamelenin Türkiye'de “yaygın” bir uygulama olduğu sonucuna varmıştır.

Sonuç olarak hem Türkiye'yi hem de hem yurttaşların zarara uğratan bu hak ihlallerini, bazı emniyet görevlilerinin görevleri sırasında gerçekleştirdikleri inkâr edilemez bir gerçektir.

Türkiye'nin bu olumsuz imajının düzeltilmesi için bir dizi kanun değişikliğine gidilmiş ve bunun yanında insan haklarına saygı olgusunun geliştirilmesi amacıyla emniyet teşkilatında insan haklarına ilişkin bilincin geliştirilmesi konusunda çalışmalar başlatılmıştır.

Türkiye'de kolluk kuvvetlerinin insan hakları eğitimi, 1990'lı yılların başlarında gündeme gelen bir konudur. Gerçekte polis adaylarına ağırlıklı olarak insan hakları dersi verilmesi AK'nin bütün üye ülkelerde uygulamaya başlattığı bir projenin sonucudur. AK, Bakanlar Komitesine üye devletlerden, insan hakları öğretiminin, öğretim kurumlarında yapılması için 1978 yılında her türlü önlemin alınmasını isteyen bir karar yayımlamış ve kamu görevlilerinin hizmetiçi eğitim programları çerçevesinde, insan haklarına saygı konusunda eğitilmelerini ve bu hakları koruma konularının özendirilmesini istemiştir (Genç, 2007, s. 85-86).

Türkiye'de polisin insan hakları eğitiminin 1990'lı yıllarda başlaması büyük bir gecikmeyi göstermektedir. İnsan hakları bilincinin yerleştirilmesi ve hukuki normlarla da desteklenmesi amacıyla Polis Akademisinde 1991, Polis Okullarında ise 1992 yılından itibaren insan hakları dersi verilmeye başlanmıştır (Bener, 2007, s. 96).

Bunun yanı sıra polisin insan hakları eğitimi, Türkiye'nin de imzaladığı İşkenceye Karşı BM Sözleşmesine göre taraf devletlerin, yasaların uygulanmasından sorumlu tüm görevlilere vermesi zorunlu olan bir eğitimidir (Arslan, 2001, s. 65).

Teşkilatın yaklaşık % 90'ını oluşturan ve sokakta vatandaşla sürekli ilişki içinde bulunan polis memurlarının, alacağı kaliteli bir insan hakları eğitimi daha hayati bir öneme sahiptir. Aynı zamanda EGM'nün 2010 yılı faaliyet raporuna göre 14.392 öğrenci polis eğitim kurumlarında öğrenim görmektedir. Bu ciddi bir sayıdır.

Kuçuradi, insan hakları eğitimi sorununun, on-onbeş yılda özel bir önem kazandığını vurgulamıştır (Kuçuradi, 2007, s. 259). Polislere verilen "insan hakları eğitimleri"nin yetersiz olduğu kanısı, artık her kesimce kabullenilen bir gerçektir. Burada irdelenmesi gereken husus ise, verilen insan hakları eğitiminin yetersiz olmasıdır. Emniyet Teşkilatında son yıllarda insan hakları eğitiminin verimliliğini

artırmak amacıyla değişiklikler yapılmış olsa da, hâla verilen eğitimin niteliğinin iyi olmadığını söylemek mümkündür. Polis eğitiminde etkili ve verimli insan hakları eğitimi halen verilememektedir.

Sönmez'in, 2000-2001 eğitim-öğretim yılında polis okullarında eğitici olarak görev yapan 286 personele yaptığı ankete göre, katılımcıların % 37,6'sı (108 kişi) polis okullarında verilen insan hakları eğitimini yetersiz bulmuş, % 32,8'i (94 kişi) kısmen yeterli cevabını vermiş ve sadece % 29,3'ü (84 kişi) yeterli bulmuştur (Sönmez, 2003, s. 57).

İnsan hakları konusunda bilgisiz olan veya eksik bir insan hakları eğitimi alan yetersiz bir polisin toplumda görev yapması çok tehlikelidir. Çünkü polis, şu ya da bu şekilde aldığı eğitimi mesleki davranışlara dönüştürmektedir.

Kuçuradi, genel olarak insan hakları eğitiminde özellikle amaç ve yöntem hususunun öneminin üzerinde durmaktadır (Kuçuradi, 2007, s. 259). PMYO'nda verilen insan hakları eğitimi, bu iki nokta göz önünde bulundurularak irdelenmiş ve PMYO'nda verilen insan hakları eğitiminin yetersiz olmasının başlıca nedenler sıralanmıştır.

İnsan hakları dersi eğiticilerinin çoğunun pedagojik formasyonlarının bulunmaması, eğitici kadronun yetersiz olması, polis eğitiminde uzmanlaşma-branşlaşmanın olmaması, eğiticilerin eğitimsizliği, öğretmen emniyet müdürü sorunu, insan hakları ders saatlerinin, ders kitabının ve müfredatın yetersiz oluşu, eğitimin pratiğe dönüştürülmeden teorik düzeyde kalması, çok çeşitli materyal ve kaynak kitabın kullanılmaması, mesleki önyargıların yıkılmaması, PMYO'nın fiziki ve sosyal şartlarının yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar.

3.2. EĞİTİCİLERLE İLGİLİ SORUNLAR

3.2.1. Eğitici Kadro

PMYO'nda derslere giren eğitimcilere bakıldığında profesörden okutmana, emniyet müdüründen polis memuruna kadar çok geniş bir yelpazenin var olduğu görülmektedir.

PMYO'nda eğitici olarak görevlendirilen meslek mensuplarının, alanlarında uzmanlaşmadan, herhangi bir pedagojik formasyon eğitimi almadan insan hakları derslerine girdikleri bilinmektedir. Bunun yanında ilk yıl insan hakları dersine giren bu tür eğitimciler, diğer yıl idarenin görüşüne göre ve eğitici kadro yetersizliği göz önünde bulundurularak, diğer derslere girebilmektedir. Bunun yanında personel zaman zaman Emniyet Teşkilatının tayin politikası nedeniyle eğitim-öğretim dönemi arasında başka illerde veya kadrolarda değerlendirilmektedir.

Öğretmen emniyet müdürlerinin bu okullarda hangi şartlarda görev yaptıkları daha önce vurgulanmıştı. Gerek akademiye yeni mezun komiser yardımcılarının gerekse de öğretmen emniyet müdürlerinin, formasyonlarının ve uzmanlıklarının yeterli olmamasına rağmen, PMYO'nda insan hakları gibi çok çeşitli derslere girdikleri gözlemlenmektedir. Bu öğretmenlerin öğreteceği veya öğretmesi beklenen bilgileri hangi boyutlarda öğrencilere vereceği ortadadır. Ayrıca bu görevlilerin kimi zaman meslek tecrübelerini katarak, başlarından geçen olayları çarpıtarak bu derslere kattıkları bilinmektedir.

Meslek mensubu eğitimciler bu okullarda eğitici olarak görevlendirilmeden önce, pedagojik formasyon almalıdır. Uzmanlaştıkları (master, doktora yaptıkları) konularla ilgili derslerde görevlendirilmeleri gerekmektedir.

Çoğu PMYO'nda insan hakları dersini vermekle görevli yeter sayıda öğretim elemanı bulunmadığından, bu eksiklik, aynı ilde bulunan üniversitelerden gelen öğretim elemanlarıyla giderilmektedir. Çoğu PMYO'nın kuruldukları bölge ve iller göz önüne alındığında, bazı illerde bulunan üniversitelerde hukuk fakültesi bile bulunmamaktadır. Bunun yanında ulaşım ve sosyal şartların yetersiz olduğu yerlerde

açılan bu okullarda ders vermek, aynı ilde bulunan üniversitelerin öğretim üyeleri tarafından cazip gelmemektedir.

Bu şekilde PMYO’nda kadrosuz olarak eğitim veren öğretim üyeleri, buralarda geçici olarak bu görevi yaptıkları için, eğitimin iyileştirilmesi veya geliştirilmesi ile ilgili özel bir gayretleri olmamaktadır (Karaman, 2000, s. 193). Buna ek olarak, üniversitelerden getirilen öğretim üyeleri, polis okullarının asli hocası olmadığından kuruma yeterince ilgi duymamaktadır (Fındıklı, 2001b, s. 22). Bu yüzden PMYO kadrolu öğretim görevlilerinin yetiştirilmesinin gerekliliği ortadadır.

PYÖK’nun 3/d maddesine göre “Akademi, fakülte, enstitü ve PMYO’nın eğitim-öğretimdeki verimliliklerinin artırılması, geliştirilmesi ve öğretim elemanlarının yetiştirilmeleri, başkanlığın önerileri ile genel müdürlükçe planlanır ve gerçekleştirilir” ifadesinin bulunmasına rağmen, PMYO’nın öğretim kadrosunun yetersizliği aşikârdır. Bu okullarda çalışan öğretim görevlileri hususunda ciddi bir atılım yapılamamıştır. PMYO’nda verilen eğitimin, mesleki bir üniversite eğitimi olduğu unutulmamalı, bu mesleki okullar kendi nitelikli öğretim kadrosunu oluşturmalıdır.

3.2.2. Pedagojik Formasyon

Eğitim bilimine göre, bir öğreticide bulunması gereken üç unsurdan biri olan “formasyon eğitimi” kişinin bildiklerini, eğitim-öğretim tekniklerini kullanarak karşı tarafa öğretebilmesinin eğitimidir (Sönmez ve Sönmez, 2001, s. 460). Formasyon eğitimi, eğiticinin sahip olduğu bilgiyi öğrenciye öğretebilme sanatı olarak da ifade edilebilir.

Formasyon eğitimi, eğitimcilerin mutlaka alması gereken bir eğitimidir. Çünkü bilmek ve öğretebilmek farklı şeylerdir. Öğretmenlik, yalnızca bilenin başarabileceği bir meslek değildir. Asıl olan, bilinenin öğrenciye nasıl verileceğidir. Herkes bilebilir, anlatabilir ama herkes öğretmez. Günümüzde “bilen öğretir” anlayışı yerini, “öğretmesini bilen öğretir” anlayışına bırakmıştır (Güller, 2001, s. 841) (Sönmez, 2003, s. 55).

Gerçekten de ne tür bir bilginin hangi teknik yöntemlerle öğrencilere öğretilbileceği, aktarılabilirliği önem arz etmektedir. Bu nedenle eğitici hem konusuna hakim olmalı hem de öğretmenlik formasyonuna sahip olmalıdır.

Sönmez'in, 2000-2001 eğitim-öğretim yılında ülke genelinde yer alan 25 polis okulundan 22'sinde eğitici olarak görev yapan, emniyet hizmetleri sınıfına mensup toplam 286 rütbeli personele yaptığı ankete göre; katılımcılara yöneltilen "Pedagojik formasyon eğitimi aldınız mı?" sorusuna, % 54'ü (153 kişi) formasyon eğitimi almadığını, % 46'sı (133 kişi) ise formasyon eğitimine sahip olduğunu ifade etmişlerdir (Sönmez, 2003, s. 53-60). Bu katılımcıların % 92,3'ünün (264 kişi) derslere girdiği göz önünde bulundurulduğunda; "öğretmesini bilen öğretir" yaklaşımının sonucu olarak, hangi bilgiyi nasıl öğreteceğini bilmeyen eğitimcilerin oranının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtildiği gibi PMYO'nın eğitici kadrosu, çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Kadrolu ve ders ücreti karşılığında dışarıdan gelen kadrosuz öğretmenlerin haricinde derslere giren emniyet hizmetleri sınıfına mensup pedagojik formasyon eğitimi almayan personelin PMYO'nda insan hakları derslerine girdikleri hesaba katıldığında, verilen insan hakları eğitiminin verimliliği şüpheye açıktır.

PMYO'nda okutulmakta olan insan hakları dersi, bazı okullarda kadrolu veya kadrosuz öğretim görevlileri tarafından verilmekte ise de, çok sayıda okulda pedagojik formasyon eğitimi almamış emniyet hizmetleri sınıfı personelinin bu dersi veriyor olması sıkıntılı durumlar yaratmaktadır.

PMYO'nda insan hakları derslerine eğitici olarak giren emniyet görevlilerine bakıldığında, bunların emniyet müdürü rütbesinden komiser yardımcısına kadar olduğunu söylemek mümkündür. Hatta bazı PMYO'nda, yükseköğretim mezunu olmakla birlikte pedagojik formasyona sahip olmayan personel, sadece kısa süreli kurslarla, uzmanlık gerektiren konularda almış olduğu belge ile ders vermektedir (Sönmez ve Sönmez, 2001, s. 462). Dayanağını POY'nin 30. maddesinden alan bu kurala göre; "Uzmanlık gerektiren dersler için ancak yüksek öğrenimli öğretim elemanı bulunmaması halinde uzmanlık belgesi ibraz etmek kaydıyla yüksek öğrenimli olmayanlara da ücretli ek ders görevi verilebilir" denmektedir.

Bunun nedeni ülkemizde mevcut 27 PMYO'ndan sadece 10 tanesi büyükşehir statüsüne sahip illerimizde açılmış olmasıdır. Gelişmemiş küçük ölçekli illerimizde açılan 17 PMYO'nda bu yönetmelik maddesine göre, bu okullarda eğitimci olmak hayli kolaydır. Çünkü bu tip illerde açılan PMYO'nda görev yapacak eğitimci ve emniyet hizmetleri sınıfına mensup personel çok zor bulunmaktadır. Sosyal ve fiziki şartların yetersizliği hem aday polis memurlarının hem de bu okullarda görev yapan görevlilerin büyük sıkıntılar çekmesine neden olmaktadır.

İnsan hakları eğitimcisinin pedagojik formasyon almamış, donanımına bakılmaksızın, sadece kadro doldurma politikaları ile ders eğitimcisi olan bu görevlilerin, PMYO öğrencilerine sunduğu eğitimin şüphesiz yetersiz kaldığını ve açtığı zararlar göz önüne alındığında Emniyet Teşkilatının kendi "topuğuna sıkıldığını" söylemek mümkündür.

Polis eğitim kurumlarının eğitimci personel ihtiyacı okullarda görevli personelden ve meslek içinde görevli memurlardan karşılanmaktadır. Eğitimci olarak görev yapan eğitimci personelin büyük bir bölümü, eğitim formasyonuna sahip olmadığı gibi, eğitimci bir personelde bulunması gereken niteliklerden de yoksundur. Fındıklı, bununla ilgili olarak Emniyet Teşkilatında kişilerin, "talim" ile değil, "tayin" ile eğitimci yapıldığını, eğitimle hiç ilgisi olmayan bir kimsenin, iki satır bir yazı ile bir anda "eğitimci" yapıldığını vurgulamaktadır (Fındıklı, 2001b, s. 21).

Yine Sönmez'in, PMYO'nda eğitimci olarak görev yapan emniyet hizmetleri sınıfına mensup toplam 286 rütbeli personele yapılan ankete göre; katılımcıların % 78,3'ünün (224 kişi) lisans eğitimi gördüğünü, sadece % 21,7'sinin (62 kişi) ise yüksek lisans yaptığını görmekteyiz (Sönmez, 2003, s. 55). Görüldüğü gibi yüksek lisans yapanların sayısı toplama göre çok düşüktür. Lisans mezunu kolluk güçleri, PMYO'nda eğitimci olarak görülebilmektedir. Ne yazık ki, Polis Akademisinden mezun olan bir kişi, polis okulunda hukuk ve meslek derslerini verebilir anlayışı hâkimdir (Karaman, 2000, s. 193). Uygulamada da yeni mezun komiser yardımcılarının genellikle mesleki derslere girmekte olduklarını görmekteyiz. Pedagojik formasyon eğitimi almamış ve konusuna hâkim olmayan bir eğitimci, bir yıl insan hakları dersine, öbür yıl ise disiplin mevzuatı veya polis meslek mevzuatı gibi derslere girebilmektedir.

PMYO'nda eğitici olarak görev yapan öğretmen emniyet müdürlerinin durumu çok daha olumsuzdur. Bu konu ayrı bir başlıkta derinleştirilerek aktarılacaktır. Gerek öğretmen emniyet müdürleri gerekse de okullarda idari görev alıp da kadro yetersizliğinden dolayı derse giren teşkilat mensupları, formasyon ve uzmanlık eğitimi aranmadan insan hakları dersi başta olmak üzere diğer mesleki ve hukuki derslerin hepsine girebilmektedirler. Eğitim konusunda, özel yetenekleri olup olmadığına bakılmadan, pedagojik formasyon eğitimi almamış eğitimcilerin, sadece insan hakları dersi için değil, aynı zamanda gerekli ve önemli hukuk dersleri ve diğer dersler için de yetersiz olduğu apaçık ortadadır. Bu durumda, AİHM kararlarının aleyhimize sonuçlanması artık doğal görünmektedir.

PMYO'nda görevli bir öğretim görevlisi emniyet müdürüne, YÖK ve 8 Aralık 2006 tarihli 11239 sayılı Bakanlar Kurulu kararı gereği 12 saat ders verilmesi zorunludur. 12 saatin doldurulabilmesi için bir öğretmen emniyet müdürüne farklı dersler verilmektedir. Senelerce emniyet teşkilatının farklı birimlerinde hizmet vermiş olan emniyet müdürleri, eğitim hizmeti konusunda yeterli olamamaktadırlar.

Ayrıca PMYO müdürleri, emniyet teşkilatında yaklaşık 20-25 yıl arasında görev yaptıktan sonra hiyerarşik olarak en üst rütbe olan 1. sınıf emniyet müdürü rütbesini alan emniyet teşkilatı mensuplarından İçişleri Bakanlığınca seçilerek atanmaktadır (Gürkan, 2001, s. 512). Halen PMYO müdürlerinin hemen hemen tamamının, yıllarca emniyet teşkilatının farklı birimlerinde hizmet veren emniyet müdürlerinden oluştuğunu ve eğitim formasyonuna sahip olmamalarından dolayı bu okul müdürlerinin eğitim işlerine büyük oranda yabancı kaldıklarını söylemek olanaklıdır.

Fındıklı, PMYO müdürlerinin bir yıl polis okulunda çalışırken ertesi yıl il emniyet müdürü olduklarını, okul yönetimi ile karakol yönetiminin farklı olduğunu, eğitim kurumlarının kadro gibi bürokratik bir anlayışla yönetilmemesi gerektiğini savunmaktadır (Fındıklı, 2001b, s. 20).

Sonuç olarak eğitim, gönül ve istek ve en önemlisi de bir uzmanlık işidir. Komiser rütbesinden, şube müdürü rütbesine kadar olan rütbe sınıfı amirlerden, istekli ve gönüllü olanlar arasında akademik çalışması olanlar titizlikle polis

eğitimciliğine seçilerek (Sönmez, 2003, s. 61), verilecek pedagojik formasyon eğitimi sonrasında polis eğitimciliğine atanmalıdır. Öğretim görevlileri öğrenci ile iletişim kurma ve etkili öğretim yöntemleri konularında gerekli bilgi ve beceriyi kazandıracak formasyon eğitimi almalıdır.

PMYO’nda insan hakları dersine giren görevlilerin pedagojik formasyonlarının bulunmaması, bırakın lisans mezununu yükseköğretim mezunu görevlilerin dahi bu hayati önemi haiz derse girebilecek olması, öğrencilere verilen insan hakları eğitiminin istenen düzeyde ve kalitede olamayacağını bize açıkça göstermektedir.

3.2.3. Öğretmen Emniyet Müdürleri

Öğretim görevlisi noktasında “öğretmen emniyet müdürleri”, polis eğitiminde önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Öğretmen emniyet müdürleri 2. sınıf emniyet müdürü rütbesinde ve emniyet teşkilatının personel politikasındaki plansız terfi sisteminin ürünü olarak bir üst rütbeye terfi edemeyen, idarenin başarısız olarak nitelendirdiği, haklarında soruşturma açılan, kendilerine yer bulunamamasından dolayı, onlara sadece istihdam etmek için oluşturulmuş bir kadrodur (Karaman, 2000, s. 191-192). PMYO’na atanan eğitimci görevini üstlenecek rütbeli meslek mensuplarının; eğitimcilik ve yeteneklerine bakılmamakta, herhangi bir kriter aranmamakta ve gönüllülük esası uygulanmamaktadır.

Bu öğretim görevlilerine PYÖK ve 8 aralık 2006 tarihli 11239 sayılı bakanlar kurulu kararı gereği 12 saat derse girmesi zorunludur. Okul idaresi de bu doğrultuda öğretmen emniyet müdürlerine, eğitici olarak derse girebilmesi için görev vermektedir. Bu 12 saatin doldurulabilmesi için de bir öğretmen emniyet müdürüne aynı dönemde farklı derslerin eğitimliği verilmektedir.

12 Eylül 2001 tarihinde, PAB’nın PMYO müdürleri için düzenlemiş olduğu seminerin notlarında: “Öğretmen emniyet müdürleri, eğitime katkılarında bakılmaksızın, kadrosuzluk nedeniyle zorunlu olarak öğretim görevlisi kadrosuna

atanmışlardır” (Sönmez, 2003, s. 55) gibi çarpıcı bir ifade göze çarpmaktadır. Burada kadrosuzluk engelinin, polis eğitimi ile aşılması üzücüdür.

Bununla ilgili olarak Umur Talu'nun öğretmen emniyet müdürleri hakkındaki şu görüşü bu durumu özetlemektedir:

“Kızağa çekilmiş emniyet müdürleri Polis okullarında görev yapıyor. Kiminde bir karanlık işten dolayı kızağa çekilme, kiminde ise belki kendilerine de haksızlık yapılarak tayin katakullileri söz konusu. Öfke, tepki, kızgınlık, küskünlük kuvvetli muhtemel, şu veya bu şekilde kızağa çekilenlerin kapağı olan polis okuluna atananların verdikleri polis eğitimi ile polis olmak mümkün de, eğitim ne kadar mümkün?” (Aytaç ve Bilir'den aktaran Karaman, 2000, s. 192).

Bu görüş geniş kesimlerce haklı bulunan bir görüştür¹⁹. Gerçekten de hem Umur Talu'nun, hem de Aytaç ve Bilir'in yapmış oldukları değerlendirmelerden anlaşıldığı şekliyle, polis okuluna atanan öğretmen emniyet müdürlerinin, hiçbir kriter aranmadan buralarda çalışmak istemedikleri halde buralara tayin edildiği, bu sayede kendilerinin çalıştıkları teşkilata küskün oldukları bilinen bir gerçektir.

Ne yazık ki Türkiye'de, polis eğitim kurumları, “geri hizmet yerleri” olarak görülmektedir. Aktif görevden alınan yöneticiler cezalandırma yerleri olarak görülen eğitim kurumlarında görevlendirilerek cezalandırılmakta ve pasifize edilmektedir (Fındıklı, 2001b, s. 20). Örneğin yakın zamandan da hatırlayacağımız üzere, *Agos* gazetesi genel yayın yönetmeni Hrant Dink'in suikasta uğradığı dönem İstanbul emniyetinde istihbarat şube müdürü olarak görev yapan bir emniyet müdürü, meydana gelen olayda ihmali olduğu gerekçesiyle görevden alınarak hakkında adli ve idari soruşturmalar açılmış ve İstanbul'da bir PMYO'nda görevlendirilmiştir.

Oysa ki bazı ülkelerde, özellikle Kuzey Amerika'da, bir üst rütbeye terfi etmede polis eğitimciliği konusunda tecrübe sahibi olmak önemli bir avantaj olarak kabul edilmektedir (Karaman, 2001, s. 514). Aynı şekilde TSK'nde askeri okullarda

¹⁹ Aytaç ve Bilir'in 223 öğretmen emniyet müdüründen, 100 kişi üzerinde yapmış olduğu bir ankette sorunun birisi de “yukarıda belirtmiş olduğumuz Umur Talu'nun 26.06.1998 yılındaki *Milliyet*'te yazdığı yazısında, polis okulları ile ilgili olarak yaptığı değerlendirmeyi doğru buluyor musunuz?” sorusuna katılımcıların, hemen hemen tamamı % 95, Umur Talu'nun anlatımını %100-%80 arasında doğru bulduklarını ifade etmişlerdir’ (Karaman, 2000, s. 192).

çalışmak önemli bir kariyerdir. Harp Okulu komutanları geleceğin kuvvet veya ordu komutanlarıdır. 25 Eylül 1995 tarihinde düzenlenen “Polis Eğitim Sorunları” konulu seminerin genel değerlendirmesinde, “eğitim kurumlarında öğretim üyesi olarak görev yapmak üst düzey görevlere atanmanın bir ön şartı haline getirilmelidir”, önerisi takdirle karşılanmış (Gülşen, 2001, s. 456) olmakla birlikte, bugüne kadar bununla ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Eğitimci olmayan, eğitimci olma şartları da aranmayıp, kadrosuzluk veya sürgün amaçlı olarak bu okullara gönderilen bir kimsenin polis eğitim kurumlarında eğitici olarak görevlendirilmesi, polis eğitimini olumsuzluğa itmektir. Burada cezalandırılan, sürgün edilen kişi öğretmen emniyet müdürleri değil, meslek hayatlarında büyük sıkıntılar çekecek ve mesleği bundan böyle, sürgün olarak değerlendirecek polis memurlarıdır.

PMYO’na eğitici olarak atanan öğretmen emniyet müdürü statüsündeki müdürlerin, herhangi bir formasyon eğitimi almadıkları, meslek hayatlarında ise ilk defa polis eğitim kurumlarında çalıştıkları görülmektedir. Bu eğitimcilerin, herhangi bir kaliteli ve verimli bir polis eğitimi vermesi çok güç görünmektedir. Kaldı ki yıllarca idarecilik yapmış, emir vermeye alışmış aktif olarak görev yapan bu müdürler bir anda makam arabalarının alınmasından, kendilerinin emirlerini dinleyecek personelinin olamamasından (Topak, 2007, s. 32) dolayı sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu durumda olan bir emniyet müdürü, senelerce mensubu olduğu kuruma vefakârca hizmet ettikten sonra, PMYO’na deyim yerindeyse “sürgün olarak gönderilmekte”, atandığı yerde mesleğe küs bir biçimde eğitici olarak görev yapan bu görevlilerin aday polis memurlarına ne derecede yararlı olacağı ortadadır. Çünkü eğitim işi, bilgi işi olduğu kadar, gönül işidir ve severek yapılması gerekmektedir. Bu sayede ancak verimli olunabilir.

Emniyet personelinin derse girme nedenlerinin başında okuldaki öğretim kadrosunun yetersizliği yer almaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, çoğu PMYO’nda insan hakları dersi, bu rütbedeki personel tarafından verilmektedir.

Pedagojik formasyonu bulunmayan, sırf kadrosuzluktan veya hakkındaki soruşturma sebebiyle bu göreve atanan öğretmen emniyet müdürleri, insan hakları

konusunda herhangi bir çalışma yapmadıkları ve bu konuda uzmanlaşamadıkları için verdikleri eğitimin yetersiz olduğu açıktır. Gerek eğiticilik gerekse de insan hakları konusunda herhangi bir uzmanlığı bulunmayan bu müdürler, PMYO'na kadrosuzluk veya cezalandırılma amaçlı gönderilmektedirler. Ayrıca girdikleri dersler sürekli değişmekte, bunun yanında ara tayinlerle yer değiştirmeleri de ayrı bir sıkıntı yaratmaktadır.

Mesleğin davranış boyutunu önemli ölçüde belirleyen insan hakları dersi, şartlar her ne olursa olsun kesinlikle, daha önceden bu konu hakkında çalışmalar yapmış ve eğitim görerek uzmanlaşmış kimseler tarafından verilmelidir.

Öğretmen emniyet müdürlüğü kadrosu cazip hale getirilmeli, üst rütbelere yükselebilenin şartı olarak tamamen istekli, pedagojik formasyonu olan, konusunun uzmanı (master, doktora yapmış) kişiler arasından özenle ve titizlikle seçilerek oluşturulmalıdır.

3.2.4. Uzmanlaşma

Bilgi toplumuna geçişin çalışma hayatında iş ve insana yönelik olarak meydana getirdiği değişimlerden birisi de, alanda uzmanlaşmanın gereği (Fındıklı'dan aktaran Topak, 2007, s. 38) olarak görmektedir. Gerçekten de günümüz dünyasında bilginin büyük çaptaki artışı, mesleklerde branşlaşma ve uzmanlaşmayı zorunlu hale gelmiştir.

Günümüzde var olan bütün kurumlar, her işi yapabilen insandan çok, belli konuların kapsamını iyi bilen, konusunda uzmanlaşan ve bu donanımlarıyla işini yapan insan tipine yönelmişlerdir.

Daha önce de belirtildiği gibi, PMYO'nda insan hakları derslerine kadrolu ve kadrosuz öğretim elemanları dışında, emniyet hizmetleri sınıfına mensup polis memurları, komiser, amir ve müdür sınıfı personel girebilmektedir. Meslek mensubu eğiticilerini incelediğimizde, herhangi bir branşlaşmanın, uzmanlaşmanın olmamasından dolayı, bir yıl insan hakları dersine giren personelin ertesi yıl trafik, silah vb. derslerine girdiğini görmekteyiz.

Ayrıca sadece insan hakları dersi için değil, diğer önemli meslek ve hukuk derslerinin eğitimcilerinin uzman olmaması, bu yönde herhangi bir branşlaşmanın olmaması, okul idaresinin takdiri ile ister yeni mezun olmuş komiser yardımcılarının, ister emniyet müdürlerinin böyle önemli görevlere verilmesi yanlıştır. Hatta 1999 yılından sonra polis okullarında çalışacak rütbeli personel atamasının çok az yapılması nedeniyle, okullarda derslere girecek görevli olmamasından dolayı bazen idari personel bile birkaç derse girebilmektedir (Topak, 2007, s. 35).

PMYO’nda özel bilgi ve beceriyi gerektiren insan hakları dersinde kesinlikle uzmanlaşmış personele ihtiyaç vardır. Bu sebeple tüm bu sıkıntıların aşılabilmesi, eğitime verilmesi gereken ciddiyetin sağlanabilmesi için, teşkilatta “eğitim branşı” oluşturulmalı ve istekliler arasından seçilecek olan bu branş mensupları hayati öneme sahip PMYO’nda görevlendirilmelidir. Eğitim kurumlarında branşlaşma sağlanmalı ve öğrenciler temel eğitimlerini aldıktan sonra branşları üzerine eğitim almalıdırlar. PMYO’lar arasında, Trafik PMYO, Terörle Mücadele PMYO, Eğitim PMYO gibi branş paylaşımı yapılmalıdır.

Uzmanlaşmanın da PMYO’ndan itibaren başlaması gerekmektedir. PMYO’ndan mezun olan polis memurları karakollarda, trafikte, çevik kuvvette, bilgi işlemede vb. yerlerde çalışmakta, buna karşın hepsi aynı eğitimi almaktadır. Ayrıca derslere giren bu meslek mensuplarının belirli dönemlerde yapılan tayinler sebebiyle görev yerleri değişmektedir. Bu yüzden aldığı eğitimle PMYO’na atanan meslek mensuplarında gönüllülük esas olmalı, alanıyla ilgili (master, doktora vs.) çalışmalar yapmalıdır. Çünkü eğitimcilik, uzmanlık işidir.

Sönmez’in 2000-2001 eğitim-öğretim yılında polis okullarında eğitimcilik yapan 286 personele yaptığı ankette katılımcıların sadece % 21,7’sinin (62 kişi) yüksek lisans yaptığı anlaşılmıştır (Sönmez, 2003, s. 54). Görüldüğü üzere yüksek lisans yapanların sayısı toplama göre çok düşüktür. Tüm bunlar göz önüne aldığımızda, PMYO’nda insan hakları derslerine giren meslek mensuplarının verdiği eğitimde eksikliklerin olması kaçınılmazdır.

Türkiye’de PMYO’nda okuyan öğrencilere, insan hakları dersi çoğu PMYO’nda alanında uzman olmayan personel tarafından verilmektedir. Toplamda

27 adet PMYO olduğunu düşündüğümüz zaman, bütün derslerin uzman hocalar, eğitimciler tarafından verilmesinin mümkün olmayacağı bir gerçektir. Ancak insan hakları dersinin öğrencilere nasıl verildiği, diğer derslere göre daha önemlidir. Şartlar her ne olursa olsun PMYO’nda görevli meslek mensubu insan hakları eğitimcilerinin, mutlaka alanlarında kendilerini ispatlamış, konusuna hakim kişiler olması gerekmektedir.

İlk defa ders veren bu tür bir eğitimci dersi nasıl vereceği konusunda tam bilgiye sahip olmadığı için çoğu zaman sıkıntı yaşanmaktadır. Böylelikle eğitimci kişi, deneme yanılma yoluyla bir tecrübe kazanmaktadır. Bu yüzden emniyet hizmetleri sınıfında “eğitici kadro” oluşturulmalı, akademik çalışma yapan gönüllü uzman personel bu kadrolarda yerini almalıdır.

3.3. EĞİTİM MATERYALLERİ VE DERSİN İŞLENME SÜRECİNDEKİ SORUNLAR

3.3.1. Ders Kitapları

Dünyanın hemen hemen her ülkesinde ders kitapları, temel ve vazgeçilmez eğitim materyallerinden biridir. Ders kitapları, öğretim ve eğitim amacı ile kaleme alınmış ve daha önceden üzerinde anlaşmaya varılmış olan, öğretilmesine karar verilmiş olan bilgiler, düşünceler vb.nin toplamıdır (Çotuksöken, 2010, s. 117). Yapılan araştırmalar ders kitaplarının sadece bilgiyi aktarmadığını, bir toplumun siyasal, toplumsal ve kültürel değerlerini genç kuşaklara aktarma işlevi de gördüğünü ortaya koymaktadır (Çiçek, Sarışen, & Tüzün, 2009, s. 13). Başka bir ifadeyle, ders kitapları ait olduğu ülkenin kültürünü, değerlerini kuşaktan kuşağa aktaran en etkili araçlardandır.

PMYO ve Polis Akademisinde insan hakları dersinde uzun yıllar Doç. Dr. Kemal Başlar’ın Ankara’da Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları tarafından 2001 yılında yayımlanan, 115 sayfadan oluşan, “*İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*” kitabı okutulmuştur.

Bu ders kitabının hazırlama komisyonunda görevli Kuyaksil, kitabın hazırlanma sürecinde yaşadıkları ilginç olayları şöyle anlatmaktadır:

“Ders kitabı hazırlama komisyonunda Yrd. Doç. Dr. Kemal BAŞLAR hocam ile beraber görev aldım. Bize ‘İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri’ dersinin haftada 2 saat olarak iki yıl okutulacağı belirtilmiştir. Bu nedenle kitap içerik açısından çok hacimli hazırlanmıştır. Ayrıca ders öncesi aktivitelere de yer verilmiştir. Ancak kitaplar hazırlandıktan sonra dersin 1. ve 2. sınıfta birer saatlik olduğu görülmüştür. Bu nedenle dersle ilgili hazırlık aktiviteleri ve örnek olaylar tartışılmadan teorik olarak ders ancak yetiştirilebilir bir duruma gelmiştir. Daha sonra özellikle 2005 yılından sonraki yasal değişimlerden dolayı 2. sınıfın ders kitabındaki son 3 ünite tamamen güncelliğini yitirmiş bir konuma düşmüştür. İkinci sınıf güz döneminde ve haftada 2 saat olarak görülecektir. Bu dersin müfredatı da iki defa değişikliğe uğramış henüz kitabı hazırlanmamıştır” (Kuyaksil, www.caginpulisi.com, 08.03.2011).

Görüldüğü gibi, insan hakları ders kitabı, haftada 2 saat, 2 yıl süreyle yani 112 saat okutulacağı planlanması göz önüne alınarak kapsamlı bir şekilde hazırlanmış, ancak kitap hazırlandıktan sonra toplam 56 saat olarak planlandığı görülmüştür. 2005 yılından sonra meydana gelen yasal değişikliklerden dolayı, kitabın güncellenmemesi sebebiyle son bölümleri güncelliğini yitirmiş ve daha sonrasında bu dersin sadece 28 saat verilmesi planlanarak uygulamaya konmuştur.

112 saatle başlayan insan hakları ders saatlerinin macerası 56 saatle devam etmiş, en son da 28 saatle noktalanmıştır. Bu süreç içerisinde ders kitabı olarak kullanılan “İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri” kitabının içeriği hiç yenilenmemiş, bunun da aksine geriye doğru bir gidiş söz konusu olmuştur.

Kuyaksil’in de belirttiği gibi, şu anda PMYO’nda okutulan insan hakları dersi için standart bir ders kitabı bulunmamaktadır. Bu derslerde eğitici olarak görev yapan kadrolu veya kadrosuz öğretim elemanları, meslek mensupları kendi usullerince, kendilerinin belirlediği kitapları okutmakta -ki bu kitaplarda birçok eksik ve hata bulunmaktadır- (Topak, 2007, s. 77); kimi okullarda ise herhangi bir ders kitabı bulunmayıp eğiticinin verdiği fotokopilerle insan hakları dersi işlenmektedir.

Eğitmenlerin insan hakları derslerini, kendi usullerince işlemeleri, kendilerinin temin ettiği kaynakları (kitap veya fotokopiler) derslerde öğrencilere

vermelerinden dolayı, kimi eğitimciler AIHM kararlarına, kimi eğitimciler uluslararası sözleşmelere, kimi eğitimciler ise farklı farklı konulara ağırlık vermektedirler.

Bu yüzden, PMYO’nda verilen insan hakları eğitimi için güncel bir içerikle, tüm PMYO’nda yer almak üzere, insan hakları uzmanları tarafından yapılacak bir çalışma ile standart bir ders kitabı hazırlanarak öğrencilere sunulabilir. Bu sayede eğitimde birlik de sağlanabilir.

İnsan hakları ders kitabının hazırlanması aşamasında, Çotuksöken’in şu ifadeleri gözden kaçırılmamalıdır;

“Ders kitabı belli bir konuya ilişkin bilgileri aktarır; ancak ders kitabının ilgili olduğu konuya ilişkin belirlemelerinin, saptamalarının ardında özellikle insana nasıl baktığının, nasıl bir varlık, bilgi ve insan anlayışını benimsediğinin, eleştirel düşünmeyi önemseyip önemsemediğinin büyüteç altına alınması, büyük önem taşımaktadır” (Çotuksöken, 2010, s. 116-117).

Gerçekten de insan hakları eğitiminde temel alınması gereken bu hususların, ders kitaplarına da yansıtılmasında büyük yarar vardır. Çünkü bu eğitimde insan unsuru ön plandadır ve kitabın insana bakış açısı, sahip olduğu olanakları nedeniyle özel bir yere sahip olan insanı tanımlaması son derece önemlidir.

Sonuç olarak oluşturulacak insan hakları ders kitabının dili, fiziksel görünümü, insana bakış açısı, konularının güncelliği, bilgilerin resim, grafik ve şemalarla desteklenmesi, metinlerin yazım kurallarına ve üniversite düzeyine uygun olması gerekmektedir. Genel olarak ise hazırlanan bir ders kitabı, hiçbir ideolojik görüşü dayatma çabasına girmemeli, laik bir bakış açısı ile konuları ele almalıdır (Çotuksöken, 2010, s. 129).

3.3.2. Ders Malzemesi

Eğitici ve öğrenci, eğitimin baş aktörleri sayılmaktadır. Öğretim programı da önemli bir boyuttur. Bunların yanında derslerde kullanılan materyaller, yardımcı ve önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

PMYO’nda verilen insan hakları eğitimi ile bunun meslekteki yansıması arasında, diğer bir ifade ile “uygulama” arasında kopuklukların olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bunun nedenlerinden birisi de, insan hakları derslerinde görsel-işitsel malzemelerin kullanılmaması ve bunun yanı sıra, öğrencilerin edindikleri bilgileri mezuniyet sonrasında karşılaştıkları olaylarda uygulayamamalarıdır.

Erdoğan’ın, Balıkesir PMYO’nda öğrenim gören 333 öğrenciye yaptığı ankette yer alan “Okuldaki insan hakları dersinde kullanılan materyallerden (dergilerden) ne derece yararlandığına” ilişkin soruya katılımcıların % 34,2’si az yararlandıklarını, % 22,2’si ise “hiç” yararlanmadıklarını dile getirmişlerdir (Erdoğan, 2006, s. 35). Yine aynı ankette yer alan “Okuldaki insan hakları dersinde kullanılan materyallerden (teksirlerden) ne derece yararlandığına” ilişkin soruya katılımcıların % 39,4’ü az yararlandıklarını, % 20,6’sı “hiç” yararlanmadıklarını söylemişlerdir (Erdoğan, 2006, s. 38). Görüldüğü gibi PMYO’nda, polis adaylarına verilen insan hakları derslerinde çeşitli materyallerin kullanılma oranı düşüktür.

Bu da bize sadece ders kitabına bağlı kalınarak, sırf sınıf geçmek amacıyla ezberci bir zihniyetle insan hakları dersinin öğrenildiğini göstermektedir. Öğrenci merkezli eğitim araçlarının bulunmaması, sunulan insan hakları eğitim programının pratikten uzak, monoton ve amaca yönelik olmayan klasik bir yapıya sahip olduğunu bize göstermektedir. Böylelikle insan hakları dersinin yetersizliğinin perçinlendiğini söylemek mümkündür.

PMYO’nda verilen insan hakları derslerindeki bu problemlerin çözülebilmesi, dersin daha anlaşılır ve edinilen bilgilerin davranışa dönüştürülebilmesi için yardımcı kitaplardan, makalelerden, dergilerden yararlanılmalı; ayrıca ders içerikleri, yansı, video, film, slayt gibi görsel materyallerle ve örnek olaylarla desteklenmek suretiyle teoriyle uygulama arasında bağlantı kurulmaya çalışılmalıdır. İnsan hakları eğitimcileri, ders dışı zamanlarda yapacakları görsel ve uygulamaya yönelik ön hazırlıklarla öğrencilere daha yararlı olacaktır. Çünkü öğrenme sürecine katılan duyu organlarının sayısının fazlalığı, öğrenmenin kalıcılığı ile doğru orantılıdır. Yapılan araştırmalara göre, okuma ortamı için % 10, işitsel ortam için % 20, görsel ortam için % 30, görsel işitsel ortamlar için % 50 civarında öğrenme sürecinin kolaylaştığı ve kalıcı olduğu saptanmıştır (Çilenti’den aktaran Semerci, 2003, s. 49).

Kaldı ki bilimsel ve teknolojik alanlarda çok hızlı değişikliklerin yaşandığı günümüzde eğitimin içeriği ve metodolojisinde de köklü değişiklikler meydana gelmektedir (Işık, 1999, s. 103). İnsan hakları eğitiminin temel felsefesi ve doğrultusunda polise tamamen somut araçlar sunan (video destekli öğretim, bilgisayar destekli öğretim, multimedya ile öğretim gibi) öğretim yöntemleri yarar sağlayacaktır.

Mültimedya destekli eğitimin geleneksel öğretim yöntemlerine göre yaklaşık % 85 daha hızlı ve % 80 daha uzun süre kalıcı olduğu tespit edilmiştir (Semerci, 2003, s. 49) (Yurdakul, Bahar & Şansal, 1996, s. 693). Gerçekten de, çoklu ortamın öğretime ve öğrenmeye katkıda bulunduğu ciddi bir gerçektir. Çeşitli görüntü ve seslere, karşılaştırmalı çözümlene ve tartışmalara aynı anda ulaşılabilmesi; sınıfta hem öğretmen, hem de öğrenci için daha zengin bir ortam yaratılmasını sağlamaktadır. Bunun PMYO’nda kullanılması sayesinde insan hakları hakkındaki bilgiler video, ses ve görüntüler kullanılarak hiçbir kitabın yapamayacağı etkiyle, gerçek hayata en yakın olarak, aday polis memurunun tam öğrenmesine imkân sağlayacaktır.

3.3.3. Diğer Derslerle İlişkiler

PMYO’nun eğitim müfredatları incelendiğinde, verilen bütün derslerin birbirinden bağımsız bir şekilde öğretildiği göze çarpmaktadır. Oysa ki, verilen derslerin geneline baktığımız zaman hukuk alanında birçok dersin okutulduğu ve bu derslerin hemen hemen tamamının insan hakları konusu ile ilintili olduğu görülmektedir.

İnsan haklarını ilgilendiren diğer dersler içerisinde de insan hakları konularına girilmelidir. Örneğin Davranış Bilimleri, Toplum Psikolojisi, Polis Etiği, Polis Meslek Hukuku, Halkla İlişkiler, Ceza Hukuku gibi meslek yaşamıyla ilgili dersler içerisinde de yeri geldikçe insan hakları konusu işlenmelidir. Ayrıca polis eğitiminde, hukuk derslerinin yanı sıra insan hakları konusunda temel oluşturan ve çağdaş polislik anlayışının yerleştirilmesinde yardımcı olan insan ve suç psikolojisi, etik, sosyoloji, felsefe ve antropoloji gibi dersler okutularak, insan gerçeğinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olunmalıdır.

3.3.4. Örnek Olaylar

1924 tarihli ilk mekteplerin müfredat programı, eğitim ile ilgili olarak belirlenen ilkeler arasında “misallerden kaidelere gitme ilkesi” de vardır (Koçoğlu, 2008, s. 19). Bu, eğitimde öğretici bir unsurdur. İnsan hakları konusunda daha önceden gerçekleşmiş ihlallerle ilgili örnek olaylar sonuçlarıyla birlikte personele aktarılmalıdır (Demiral ve Vergili, 2004, s. 18).

İnsan hakları dersi konuları örnek olaylarla güncelleştirilerek yazılı ve görsel materyallerle zenginleştirilmelidir. Bu sayede öğrencilerin daha verimli bir biçimde eğitilmeleri sağlanabilir. Ayrıca insan haklarına ilişkin kavramların daha iyi açıklanabilmesi ve gerçekçi olması için örnek olayların genellikle Türk polis-vatandaş ilişkilerinden seçilmesi, adli yargı sonuçlarıyla desteklenmesi ve varsa AİHM’nce verilen aleyhte kararlarla bu eğitimin güçlendirilmesi daha doğru olacaktır.

AİHM’nin Türkiye’yle ilgili olarak vermiş olduğu aleyhte kararlarla sonuçlanan örnek olaylar, emniyet teşkilat mensuplarının bireysel hataları nedeniyle, Türkiye’yi ne gibi kolektif sorunlarla karşılaştırdığı açıkça gösterilebilir.

3.3.5. Teori-Uygulama

PMYO’nda verilen insan hakları ders müfredatı incelendiğinde, çok sınırlı ders saatlerinde çok fazla teorik konunun verilmeye çalışıldığını ve bunun sonucunda da verilen eğitim ile yapılan iş arasında ilgi kurulamadığını görmekteyiz. Neticede insan haklarının korunması konusunda verilen eğitimin, sadece kitaplara bağlı kalarak, teorik bilgilere dayanarak kuramsal kalması ve davranışa dönüştürülememesi nedeniyle istenilen verim elde edilememektedir.

Oysa ki polislik mesleği, sadece teorilerle yürüyen bir meslek değildir. Polisin, halkın içine çeşitli farklı uygulamalarıyla çıkmakta, aldığı eğitim doğrultusunda davranış ve tutumlarını gerçekleştirmektedir. Polislik uygulamalarının yansımaları sonucu kamuoyundaki izlenimde polis memurlarının aldığı insan hakları eğitimlerinin yetersiz olduğu kanısı oldukça yaygındır.

Gerçekten de PMYO’nda verilen insan hakları dersinin hem ders saatlerinin oldukça sınırlı olması ve teorik olanın, öğretilerin davranışa yansıtılamaması, insan hakları eğitiminin teorik düzeyde kalmasına ve öneminin yeterince kavratılamamasına neden olmaktadır. Okullarda öğretilen insan hakları eğitimi ile uygulama arasında kopuklukların olduğunu açıktır. Polis memurları, uygulama eksikliği nedeniyle öğrendikleri bilgileri mezuniyet sonrası karşılaştıkları olaylarda nasıl hayata geçireceklerini bilememektedirler. Üstelik PMYO’ndan bu seviyede mezun olan polis memurları, mezun olduklarında aldıkları teorik düzeyde kalan insan hakları bilgilerini, meslek içerisinde kısa sürede unutmaktadır.

Vatandaşla sürekli olarak yüz yüze görev yapan polis memurlarının, bu konumları itibarıyla sürekli olarak zihinlerini insan haklarını ihlal etmeme konusunda zinde tutmaları gerekmektedir. Sadece görevlerinde değil, aynı zamanda bir hayat felsefesi ve bakış açısı olarak bunu benimsemeleri büyük önem taşımaktadır.

Karşılaştıkları olaylara, insan hakları bilgisini hesaba katarak müdahale etmeleri önemlidir. İnsan unsurunun önemi ve sahip olduğu olanaklar nedeniyle üstünlüğü bu eğitimlerde söz konusu edilmelidir. Bu şekilde bilinç oluşturulmalıdır. Bu eğitimlerin de kuşkusuz uygulamalar ile desteklenmesinde büyük yarar vardır. AK'nin "Polis ve İnsan Hakları 1997-2000" başlıklı programında, insan haklarının, pratik durumlarda usul ve beceri eksikliğinin bir sonucu olarak sık sık ihlal edildiği üzerinde durulmuştur (Karaosmanoğlu, www.oocities.com, 08,04.2011). Bununla ilgili olarak toplumsal olaylara müdahale, trafik uygulamaları, karakol gibi mesleki ortamlar oluşturularak öğrencilere bu bağlamda roller verilip, insan hakları bilgilerinin uygulanması amaçlanmalıdır. Bu sayede aday polis memurları hangi olay karşısında ne şekilde bir davranış sergileyeceklerini öğrenecekler ve zor kullanma, silah kullanma, işkence gibi konularda daha hassas davranmaları sağlanacaktır. Olaylarda nasıl davranacağını bilmeleri, polis memurlarının gerçek anlamda profesyonel olmalarını sağlayacaktır. Bu yolla, polis teşkilatını zora sokan yorumlar da en aza inecektir.

PMYO’nda daha çok uygulamalı eğitime zaman ayrılması, öğrencilere okulda öğrendiklerini davranış haline getirebilmeleri ve beceri kazanmaları yönünde senaryolu eğitimler hazırlanması amacıyla, eğitimin 2 yıla çıkarılarak PMYO’na

dönüştürüldüğü düşünüldüğünde, amaçla sonuç arasında bir paralelliğin bulunduğunu söylemek mümkündür (Semiz, www.caginpulisi.com, 5.5.2011).

AK'nin girişimi sonucu, yeni bir Pan-Avrupa programı olan "Polis ve İnsan Hakları 1997-2000" ve "Polislik ve İnsan Hakları, İyi Bir Uygulama Konusu" başlıklı çalışma konferansı, üye ülkelerin polis teşkilatlarında insan haklarının pratiğe geçirilmesinde polislerin önemli bir role sahip olacaklarını savunmaktadır (Karaosmanoğlu, www.oocities.com, 08,04.2011). Gerçekten de insan hakları eğitimi uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu eğitimlerde bireyin davranışlarının yenilenmesi amaçlanmaktadır. Bunun da gerçekleşmesi için uygulama yapmanın duyuşsal yönü ağır basan insan hakları eğitiminde, öğrencilerin tutum ve davranışlar geliştirilebilmesine yardımcı olmaktadır. Derslerde anlatılan bilgiler ışığında uygulama yapmanın, öğrencilerde öğrenmeyi % 90 civarına taşıdığı ve kalıcı kıldığı saptanmıştır (Çilenti'den aktaran Semerci, 2003, s. 49).

Bu uygulama ile Türkiye'nin neresinde olursa olsun görev yapan bütün polislerin karşılaştıkları olaylar karşısında hemen hemen aynı davranışı göstermesi beklenecek ve bilinçli bir insan hakları eğitiminde belirli bir standart sağlanacaktır.

3.3.5.1. Drama Tekniğı

İnsan hakları eğitiminin, uygulamalı eğitime dönüştürülerek iyileştirilmesinde drama tekniklerinden yararlanmak mümkündür. Drama teknikleriyle, aday polis memurlarına, görev sırasında sık karşılaştıkları sorunlardan biri konu olarak verilir. Skeçte yer alacak öğrencilerin rolleri paylaşarak mini bir oyun hazırlanması istenir. Bütün bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra, diğer rol almayan öğrenciler tarafından oyun izlenir. Sonuçta, mesleki hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunlar, rol oynama ve gözlem yoluyla canlandırılır. Oyun içinde yapılan hatalar ve doğrular açıkça herkes tarafından görülür.

İnsan hakları konusunda da yarar sağlayacak yaratıcı drama, hem zihinsel hem de kişilik özelliklerinin oluşturulmasında önemli bir eğitim modelidir (Akın ve Kıvrak, 2001, s. 671). Drama etkinliklerinde olaylar ve durumlar canlandırılır. Rol oynamada ise oyunda rol alan kişilerin özellikleri ve duyguları canlandırılmaktadır.

Bu durum polis memurlarının, karşılaştıkları olaylarda sergileyebilecekleri davranışları canlandırabilmelerine olanak sağlamaktadır.

Akın ve Kıvrak, bireyin aynı durum içinde farklı roller oynaması veya farklı durumlar içinde aynı roller oynaması ile duyarlılık algılarının gelişeceğini, yaşamlarının zenginleşeceğini, olaylara karşı empati kurma yeteneklerinin de ortaya çıkacağını savunmuşlardır (Akın ve Kıvrak, 2001, s. 673). Empati, bir kişinin olaylar sırasında kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak, onun duygularını ve düşüncelerini anlamasıdır. Bu sayede kişi, kendisine yapılmasını istenmeyen davranışı, başkalarına da yapılmasını istememeyi öğrenir. İnsan haklarının muamele etme ve muamele görme ilkeleri (Kuçuradi, 2007, s. 72) olduğu düşünüldüğünde, polis memurlarında empatinin gelişimi, insan hakları algısını olumlu yönde etkileyecektir.

Son olarak Kaya, “Polisin İnsan Hakları Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması” adlı çalışmasında, yaptığı ankette yer alan “Polis görevlerini dürüst bir şekilde yerine getirmeli, özellikle de tarafsızlık ve ayırım yapmama prensiplerini rehber edinmelidir” sorusuna, yaratıcı drama yöntemiyle ve klasik yöntemle insan hakları eğitimi alan katılımcılardan, çoğunlukla yaratıcı drama yöntemi ile bu dersi alan öğrencilerin bu cevabı işaretledikleri göze çarpmaktadır (Erdoğan, 2006, 122-123).

3.4. DİĞER SORUNLAR

3.4.1. Önyargılar

Emniyet Teşkilatında, “insan hakları eğitimi”nin büyük bir kısmı resmi eğitimin ötesinde yani resmi olmayan alanlarda devam etmektedir.

Çünkü PMYO’nda verilen örgün eğitim haricinde bir de meslek içinde gerçekleşen ve örgün eğitimden çok daha etkili olan (yaygın eğitim) boyutu vardır (Topak, 2007, s. 41). Bu meslek için örgün eğitim, ya da meslekteki üst makamların veya birlikte çalıştıkları kıdemce büyük olan meslektaşlarının gerek insan hakları

gerekse de mesleki uygulamalar ile ilgili tavsiyeleri veya söylemleri zaman zaman mesleki eğitimden daha da etkili olabilmektedir. Dolayısıyla bir polisin görevindeki tutum ve davranışı sadece mesleki eğitimiyle şekillenmemektedir. İnsan haklarına ilişkin kurumsal olmayan eğitim, çoğu zaman polis memurlarının mesleki okullarda öğrenmiş oldukları bilgileri tutum ve davranışa dönüştürmesine engel teşkil etmekte ve çok çeşitli hak ihlallerine neden olmaktadır.

Bilgisel temeli olmayan bu sözde eğitim içeriği, alınan eğitimi zayıflatmakta, hatta kişide “önyargı” oluşturabilmektedir. Vatandaşlara edindiği önyargılarla, kendi kişisel değer yargıları eşliğinde yönelen polis memurlarının hak ihlali yapmaması rastlantı olacaktır.

İnsan hakları eğitiminde karşılaşılan en büyük güçlük bu “önyargılar”dır. Önyargılar, insan hakları eğitimi alan aday polis memurlarında, aldığı eğitime karşı bir direnç oluşturmaktadır. Çünkü polis memurlarına empoze edilen içi boş bu bilgiler, kişinin önyargısını oluşturmasına yol açmaktadır. Polis memurlarının genel olarak kafalarında ‘potansiyel suçlu tipleri’ belirlenmiştir. Bu tiplere, önyargıları doğrultusunda davranmaları yanlıştır. Tüm insanların eşit olduğu bir ortamda onları sınıflandırmak ayırıcılıktır, insan hakları ihlalidir.

En basit örneğiyle, insan haklarının Batıda sınıflar arasındaki sosyal ve siyasal mücadelenin sonucu olarak ortaya çıktığı, dolayısıyla evrensel değil yerel değerleri yansıttığı tezi dile getirilmekte ve buna göre İHEB ve AİHS gibi belgeler, Batının birey merkezli siyasal kültürünün ürünleri olarak gösterilmektedir (Arslan, 2001, s. 64). İnsan unsuru sadece Batıda değil tüm dünyada önemi olan bir konudur. Rengi, dili, dini, ırkı hiç fark etmeksizin doğuştan herkesin sahip olduğu temel haklar vardır.

2011 yılı Şubat ayında ‘Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği’ görevlilerine yapılan ankette yer alan, “AİHM’nin ülkemiz aleyhine verdiği kararlarda, çoğu zaman haksızdır” sorusuna katılımcıların % 55,1’inin, “İnsan haklarıyla ilgili gelişmeler ve düzenlemeler suçlular ve terör örgütleri tarafından istismar edilmeye açıktır” sorusuna katılımcıların % 85,1’inin, “Herkes insan onuru ve haysiyetine sahiptir, ancak suç işlediklerinde insan onuru ve haysiyeti

çığnenebilir” sorusuna katılımcıların % 33,3’ünün, “İnsan hakları konusunda yapılan yeni düzenlemelerin ülkemizde kısa dönemde suçluları cesaretlendirici ve suç oranlarını arttırıcı bir rol oynadığı söylenebilir” sorusuna katılımcıların % 72,1’inin bu görüşe katıldıkları tespit edilmiştir. Bütün bu ciddi rakamlar bize polis memurlarının insan hakları konusunda ciddi bir biçimde önyargı beslediklerini göstermektedir. Unutulmamalıdır ki polisin insanlara karşı olan önyargısı, karşılaştıkları olaylarda faili yakalamak için delilden sanığa gitmekten çok, sanıktan delile gitmeye yol açmaktadır. Bu da meydana gelen çok çeşitli insan hakları ihlalinin ana unsurudur.

3.4.2. Eğitim-Öğretim Süreci ve Ders Programı

PMYO’ndaki eğitim-öğretim süresi, PYÖK’nun 10. maddesi ve PMYOEÖY’nin 6. maddesi uyarınca, iki yıl olarak belirlenmiştir.

PMYOEÖY’nin 6/2. ve 8.maddelerine göre, eğitim-öğretim yılının en az 14’er haftalık güz ve bahar yarıyıllarından oluştuğu ve en çok 28 saat ders yapılabileceği, ders süresinin ise 45 dakika olup, her ders arasında 15 dakika dinlenme verilebileceği açıkça düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi Türkiye’de polis eğitim süresi 104 haftadır. PMYO’nun ders müfredatları ve programları incelendiğinde, polis memurlarının yetiştirilmesinde eğitim süresinin son derece kısa tutulduğunu ve hazırlanan müfredatın bu kısa süreye sıkıştırıldığını söylemek mümkündür.

Öğretmenlik mesleğinde bile dört yıllık bir yüksek tahsil şartı aranırken, polis memurluğu için liseden sonra 2 yıllık bir meslek kursu yeterli görülmektedir (Fındıklı, 2000, s. 10). Üstelik bu kadar kısa bir eğitim-öğretim döneminde verilen polis eğitiminin, gerek verimliliği ve gerekse de kalitesi üzerinde ayrıntılı olarak düşünülmelidir.

İngiltere’de, 1947 yılında İngiliz polis teşkilatı hakkında hazırlanan rapora göre, “Polis memurları 2 yıllık bir polis eğitimi almalıdır” denmektedir (Karaman, 2000, s. 182). O dönemde bile İngiltere’de polis eğitiminin 2 yıl olması tavsiye

edilmiştir. Fakat Türkiye’de polis memurlarının temel polislik eğitiminin 9 aydan 2 yıla çıkarılması çok eski bir olay değildir. Geç de olsa, 9 Mayıs 2001 tarih ve 24397 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4652 sayılı PYÖK ile; Polis Okulları iki yıllık PMYO haline getirilmiştir. Ancak bu süre, yine de polis memurlarına verimli ve etkili bir polis eğitimi sunulabilmesi için yeterli olmamaktadır.

PMYO’nda okutulan dersler ve dönemleri şu şekildedir:

Tablo 1.2. PMYO Ders Programı

POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI POLİS MESLEK YÜKSEKOKULLARI									
1. SINIF GÜZ DÖNEMİ - 1. DÖNEM					1. SINIF BAHAR DÖNEMİ - 2. DÖNEM				
SNO	DERS KODU	DERS ADI	DERS SAATI	AKTS KREDİSİ	SNO	DERS KODU	DERS ADI	DERS SAATI	AKTS KREDİSİ
1	101	POLİSLİĞE GİRİŞ	2	2	1	201	POLİSİN GÖREV VE YETKİLERİ	3	3
2	102	CEZA HUKUKU	3	3	2	202	CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU	3	3
3	103	HUKUK BAŞLANGICI	2	3	3	203	MESLEKİ YAZIŞMA	2	2
4	104	SİLAH BİLGİSİ	3	4	4	204	SİLAH BİLGİSİ VE ATIŞ	3	5
5	105	POLİS SAVUNMA TAKTİKLERİ	4	4	5	205	POLİS SAVUNMA TAKTİKLERİ	4	5
6	106	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	6	206	BEDEN EĞİTİMİ	2	2
7	107	DİSİPLİN HUKUKU	2	3	7	207	ÖNLEYİCİ POLİS HİZMETLERİ	2	3
8	108	BİLGİSAYAR	2	3	8	208	İNGİLİZCE	2	3
9	109	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ	2	2	9	209	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ	2	2
10	110	TÜRK DİLİ	2	2	10	210	TÜRK DİLİ	2	2
11	111	DEVLETİN YAPISI VE NİTELİKLERİ	2	2	11	211	REHBERLİK UYGULAMALARI	1	0
		TOPLAM	26	30			TOPLAM	26	30
2. SINIF GÜZ DÖNEMİ - 3. DÖNEM					2. SINIF BAHAR DÖNEMİ - 4. DÖNEM				
SNO	DERS KODU	DERS ADI	DERS SAATI	AKTS KREDİSİ	SNO	DERS KODU	DERS ADI	DERS SAATI	AKTS KREDİSİ
1	301	İNSAN HAKLARI	2	3	1	401	DEVLET GÜVENLİĞİ	2	3
2	302	DAVRANIŞ BİLİMLERİ	2	3	2	402	TOPLUM PSİKOLOJİSİ	2	2
3	303	OLAY YERİ KORUMA VE KRİMİNALİSTİK	3	4	3	403	HALKLA İLİSKİLER VE İLETİŞİM	2	3
4	304	SİLAH BİLGİSİ VE ATIŞ	4	5	4	404	SİLAH BİLGİSİ VE ATIŞ	4	5
5	305	POLİS SAVUNMA TAKTİKLERİ	4	5	5	405	POLİS SAVUNMA TAKTİKLERİ	4	5
6	306	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	6	406	BEDEN EĞİTİMİ	2	2
7	307	ADLI SORUŞTURMA VE YAZIŞMA	2	2	7	407	BİLGİSAYAR VE YAZIŞMA	2	2
8	308	İNGİLİZCE	2	2	8	408	MESLEKİ İNGİLİZCE	2	2
9	309	TEMEL TRAFİK BİLGİSİ	2	2	9	409	İLK YARDIM BİLGİSİ	2	2
10	310	OKUL - KADRO UYGULAMALARI	2	2	10	410	OKUL - KADRO UYGULAMALARI	2	2
11	311	REHBERLİK UYGULAMALARI	1	0	11	411	POLİS ETİĞİ	2	2
		TOPLAM	26	30			TOPLAM	26	30

Kaynak: www.pmyo.pa.edu.tr, 5.7.2011

Tablo 1.2.’de görüldüğü gibi, yeni kredili sisteme göre “İnsan Hakları” dersi şeklinde kısaltılan, “İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri” dersi, 2. sınıfın Güz döneminde, haftada 2 saat olarak verilmektedir. 14 hafta 1 dönem sayıldığına göre, PMYO’nda insan hakları dersi toplamda 28 saat verilmektedir. Bu kadar sınırlı ders saati, polis adaylarının araştırma yapmasını engellemekte, çok fazla konunun bu kısıtlı zaman dilimine sıkıştırıldığı ve müfredatta yer alan insan haklarıyla ilgili tüm konuların bu kadar az saatte verilmesi kaygısının güdüldüğü görülmektedir.

İnsan hakları eğitiminin gerek kapsamı gerekse de konuları çok geniştir. Bu eğitimin sadece 28 saatte verilemeyeceği açık olmakla birlikte, mesleki temel dersler arasında görülmemesi de önemli bir eksikliklerdir.

Ders programı incelendiğinde, polislik mesleği için önem taşıyan ve temel mesleki derslerden sayılan Silah Bilgisi ve Atış, Polis Savunma Taktikleri ve Beden Eğitimi gibi mesleki derslerin, 2 yıl boyunca her eğitim öğretim döneminde haftada 2 saat olarak verildiğini görmekteyiz. Mesleklerinde halkla birebir muhatap olan PMYO'ndan mezun olan öğrencilerin, insan hakları ihlali konusundaki hassasiyetlerinin günümüzde istenildiği ölçüde olmaması, verilen eğitimin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

2011 yılı Şubat ayında 'Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği' görevlilerine uygulanan ankette yer alan; "PMYO'nda verilmekte olan insan hakları dersinin saati artırılması gerekmektedir" sorusuna katılımcıların % 50,1'inin bu görüşe olumlu baktığı göz önüne alındığında, kendilerine verilen insan hakları eğitimin saatinin yetersiz olduğunu ve bu dersin saatlerinin artırılmasını, görevli polis memurları da anlamış bulunmaktadır.

3.4.3. Dönütlerin Durumu

PMYO'ndan mezun olan polis memurlarının, insan hakları algılaması ile ilgili olarak, bir yıllık süre içerisinde söz konusu polis memurlarının birim amirlerince değerlendirilerek ve olumlu, olumsuz (eksik) taraflarının tespit edilerek mezun olduğu PMYO'na bildirilmesi ve bu okullarda bu bildirimler ışığında yeni ders dönemlerinde yapılacak düzenlemeler, verilen insan hakları eğitimin kalitesinin artmasına yardımcı olacaktır.

Görülen eksiklikler giderilmelidir. PMYO'nda insan hakları dersi eğitmenlerin verimliliğinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Mezun edilen bu öğrencilerin izlenmesi ve verilen insan hakları dersinin ürünü hakkında dönüt toplanması, verilen eğitimin aksayan yönlerinin tespit edilmesini sağlayacak ve insan hakları dersinin daha etkili ve yararlı olması sonucuna varılacaktır.

3.4.4. Fiziki ve Sosyal Koşullar

4652 sayılı PYÖK'nun 10. maddesine göre PMYO, Emniyet Teşkilatının ihtiyacı olan polis memurlarını yetiştirmek üzere; Maliye Bakanlığının görüşü alınarak, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile Polis Akademisine bağlı olarak açılmaktadır. Ancak Türkiye'de bu mesleki okulların açılmasında, teşkilattaki polis memurları ihtiyacının karşılanmasından ziyade, siyasi rant ve kurulduğu ilin ekonomisine katkı sağlama amacı güdülmektedir (Dündar, www.polis.web.tr, 09.05.2011). Gerçekten de her içişleri bakanı göreve gelir gelmez memleketine bir polis okulu açmayı adet haline getirmiş ve bunun sonucunda da gereğinden fazla polis okulu ortaya çıkmıştır (Sönmez'den aktaran Topak, 2007, s. 46).

Fiziki imkânların yeterliliğine bakılmadan gelişmemiş yerleşim yerlerinde açılan bu tür PMYO, bu birimlerde görevlendirebilecek yeterli sayıda personel ve eğiticinin bulunmamasından, oluşturulan sınıf ortamının eğitime elverişli olmamasından dolayı öğrencilerin eğitimlerinin aksamasına, sosyal ve sağlık ihtiyaçlarının tam olarak karşılanamamasına, dolayısıyla devlet bütçesinin sarsılmasına neden olmaktadır.

Türkiye'de 27 PMYO bulunmaktadır. Bunlar Trabzon PMYO, İzmir Rüştü Ünsal PMYO, Adana Kemal Serhadlı PMYO, Afyonkarahisar PMYO, Nazilli PMYO, Samsun 19 Mayıs PMYO, Malatya PMYO, Erzurum PMYO, Gaziantep PMYO, Aksaray PMYO, Elazığ Zülfü Açar PMYO, Kayseri PMYO, Erzincan PMYO, Balıkesir PMYO, Diyarbakır A.Gaffar Okkan PMYO, İstanbul Şükrü Balı PMYO, Bayburt PMYO, Yozgat PMYO, Niğde PMYO, Hatay PMYO, Konya Ereğli PMYO, Siirt PMYO, Kırıkkale PMYO, Bitlis PMYO, Kırşehir PMYO, Sivas PMYO, Ankara (Elmadağ) PMYO'dır. Bu 27 PMYO'ndan sadece 10 tanesi büyükşehir statüsündeki illerde kurulmuştur.

Dündar'ın, Polis Meslek Yüksekokulları veya Eğitim Merkezlerinin kuruldukları veya açıldıkları yıllar ve o an görevde bulunan Emniyet Genel Müdürleri, İçişleri Bakanları ve Cumhurbaşkanlarının memleketleri göz önüne alınmak suretiyle yaptığı incelemede:

“1990 yılında açılan Diyarbakır PMYO’nun, Diyarbakırlı İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu’nun, 1993 yılında açılan Aydın PMEM’nin, Aydınlı İçişleri Bakanı İsmet Sezgin’in, 1995 yılında açılan İstanbul Şükrü Balcı PMYO’nun, İstanbul doğumlu Başbakan Tansu Çiller’in, 1996 yılında açılan Bayburt PMYO’nun, Bayburthlu İçişleri Bakanı Ülkü Güney’in, 2005 yılında açılan Konya Ereğli PMYO’nun, Ereğlili İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Şehabettin Harput’un, 2006 yılında açılan Siirt PMYO’nun, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın (İlk kez Milletvekili seçildiği ve eşi Emine Erdoğan’ın memleketi olması itibarıyla), 2006 yılında açılan Kastamonu PMYO’nun, Kastamonulu bakan Murat Başeskioglu’nun (Eski İçişleri Bakanı), 2008 yılında açılan Kırıkkale PMYO’nun, Kırıkkaleli İçişleri Bakanı Beşir Atalay’in, 2010 yılında açılan Karabük PMEM’nin, Karabüklü TBMM Başkanı M. Ali Şahin’in görev yaptığı dönemde ve kendi memleketler olan il veya ilçeler de açılmış olduklarını tespit edilmiştir” (Dündar, www.polis.web.tr, 09.05.2011).

Fiziki yeterliliğine bakılmadan, sadece gerekli prosedürlerin gerçekleşmesinin ardından açılma kararı verilen PMYO, açılma onayının ardından, o ilde bulunan çeşitli kamu kurum ve kuruluşların kullanmadıkları binalar alınarak sınıf katları olarak uyarlanmış, küçük çaptaki oteller kiralanarak öğrencilerin barınacağı yatakhaneler olarak oluşturulmuştur.²⁰

Bayburt PMYO, Kastamonu PMYO, Siirt PMYO gibi benzer örneklerini sıralayabileceğimiz PMYO’nun açılış serüvenlerine bakıldığında, teşkilatın eğitim politikasının plansız ve programsız bir biçimde alınan kararlarla oluşturulduğunu görmekteyiz. Kimi PMYO’nun eğitim döneminin ortasında açılması, eğitimcilerin ve idari personelin çevre il ve PMYO müdürlüğü kadrolarından toplanması, fiziki şartları yetersiz binaların bu işte kullanılması gibi yanlış eğitim politikaları, PMYO’nun deyim yerindeyse alelacele kurulmuş okullar olduklarını açıkça ortaya

²⁰ Bayburt PMYO’na baktığımızda 8 Haziran 1996 tarihinde Bakanlık onayı ile ‘Polis Okulu Müdürlüğü’ olarak tescil edilmiş, fakat ihtiyaçların temininde meydana gelen aksaklıklardan dolayı açılışı 16 ay ertelenmiştir. Sonunda da Bayburt İl Tarım Müdürlüğüne ait binaların bir kısmı 10 yıllığına kiralanmış, aynı şekilde öğrencilerin yatakhaneleri için de Bayburt İl Özel İdaresi’ne ait otel kiralanarak barınma ihtiyacı karşılanmıştır (Şahin’den aktaran Topak, 2007, s. 46). Kastamonu PMYO ise, 01.09.1997 tarihli bakanlık onayı ile okulun kurulmasına karar vermiştir. 26.08.1997 tarihli İçişleri Bakanı ile Tarım ve Köy İşleri Bakanı arasında imzalanan protokolle mülkiyeti Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Hayvancılık Üretim İstasyonu Müdürlüğü’ne ait, Kastamonu il merkezine 12 km. mesafede bulunan Gökçöy’de eski Ziraat Okulu’nun idari binası ve yatakhane binasının ücretsiz devri ile okulun kuruluşuna başlanılmıştır. 2001 yılında Üretim İstasyonunun kapanması sonrası binaların tamamı ile arazinin bir kısmının İçişleri Bakanlığı’na devri ile arazi ve binaların mülkiyeti alınmıştır. Daha sonra kapanan çiftliğin devredilen arazisi üzerinde bulunan ve lojman, depo, hızar atölyesi, marangozhane, sera yapım atölyesi, kuluçkahane, at barınağı ve tavukhane olarak kullanılan pek çok bina kısıtlı imkânlarla tadilatın geçirilerek okul hizmetlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Isıtma ve elektrik tesisatı bile olmayan binalar hizmete açılmıştır (Topak, 2007, s. 50-51).

koymaktadır. Ayrıca bahsedilen ortamda açılan PMYO, aynı zamanda bölge halkının ekonomisine de katkı sağlamaktadır.

Oysa ülkemizde devlet bütçesinden polis eğitimi konusunda ciddi giderler harcanmaktadır. EGM'nün 2010 yılı faaliyet raporunda bulunan fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma tablosu incelendiğinde; eğitim hizmetlerine toplam 369.040.415 TL harcanmıştır. Bu rakam Emniyet Teşkilatının genel kamu hizmetleri harcamasından (152,925,329 TL) bile fazladır. Personel aylıkları, tedavi masrafları, hizmet alımları, tüketim malzemesi alımları, demirbaş malzemesi alımları, akaryakıt giderleri, onarım ve inşaat masrafları yüksek maliyet getirmektedir. Kurulduğu yerin, bölgenin ekonomisine katkı sağlaması hedeflenen bu okullar aslında emniyet teşkilatına ve devlet bütçesine ağır bir yük olmaktadır.

PMYO'nun çoğunda öğrencilerin ve öğretmenlerin araştırma yapabilecekleri ve yararlanabilecekleri herhangi bir kütüphane bulunmamaktadır. Mevcut kütüphaneler derme çatma kurulmuş, içerisinde doyurucu kaynakların bulunmadığı, sırf "kütüphane" tabelası konulabilmesi için oluşturulan mekânlardır. Hatta bazı PMYO'nun bulunduğu ilde polis okulu öğrencilerinin araştırma yapabileceği bir kütüphane dahi yoktur. Böyle bir ortamda şüphesiz insan hakları eğitimi açısından derslerde farklı kaynaklardan yararlanamama sıkıntıları doğmaktadır. PMYO'nun kütüphanelerinin zayıflığı, sadece öğrencileri değil, aynı zamanda öğretim görevlilerini, ders görevlilerini ve idari personeli olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu okullar spor salonları, yakın savunma salonları ve atış poligonları gibi polis eğitiminin verilmesinde önemli yerlere sahip mekânlardan yoksun bir halde hizmete açılmıştır. Yakın savunma salonlarının eksikliğini, yatakhane koridorları tamamlamaktadır. Bazı PMYO'nun ilk dönem öğrencileri ve personel neredeyse hiç derse girmeden okulun imarı ve eğitime hazır hale getirilmesi için çalıştırılmışlardır ve öğrenciler bu şekilde mezun olmuşlardır (Topak, 2007, s. 52).

Eğitimin hayat damarı olabilecek kadar önemli olan derslerin verildiği ortamlar olan sınıfların durumu da bunlardan pek farklı değildir. Yine fiziki yönden yetersiz olan, çeşitli binalardan uyarlanan bu okullarda, sınıf mevcudu ortalama 40'ın üzerindedir. Bu da eğitimin verimli ve etkin sunulmasını engellemekte, ayrıca

eğitmenlerin derslerde bütün öğrencilerle ilgilenme fırsatı bulmasını zorlaştırmaktadır.

Çoğu PMYO'nun konum olarak şehirde uzak, kimilerinin köy kenarlarında, hayvan üretim iftliklerinin yeniden PMYO olarak imar edilmesi başta polis adaylarını, görevli eğitmenleri ve idari personeli olumsuz yönde etkilemektedir. Kaldı ki, şehrin dışında bir yerleşkede kurulan bu tip okullarda eğitim gören polis adayları, bu okullardan mezun olup mesleğe çıktıklarında, ülkemizde köylerden ve kasabalardan jandarmanın, il ve ilçe merkezlerinden polisin sorumlu olduğu da göz önüne alındığında, gelecekte şehirlerde toplumla i içe görev yapacak polislerimizin, toplumdan soyutlanmış bir meknda eğitim almaya çalışmalarının etkili bir eğitim açısından uygun olmadığı açıktır. Çünkü polis halkla ilişkilerle ilgisi çok olan bir kişidir.

Fiziki ve sosyal etütleri yapılmadan kurulan PMYO'nda uzmanlaşma ve branşlaşma olmadığından, eğitici ve idari kadro sıkıntıları yaşanmaktadır. İdare bu sıkıntılarını okullarda görevli müdür, amir ve komiserlerle, bir de aynı ilde bulunan niversite ğretim elemanlarıyla tamamlamaktadır. Belirttiğimiz bu personelin bulunmaması durumunda polis memurları bile bu okullarda çeşitli derslere girebilmektedir. Bu da herhangi bir mesleki formasyonu olmayan ve konusunda uzmanlık aranmayan meslek mensuplarının insan hakları derslerine girmesine neden olmaktadır. Bu da insan hakları eğitiminin yetersizliğine neden olan etmenlerden biri haline gelmektedir. Hatta bazı PMYO'nda, okulun bulunduğu ildeki niversitenin iktisadi idari bilimler ve hukuk fakültesi mevcut değildir. Bu nedenle insan hakları dersine ve çeşitli hukuk derslerine ğretim görevlisi bile temin edilememektedir.

Son derece sıkıntılı yerlerde kurulan PMYO'nda, doktor, hemşire ve sağlık personeli bulunmamaktadır. Rahatsızlanan polis adaylarının tedavisi il merkezlerinde bulunan devlet hastanelerinde yaptırılmaktadır. Bununla beraber öğrencilerin en ufak bir rahatsızlık için, devlet hastanelerine gitmeleri gerekmektedir. Bu durum ulaşım sorunu ile birleşince, öğrencinin bir gününe mal olmaktadır. Sağlığı bozulan ğrenci aynı zaman da da derslerden geri kalmış olmaktadır.

Sönmez'in 2000-2001 eğitim ve öğretim yılında polis okullarında eğitimcilik yapan 286 personele yaptığı ankette, katılımcıların % 30,8'i (88 kişi) görev yaptıkları polis okullarının fiziki yapısının eğitim-öğretim açısından uygun bulunduğunu, % 27,9'unun (80 kişi) ise uygun bulmadığını, % 41,3'ünün (118) ise kısmen çekimser kaldığını görmekteyiz (Sönmez, 2003, s. 58). Bu katılımcılardan kısmen çekimser kalanlar, okullarda bazı sorunların ve eksikliklerin var olduğunu düşündüklerini dile getirmektedirler.

Emniyet Teşkilatı etkili ve verimli eğitim politikaları oluşturmalı ve PMYO'nun açılma kriterlerini tekrar değerlendirerek bir standart oluşturulmalıdır. PMYO'ları, büyük yerleşim bölgelerinde kurulmalıdır. Bu sayede hem yeterli sayıda ve kalitede öğretim elemanı temin edilmiş olur; hem polisin sosyalleşmesi sürecine katkı sağlanmış olur. Okulların ulaşım imkânları yeterli olmalıdır. Fiziki olarak gerek sınıflar gerekse kütüphanelerin yeterliliği öğrencilerin başarısına yansiyacaktır. Öğrenciler sağlık konusunda yeterince düzgün hizmet almalıdırlar. Okulların şehir merkezlerinde bulunması polis adaylarının halkla olan ilişkisini arttıracak, kendilerini toplumdan soyutlanmış hissetmeyeceklerdir.

Eğitim kurumlarında fiziki imkânlar artırılmalıdır. Sözü ettiğimiz gerekli fiziki iyileştirmelerden EGM bünyesindeki İnşaat Emlak Daire Başkanlığı'nın etkili bir rol oynaması gerekmektedir. Bu kurum; "Başkanlık, Genel Müdürlüğün arsa ve bina ihtiyacını karşılamak üzere arsa sağlamak, hizmet binası, okul, lojman, sosyal tesis ve diğer bina ihtiyaçlarını planlamak, hizmet özelliklerine göre mimari projeler hazırlamak, binaların onarımını yaptırmak, inşaatların durumunu izlemek, inşaatlar için gerekli mali ve teknik yardım sağlamakla görevlidir" (www.egm.gov.tr, 02.08.2011).

İktidarların bu tip popülist müdahaleleri ile polis eğitim sistemi ile oynamaları, eğitimin ciddiyetini ve bu arada eğitimin kalitesini bozmaktadır (Fındıklı, 2001b, s. 19). Polisin gücünü artırmak için çok sayıda PMYO açması polis eğitimi ve kalitesi sorununu çözmeyecektir. Bu okulların dengesizce sayı olarak çoğalmasının eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkilediği muhakkaktır.

Unutulmamalıdır ki PMYO’nda polis adaylarının sahip oldukları eğitim hakları ve diğer temel hakları ihlal edilmektedir.

Polisin insan haklarına saygılı olabilmesinin yolu eğitimden geçmektedir. Bu yüzden PMYO’nda insan hakları eğitiminin iyileştirilebilmesi için okulların fiziki ortam ve eğitim standartlarının insan hakları çerçevesinde yeniden gözden geçirilerek iyileştirilmesi önemli bir konudur.

3.5. NASIL BİR İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ VERİLMELİ?

Ülkemizde insan hakları eğitiminin, sadece lisans ve önlisans düzeylerinde verilmesi, insan hakları olgusunun toplumda yayılamamasına ve bireylerin bu konuda davranış oluşturmamasına yol açmaktadır. İnsan hakları eğitiminin, toplumun bütün kesimlerine yayılması zorunludur. Bu yüzden bu eğitim anaokulundan başlayarak, ilkokul seviyesinde kadar bütün eğitim öğretim kurumlarında verilmelidir. Çotuksöken, insan haklarına ilişkin eğitimin, etkili ve verimli olabilmesi için çok erken yaşlarda başlamasını son derece önemli bulmaktadır (Çotuksöken, 2010, s. 54).

Eğitimin en önemli işlevlerinden biri de şüphesiz, kişide davranış değişikliği yaratabilmesidir. Toplumsal, tarihsel ve kültürel bir varlık olan insanın, “eğitilebilir” bir doğasının bulunması, aynı zamanda insanın “değişebilir/değiştirilebilir” olması anlamına da gelmektedir. Ancak PMYO’nda verilen insan hakları eğitiminin yetersizliği nedeniyle, bu eğitim aday polis memurlarında herhangi bir bilinç ve tutum oluşturmamaktadır.

Nasıl bir insan hakları eğitiminin verilmesi gerektiği hususunda öncelikle, insan hakları kavramının ne anlama geldiği konusunda öğrencilere genel, salt ana çizgileri içeren bir eğitim verilmelidir (Çotuksöken, 2010, s. 54).

İnsan hakları eğitiminin, felsefi bir eğitim olması şarttır. Çünkü felsefe; kavramları aydınlatmayı, sorgulamayı, eleştirmeyi, onlara yeni boyutlar kazandırmayı amaçlamaktadır (Çotuksöken, 2010, s. 110). Felsefenin, kavramları her yönüyle araştırıp, sorgulaması, yeni kavram ve tanımlamaların da ortaya konmasını

sağlamaktadır. Bu yönü ile bilimin, felsefe sayesinde geliştiğini söylemek mümkündür. Eğitim sürecinde, felsefenin kullanılması kavram tanımlamalarının sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi sonucunu verecektir.

İnsan hakları eğitiminin, felsefi nitelikte verilmesi, yeni kavramlar ve tanımlamalar yaratacağından, insanların sırf insan olmalarından dolayı sahip olduğu (Kuçuradi, 1996, s. 49) temel hakların yanında, diğer haklar da bu sayede sağlıklı bir nitelik kazanacak ve daha iyi korunabilmeleri söz konusu olacaktır (Çotuksöken, 2010, s. 58). Ayrıca insan haklarının etik ve hukuksal gereklerinin bilgisini, felsefi nitelikteki çalışmalar ortaya koymaktadır (Kuçuradi, 2007, s. 264).

İnsan hakları eğitiminin, felsefi temellere dayalı olması gerekmektedir. Çünkü felsefi nitelikli bir insan hakları eğitimi, konuyu gerek epistemolojik gerekse de etik açıdan ele alacağından, kişinin kendisini ve birlikte yaşadığı insanları “insan” olarak fark etmesini sağlayacaktır. Kendisini olanaklarıyla yeniden tanıyan kişi, insansal olanaklara sahip başka kimseleri de tanıyacak ve insan hakları duygusunu, sağlam zeminlere oturtmuş olacaktır.

İnsan hakları, etik bir idedir (Kuçuradi, 2007, s. 72). Buna göre, insan hakları sadece yaygın olarak anlaşıldığı gibi muamele etmeyi değil, aynı zamanda muamele görmeyi de kapsayan bir düşüncedir. Felsefi insan hakları eğitimiyle, kendisinin ve birlikte yaşadığı insanların çeşitli fenomenlere, olanaklara ve başarılarla sahip olduğunun farkına varmasıyla, bireyin zihninde canlanan insan hakları olgusu gelişmekte, genişlemekte ve çeşitlenmektedir.

İnsan, bir olanaklar varlığıdır. Felsefi nitelikteki eğitim, insanı her yönüyle derinlemesine ele aldığından, kişinin sahip olduğu insansal olanakları rahatlıkla gerçekleştirebilmesi gerekliliğini savunmaktadır. İnsanlara felsefe ile bakmanın en büyük yararı da budur. İnsanlar sahip olduğu hakları bunun sayesinde öğrenmişlerdir. Bu nedenle insan hakları konusunda verilecek eğitim, antropontolojik temellere dayalı olması gerekmektedir (Çotuksöken, 2010, s. 57). Bununla birlikte, hiçbir eğitim kurumunda insan hakları eğitimi, belirli inanç kalıplarına, geleneklere, göreneklere vb. göre temellendirilmemeli, tersine “laik” bir insan hakları eğitimi verilmelidir.

İnsan hakları eğitiminde en önemli yönlerden biri de doğrudan insan hakları belgelerine ilişkin olarak yapılacak eğitim çalışmalarıdır (Çotuksöken, 2010, s. 108). Gerçekten de insan hakları konusunda birçok belge bulunmaktadır. Hukukumuzda ulusüstü olarak kabul edilen bu sözleşmelerin, bağlayıcılığı nedeniyle ihlallerin ilgili kurumlarca tespiti halinde çeşitli yaptırımlarla karşılanmaktadır.

İnsan haklarına ilişkin belgeler, insan hakları eğitim sürecinde hukuksal ve felsefi açıdan incelenmelidir. Hukuki açıdan, devletin ve kamu görevlisi statüsünde toplumda görev yapan polislerin, eylem ve işlemleri şüphesiz bu sözleşmelere uygun olmalıdır. Aksi bir durumda gerek devletin gerekse polisin karşılaşılabileceği olumsuz durumlar sonuçları ile anlatılmalıdır. Elbette bu hukuki yöne felsefi nitelik katılmalıdır. Nitekim insanın fenomenleri ile AİHS maddeleri arasındaki bağlantılar göz önünde bulundurulduğunda, Sözleşme maddelerinin insanın varlık yapısına göre oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre görevli polis memurunun, vatandaşa davranırken sadece bu hukuki metinleri göz önünde bulundurması, insanın yapısını görmezden gelmesi doğru değildir. PMYO öğrencileri, sadece insan haklarına, ulusüstü statüdeki kurumların oluşturduğu belgelerle değil, insanın varlık yapısına felsefe ile de bakmalıdır. İnsan hakları konusunda verilecek eğitim havada kalmamalı, insan haklarına ve özgürlüklerine ilişkin bu metinlerin, felsefi temelleri de dikkate alınmalıdır.

Kuçuradi, insan hakları eğitiminin amacının sadece, insanlarda bilinç uyandırmak ve insan hakları ihlallerini önlemek olarak düşünülmesinin tek başına yeterli olamayacağını vurgulamıştır (Kuçuradi, 2004, s. 375). Gerçekten de insan haklarının kayıtsız, şartsız, her durumda korunması istenmelidir. İnsan haklarını ihlal etmeyecek şekilde eylemde bulunulmalıdır. Bahsettiğimiz “isteme” olgusu ise, insanın varlık yapısının bilincine erişmekle mümkündür.

PMYO öğrencilerinin de bu bilinci taşımaları gerekmektedir. Bunun için de eğitimlerde öncelikle, tür olarak insanın sahip olduğu belirli bazı insansal olanakların değerinin ve insan haklarının bilgisinin verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Asli bir “isteme”nin yanında kişinin tek tek durumlarda yine aynı biçimde eylemde bulunabilmeyi istemesi gerekmektedir (Kuçuradi, 2007, s. 259-260). Bu da “doğru değerlendirme” yardımı ile gerçekleşmektedir. Bir kişinin bir durumda insan haklarını koruyacak biçimde eylemde bulunabilmesi, o durumu doğru değerlendirebilmesini bağlıdır. Doğru değerlendirmede; olayları yaygın değer yargılarına göre (değer biçme) veya değerlendiren kişi ile değerlendirilen arasındaki özel bir ilişkiye göre değerlendirme (değer atfetme) yapılmamaktadır. Temel kıstas, tek tek durumlarda gerçekleştirdiğimiz eylemlerin onsuz olunamayacak bir koşulu olmasıdır. Bu sebeple PMYO öğrencilerine, doğru değerlendirme etkinliğinin felsefi bilgisinin verilmesi gerekmektedir.

PMYO’nda verilen insan hakları dersinde eğiticilerin, sokratik yöntemle ders işlemeleri, eğitimin verimi ve kalitesi açısından önemlidir (Kuçuradi, 2007, s. 263) (Karakulak, 2007, s. 50).

“Sokratik tartışma” ise, bir grup çalışmasıdır. Sokratik tartışma, 70 yıldan uzun bir zamandır gerçekleştirilmekte olan bir felsefi pratiktir ve 2. Dünya Savaşından beri her yıl çeşitli yerlerde giderek artan sayıda insan bu pratiğe katılmaktadır (Krohn, 2006, s. 18-19). Tartışmadan farklı olarak sokratik konuşmada bütün öğrencilerin aktif katılımı sağlanacak bir ortam oluşturularak, belirli bir konu hep birlikte ele alınmaktadır (Yücesoy, 2006, s. 1). Bu süreçte öğrencilerin zihnindeki görüşler kesinleşmekte ve bunları içselleştirmektedirler. Sokratik tartışma, öğrencileri tartışma alışkanlığından kurtarmaya yardımcı olmaktadır.

Bir Sokratik tartışmada eşit haklara sahip bir grup insan, anlamaya yönelik ve argümantasyona dayalı bir karşılıklı konuşma sürdürerek birlikte ve sistematik bir şekilde felsefi bir soruyu yanıtlamaya ya da felsefi bir önermeyi sınamaya çalışır (Krohn, 2006, s. 12). Uzmanlık bilgisi gerektiren soru ve önermeler, sokratik konuşmada ele alınamaz. Görüldüğü gibi Sokratik tartışma felsefe değil, felsefe yapmayı öğrenmenin yoludur. Sokratik tartışma yöntemi ile insan haklarının olmazsa olmaz yönü olan felsefi yön, bu sayede gelişecek, farklı disiplinleri kapsayarak bağımsızca düşünmeyi yoğun ve bütünsel bir şekilde öğrenme olanağını sağlayacaktır. Sokratik tartışma, katılımcıların ele aldığı bir konu hakkında görüş birliğine varma amacıyla, iş birliği halinde felsefe yaparak eleştirel düşünme ve akıl

yürütme becerilerini geliştirme olanağı yaratacağından, PMYO’nda felsefi nitelikli eğitime ihtiyaç duyulan insan hakları derslerinin bu yöntemle işlenmesi, bu dersin daha anlaşılır olmasını, öğrenciler tarafından daha çok kabul görmesini sağlayacaktır. Bunun yanında aday polis memurları, insan hakları olgusunu kolayca içselleştireceklerdir.

Sonuç olarak, PMYO’ndaki öğrencilere, felsefi temelli bir insan hakları eğitimi verilmedikçe, polis eğitim kurumları böyle bir eğitimi verecek biçimde örgütlenmedikçe, polislerin temel kişi haklarını ve onlarla bağlantılı olarak diğer hakları korumaları da olanaksız görülmektedir. Bu yüzden, insan hakları eğitim programları, felsefeye daha çok kulak vermeli ve felsefi antropolojiye dayalı bir eğitim olmalıdır. İnsan hakları hakkında birçok doküman içeren toplumun antropolojik, sosyolojik, politik, ekolojik ve hukuksal yönleri üzerinde durulmalıdır. Yani PMYO’nda verilen insan hakları eğitimi, insan ve toplum bilimleriyle de ilişkilendirilmelidir.

Polis eğitiminde, polisin de öncelikle herkes gibi bir insan olduğuna çok iyi vurgu yapılmalıdır. Bu nedenle polis, insan hakları konusunun, kendisi için de son derece gerekli olduğuna inanmalıdır. Tüm yurttta, aynı amaç için görev yapan polis memurlarının davranışlarının da benzer olabilmesi için, bu mesleği icra eden tüm memurların, PMYO’nda aynı seviyede ve aynı kalitede eğitilmeleri gerekmektedir. Aday polis memurları, bir hakkın temel bir hak olup olmadığını bilmelidirler. Ayrıca, her belirli durumda insan onurunun nerede tehlikede olduğunu hemen görerek, bunu korumalıdır.

PMYO öğrencilerinin, insan hakları eğitimi sayesinde ‘güçlendirilmesi’ gerekmektedir. Güçlendirme ise; insan hakları hukuku bağlamında, kişinin haklarının tanınması, korunması ve gelişiminin (Çotuksöken, 2010, s. 40-43) göz ardı edilmesi anlayışıyla, farklı güç ilişkileri karşısındaki konumunun onun lehine dikkate alınması ve bunun sistem içinde önemsenmesidir (Tarhanlı, 2009, s. 29).

Polis memurları, görevlerini icra ederken içtenlikle insan haklarının korunmasını istemelidirler. Kant, iyi istemenin anlaşılır kılınabilmesi için ödev/buyruk kavramlarına başvurmuştur (Işıқтаç, 2010, s. 195). Kant’ın üç farklı

kategorik buyruğu vardır. İnsan hakları düşüncesi ile yakından alakalı olan “pratik buyruk”, polislerimizin vatandaşa davranmasında benimseyeceği en önemli kriter olmalıdır. Pratik buyruğa göre; her defasında insanlığa, kendi kişisinde olduğu kadar başka herkesin kişisinde de, sırf araç olarak değil, aynı zamanda amaç olarak davranacak şekilde eylemde bulunmayı içermektedir. Bu buyruk, insan hakları fikrinin temelinde bulunmaktadır (Kuçuradi, <http://www.doctus.org>, 15.07.2011). Buna göre, yaptıklarımızı karşıımızdakiinin sadece insan olmasından dolayı yapıyorsak, yani sırf bize bir şey ‘dönsün’ diye yapmıyorsak, bunun bir etik değeri vardır. İnsan hakları düşüncesinin temelinde karşıımızdakiini bir ‘araç’ olarak görmemek yatmaktadır. Bunu amaç edinen bir insan hakları eğitiminin öğrencilere verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Çotuksöken, 20. yüzyılı insan hakları kavramının en çok gündeme geldiği bir yüzyıl olarak adlandırmıştır (Çotuksöken, 2010, s. 112). Gerçekten de gerek uluslararası raporlar gerekse de AIHM kararları bize bunu açıkça göstermektedir. İnsan hak ve özgürlüklerini korumakla görevli olan kolluk güçlerinin, görevlerini yaparken, zaman zaman insan haklarını ihlal edici davranışlarda bulunarak hak ve özgürlükleri çiğnedikleri, bunun sonucunda da, ihlallerin medyada ve dünyada Türkiye'yi zor durumda bıraktığı görülmektedir.

Burada kuşkusuz emniyet teşkilatının en önemli amacı, insan hakları bilgisine sahip, temel hak ve özgürlüklerin korunmasını amaç edinen bir polis teşkilatı ve polislik hizmeti sunmaktır. Vatandaşla birebir sürekli muhatap olan memur sınıfının, insan hakları idesi hakkında alacağı eğitim ciddi manada önem taşımaktadır.

Bu amaçlarla, çeşitli eğitim reformları yapılmıştır. "Polis ve İnsan Hakları 1997-2000" programı çerçevesinde, Türkiye insan hakları eğitimi alanında Avrupa Konseyi ile işbirliğine girmiş (Karaosmanoğlu, www.oocities.com, 08,04.2011) olsa da, PMYO'nda o dönemden bugüne kadar verilen insan hakları eğitimi göz önünde tutulduğunda, bu işbirliğinin tam anlamıyla yeterli olmadığını görmekteyiz.

Polis Teşkilatı içinde insan hakları faaliyetleri bakımından hukuki, yapısal ve eğitim alanlarında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Ancak insan hakları konusundaki bu yolculuk, bitimsiz bir yolculuktur ve yapılması gereken çok iş vardır (Çotuksöken, 2010, s. 107).

PMYO'nun geç de olsa, 2001 yılında kanunla yapılan değişiklikle 9 aylık eğitim sürecinin 2 yıla çıkarılarak, önlisans seviyesinde eğitim veren yüksekokul statüsüne kavuşturulması, emniyet teşkilatının polis eğitimine verdiği önemi bir nebze göstermektedir. Ancak insan hakları eğitiminin kalitesi için de aynı şekilde önem verildiğini söylemek zordur.

1992 yılından bu yana aday polis memurlarına verilen insan hakları eğitimi konusunda, gözle görülür bir gelişme kaydedilememiştir. İnsan hakları ders

programlarının içeriği, saati, kullanılacak ders kitapları ve eğiticileri hususunda hiçbir değişiklik ve düzenleme yapılmaması, bu düşüncüyü haklı çıkarmaktadır.

İnsan hakları eğitimi konusunda PMYO’nda eğiticiler, ders programı, müfredat ve süreleri, eğitim materyalleri bağlamında gerekli gelişmeler ve değişiklikler yapılmalıdır. PMYO’ndan mezun bütün polis memurlarının, insan hakları çerçevesinde aynı kalitede olması için standart bir insan hakları eğitimi gereklidir.

2011 yılı Şubat ayında ‘Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği’ görevlilerine verilen ankette yer alan; “Polis, insan hakları konusunda iyi eğitildiği takdirde, yetkisi ne kadar arttırılsa da işkence ve kötü muamele gibi uygulamalara girmez” sorusuna katılımcıların % 69,8’i (128 kişi), olumlu yanıt vermiştir. Görüldüğü gibi, PMYO’nda verilen insan hakları eğitiminin kaliteli ve etkili olması durumunda, hiçbir kolluk gücünün, insan hakları ihlallerinde bulunmaması genel ve doğru bir kanıdır. Verilen eğitimin etkinliğinin olmaması, şüphesiz PMYO öğrencilerinin meslekteki davranışlarına olumsuz biçimde yansiyacaktır.

Polis, sahip olduğu imkân ve koşullarının yetersizliğinden kaynaklanan zorluklar altında görevini yerine getirirken, zaman zaman kötü muameleye başvurmaktadır. Bu durum elbette yapılan hukuksuzluğu meşru hale getiremez. PMYO’ndaki olumsuzluklar (fiziki ve sosyal koşulların yetersizliği, eğiticilerde formasyon, uzmanlaşma ve branşlaşma sorunu vb. gibi) ve polislik mesleğindeki olumsuz mesleki şartlar (uzun çalışma saatleri, yeterli maaş ve fazla mesai ücreti alamama, merkezîyetçilik sorunu, sosyal hakların yetersiz oluşu vb. gibi) düzeltilmelidir. Hem öğrencinin hem de polis memurlarının, eğitimlerinin ve çalışma koşullarının düzeltilmesi ile polisin insan haklarının korunması sağlanmış olacağından bununla bağlantılı olarak daha sağlıklı bir polis eğitiminden ve polis hizmetinden söz edilebilir.

Polis eğitiminde bütün personelin, eğitim ve öğretim yoluyla insan haklarına ve temel özgürlüklere olan saygısını geliştirmek ve insan haklarının ve temel özgürlüklerin etkili biçimde korunması sağlamak için, emniyet teşkilatı bu alandaki

eğitime son yıllarda büyük önem vermiş olsa da, emniyet teşkilatının verimli ve belirgin bir eğitim politikasının olmamasından dolayı bu atılımlar yetersiz kalmaktadır. Çünkü polis eğitimi, daha çok günlük kararlarla idare edilmektedir. Polis eğitiminde temel sorun sistemsizlik, zihniyet, anlayış ve eğitime bakış sorunudur. Bunun sonunda da kaliteli personelin yetişmesi oldukça zor görünmektedir. Oysa eğitim anlayışı ve süreci her şeyden önce bir sistem yaklaşımına dayanır (Fındıklı, 2001b, s. 19). Bu yüzden, polis eğitiminin planlanması, programlanması ve uygulanması konusuna daha çok önem verilmelidir. Mevcut eğitim sistemindeki eksiklik ve aksaklıkların tespit edilerek, bu doğrultuda yeni eğitim programlarının hazırlanması yerinde olacaktır. Bu program hazırlama süreci, sistemli ve planlı bir şekilde yürütülmelidir. Kısa zamanda hazırlanan, eldeki imkânları ve personeli hesap etmeden yapılan programların yetersizliği ve teşkilata verdiği zararlar ortadadır. Sonuçları ağır bir şekilde ödenmektedir.

ÖNERİLER

Çalışmada ortaya konulan bulgular doğrultusunda, PMYO'nda verilen, insan hakları dersinin daha etkili ve verimli olması yönünde geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur:

- İnsan hakları dalında eğitim verecek meslek mensubu eğiticiler bu okullarda eğitici olarak görevlendirilmeden önce, pedagojik formasyon almalı ve konularıyla ilgili çalışmalar yaparak (master, doktora gibi) uzmanlaşmaları sağlanabilir. Çünkü pedagojik formasyon eğitimi, eğiticilerin mutlaka alması gereken bir eğitimidir.
- PMYO'nda eğitici olarak çalışan emniyet hizmetleri sınıfı personelin, EGM tarafından yapılacak olan rutin atamalarının, eğitim-öğretim sürecini aksatmamasına özen gösterilebilir.
- Öğretmen emniyet müdürleri, emniyet teşkilatının personel politikasındaki plansız terfi sisteminin ürünü olarak bir üst rütbeye terfi edemeyen, idarenin haklarında başarısız oldukları kanaatinin bulunduğu, haklarında soruşturma açılan veya kadro yetersizliği nedeniyle oluşturulmuş bir kadro olmaktan çıkarılmalıdır. PMYO, kızağa çekilmiş emniyet müdürlerinin cezalandırılma ve sürgün yeri olmaktan çıkarılarak, bir üst rütbeye atanmanın, önemli görevlerde çalışmanın ilk şartı haline getirilebilir. Ayrıca kadrosuzluk problemlerinin çözüm yeri olmamalı, cezalandırma ve pasifize etme yeri olmaktan kurtarılabilir.
- PMYO'nda eğitimci görevini üstlenecek rütbeli meslek mensuplarının, eğiticilik ve yeteneklerine bakılarak, gönüllülük esası temel alınabilir.
- PMYO'nda insan hakları derslerine kadrolu ve kadrosuz öğretim elemanları haricinde, emniyet hizmetleri sınıfına mensup polis memurları, komiser, amir ve müdür sınıfı personeller bu derslere girebilmektedir. Meslek mensubu eğiticilerin, herhangi bir branşlaşmanın, uzmanlaşmanın olmamasından dolayı, bir yıl insan hakları dersine giren personelin ertesi yıl trafik, silah vb. derslerine girdiğini görmekteyiz. Bu sebeple bu eğiticiler konularında uzmanlaşabilmeli ve

Emniyet Teşkilatı'nda eğitim branşı oluşturulabilmelidir. Emniyet hizmetleri sınıfında “eğitici kadro” oluşturulabilir, akademik çalışma yapan gönüllü uzman personelle bu kadrolar zenginleştirilebilir.

- Eğitim-öğretim sürecinde, ders kitapları hayati bir öneme sahiptir. Ancak PMYO'nda verilen insan hakları eğitiminde, herhangi bir standart ders kitabı bulunmadığı, kimi okullarda ise eğiticinin derslerde sadece fotokopileri dağıtarak kullandığı göze çarpmaktadır. Bu yüzden, PMYO'nda verilen insan hakları eğitimi için güncel bir içerikle, tüm PMYO'nda öğretilmek üzere, insan hakları uzmanları tarafından yapılacak bir çalışma ile standart bir ders kitabı hazırlanarak öğrencilere sunulabilir. PMYO'nda verilen insan hakları eğitiminde, sadece eğiticinin önerdiği kitap veya fotokopilerin kullanılması, sırf sınıf geçmek amacıyla ezberci bir zihniyetle insan hakları dersinin öğrenildiğini göstermektedir. Öğrenci merkezli eğitim araçlarının bulunmaması, sunulan insan hakları eğitim programının pratikten uzak monoton ve amaca yönelik olmayan klasik bir yapıya sahip olduğunu bize göstermektedir.
- PMYO'nda verilen insan hakları derslerindeki bu problemlerin çözülebilmesi, dersin daha anlaşılır ve davranışa dönüşebilir hale gelmesi için yardımcı kitaplardan, makalelerden, dergilerden yararlanılması, ayrıca ders içerikleri, yansı, video, film, slayt gibi görsel materyallerle ve örnek olaylarla desteklenmek suretiyle teori ile uygulama arasında bağlantı kurulmaya çalışılması son derece önemlidir. İnsan hakları eğiticileri, ders dışı zamanlarda yapacakları görsel ve uygulamaya yönelik ön hazırlıklarla öğrencilere daha yararlı olabileceklerdir.
- İnsan hakları derslerine katkı sağlamak amacıyla, polislik uygulamalarında sıklıkla karşılaşılan yaşanmış örnek olaylar, özel eğitimli oyuncuların oynatılması suretiyle video çekimi ile kısa metrajlı filmler haline getirilebilir. Bu sayede güvenlik güçlerinin günlük hayatlarında başlarına gelebilecek olaylar eğitim ortamına taşınmış olacaktır. Sınıf ortamında da bu filmler tartışılarak doğru uygulama şekilleri bütün aday polis memurlarına rahatlıkla gösterebilecek, dolayısıyla öğrencilerin kalıcı ve tam öğrenmesi sağlanabilecektir.

- İnsan hakları eğitiminde, video konferans sistemi kullanılabilir. Video konferans ile uzaktan eğitim sayesinde, öğrenciler nerede düzenlenirse düzenlensin çok çeşitli eğitim programlarına, oturduğu yerden bilgisayar başında katılma fırsatını sağlamaktadır. Görüldüğü gibi video konferans sistemi, erişilebilirliği ve maliyeti konusunda epeyce avantajlı bir sistemdir. PMYO'ndaki insan hakları eğitiminde bu sistemin kullanılması, aday polis memurlarına önemli bir yarar sağlayacaktır. Hem büyükşehirlerde hem de taşrada eğitici kadroları yetersiz olarak kurulan PMYO'nda öğrenim gören öğrenciler, insan hakları konusunda uzman öğretim görevlilerine rahatça ulaşabilecek ve onlardan ders alabilecektir. PMYO bu sayede personel artırımına gerek duymayacak ve uzman öğretim görevlileri, aynı anda farklı PMYO'nda eğitim verebilecektir.
- PMYO'nda verilen insan hakları ders müfredatının, ilişkili olduğu derslerden bağımsız bir şekilde öğretildiği göze çarpmaktadır. İnsan Hakları dersi Davranış Bilimleri, Toplum Psikolojisi, Polis Etiği, Polis Meslek Hukuku, Halkla İlişkiler, Ceza Hukuku gibi derslerle ilişkilendirilmelidir. Bunun yanında psikoloji, etik, sosyoloji, felsefe ve antropoloji gibi dersler eğitim programlarına eklenmesi insan hakları eğitiminde son derece etkili olacaktır.
- İnsan hakları dersi konuları örnek olaylarla güncelleştirilerek yazılı ve görsel materyallerle zenginleştirilebilir. Bu sayede öğrencilerin daha verimli bir biçimde eğitilmeleri sağlanır. Ayrıca insan haklarına ilişkin kavramların daha iyi açıklanabilmesi ve gerçekçi olması için örnek olayların genellikle Türk polis-vatandaş ilişkilerinden seçilmesi, adli yargı sonuçlarıyla desteklenmesi ve varsa AİHM'nce verilen aleyhte kararlar örnekleriyle bu eğitimin güçlendirilmesi sağlanabilecektir.
- PMYO'nda verilen insan hakları dersinin hem ders saatleri bakımından oldukça sınırlı olması ve öğretilerin davranışa yansıtılamaması, insan hakları eğitiminin teorik düzeyde kalmasına ve öneminin yeterince anlaşılmasına neden olmaktadır. Okullarda verilen insan hakları eğitimi ile uygulama arasında kopuklukların olduğunu açıktır. Polis memurları, bu uygulama eksikliği nedeniyle öğrendikleri bilgileri mezuniyet sonrası karşılaştıkları olaylarda nasıl uygulayacaklarını bilememektedirler. Bununla birlikte PMYO'ndan bu seviyede

mezun olan polis memurları, mezun olduklarında aldıkları teorik düzeyde kalan insan hakları bilgilerini, meslek içerisinde kısa sürede unutmaktadır. Oysa polislik mesleği, sadece teorik bilgilerle icra edilen bir meslek değildir. Vatandaşla sürekli yüz yüze görev yapan polis memurlarının, bu konuları itibarıyla sürekli olarak zihinlerini insan haklarını ihlal etmeme konusunda zinde tutmaları büyük önem taşımaktadır. Gerçekten de insan hakları eğitimi uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu eğitimlerde bireyin davranışlarının yenilenmesi amaçlanmaktadır. İnsan hakları eğitiminde uygulama ve pratik yapma, öğrencilerin tutum ve davranış geliştirilebilmesine neden olabilecektir.

- Emniyet Teşkilatında, insan hakları eğitiminin büyük bir kısmı resmi eğitimin ötesinde yani resmi olmayan alanlarda devam etmektedir. Bunun en önemli örneği, PMYO’nda derse giren bazı meslek mensubu eğitimcilerin, insan hakları konusunda daha önceden sahip olduğu önyargıları, öğrencilere de dayatmasıdır. Bir polisin görevindeki tutum ve davranışının sadece mesleki eğitimi ile şekillendiği düşünüldüğünde, bunun sonuçlarının ağır olacağı da göz ardı edilmemelidir. Sözü edilen bu tarz eğitimin, çoğu zaman polis memurlarının mesleki okullarda öğrenmiş oldukları bilgileri tutum ve davranışa dönüştürmesine engel teşkil etmekte olduğu ve çok çeşitli hak ihlallerine yol açtığı gözden kaçmamalıdır. Polisin sahip olduğu olumsuz önyargılar, karşılaştıkları olaylarda faili yakalamak için delilden sanığa gitmekten ziyade, sanıktan delile gitmeye yol açmaktadır. Bu yüzden polisin eğitim gördüğü süre içerisinde sahip olduğu önyargılar, yaptıkları işlemleri de doğrudan etkilediğinden, bu önyargılar verilecek kaliteli insan hakları eğitimiyle ortadan kaldırılabilir.
- PMYO’nun ders müfredatları ve programları incelendiğinde, polis memurlarının yetiştirilmesinde eğitim süresinin son derece kısa tutulduğu bilinmektedir. Hazırlanan müfredatın bu kısa süreye sıkıştırılması gibi olumsuz bir durum dikkate alınarak, PMYO’ndaki eğitim-öğretim süresinin artırılması yoluna gidilebilir. PMYO’nda verilen insan hakları dersinin, haftalık ders süresi arttırılarak, her eğitim öğretim döneminde bu derse yer verilmesi iyi bir çözüm olabilir.

- PMYO'ndan mezun olan polis memurlarının, insan hakları algılaması ile ilgili bir yıllık süre içerisinde görevli birim amirlerince yapılacak değerlendirmenin sonuçları, mezun olduğu PMYO'na bildirilmesi uygun olacaktır. Bu yolla verilen insan hakları dersinin kalitesi ölçülebilecek, ilgili eğitim kurumu bu yönde önlemler alabilecektir. Görülen eksikliklerin giderilmesi insan hakları dersinin daha etkili ve yararlı olmasını sağlayabilecektir.
- Yasalarda, PMYO'nın kuruluş şartları yeniden düzenlenebilir. Siyasi rant sağlama, kurulduğu il veya ilçenin ekonomisine katkı sağlama gibi çeşitli amaçlarla yetersiz pek çok sayıda PMYO'nın kurulmasından ziyade, polis memurlarının daha iyi ortamlarda eğitilmesi amaçlanmalıdır. İl merkezlerine uzak, elverişli olmayan yerlerde açılan PMYO'nda görevlendirebilecek yeterli sayıda personel ve eğitiminin bulunmamasından ve dersane ortamının eğitime elverişli olmamasından dolayı öğrencilerin eğitimlerinin aksadığı, sosyal ve sağlık ihtiyaçlarının tam olarak karşılanamadığı ve bütün bu olumsuzlukların devlet bütçesini sarstığı bilinmektedir. Bu nedenle, yapılacak yeni düzenlemelerle, fiziki ve sosyal açıdan yeterli PMYO'nın açılması, verilecek insan hakları eğitiminin kalitesine de dolaylı olarak etkide bulunabilecektir.
- PMYO'nda verilen insan hakları eğitimi, felsefi bir eğitim olmalıdır. İnsan hakları eğitiminin, felsefi nitelikte verilmesi, kavramlar ve tanımlamalar yaratacağından, insanların doğuştan, sırf insan olmalarından dolayı sahip olduğu temel hakların yanında, diğer haklar da bu sayede sağlıklı bir nitelik kazanacak ve daha iyi korunabilmeleri söz konusu olacaktır. Felsefi nitelikli bir insan hakları eğitimi, konuyu gerek epistemolojik gerekse de etik açıdan ele alacağından, kişinin kendisini ve birlikte yaşadığı insanları "insan" olarak fark etmesini sağlayabilecektir. Kendisini olanaklarıyla yeniden tanıyan kişi, insansal olanaklara sahip başka kimseleri de tanıyabilecek ve insan hakları duygusunu, sağlam zeminlere yerleştirebilecektir. İnsan hakları konusunda verilecek eğitimin, felsefi antropolojik temellere dayalı olması öğrenciye, meslek insanına çok şey katacaktır.
- İnsan hakları eğitiminde insan hakları belgelerine ilişkin eğitimlerin yapılması de büyük önem taşımaktadır.

- PMYO öğrencilerinin, mezun olduktan sonra görev yaptığı yerlerde, karşılaştıkları olaylarda, “doğru değerlendirme” yapabilmeleri yönünde eğitim verilmesi gerekmektedir. Çünkü bir kişinin bir durumda insan haklarını koruyacak biçimde eylemde bulunabilmesi, o durumu doğru değerlendirebilmesini bağlıdır. Bu nedenle, PMYO öğrencilerine, doğru değerlendirme etkinliğinin felsefi bilgisinin verilmesi büyük önem taşımaktadır.
- PMYO’nda verilen insan hakları eğitimi dersinde eğiticiler dersi “sokratik yöntemle” işleyebilirler. Nitekim sokratik yöntem, felsefe yapmayı öğrenmenin yoludur. Sokratik tartışma yöntemi ile insan haklarının olmazsa olmaz yönü olan felsefi yön, bu sayede gelişecek, farklı disiplinleri kapsayarak bağımsızca düşünmeyi yoğun ve bütünsel bir şekilde içselleştirme olanağını sağlayabilecektir.
- PMYO öğrencilerinin, “ben yapmam” sloganını, yaşamları boyunca benimseyecek bir biçimde yetişmeleri son derece önemlidir.
- Tüm PMYO’nın katılımıyla, bağlı oldukları PAB’nca, polis eğitim kurumlarında verilen insan hakları eğitiminin gelişmesi ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Yapılacak bu toplantılarda, polislik uygulamalarının ve kanunların ülkenin her yerinde standartlar içinde ve doğru uygulanmasının sağlanması, polis eğitim kurumlarında insan hakları konusunda eğitim ve öğretim birliğinin sağlanması, meydana gelen insan hakları ihlalleri ile ilgili tespitler yapma ve bu tespitlere dayalı önerilerin hazırlanmasının ne denli önemli olduğu açıktır. Bütün bu belirlemeler dikkate alınabilir.
- Polis memurlarının insan hakları eğitimi sadece okullarda kalmamalı, aynı zamanda hizmetiçi eğitimlerle bu eğitimin sürekli hale getirilmesine çaba harcanabilir.
- Polislerin, sosyal ve ekonomik hakları, mesleki koşulları iyileştirilmelidir. Çünkü bu tür yetersizlikler sağlıklı iletişimi engellemekte, beklentileri istenilen ölçüde karşılayamamaktadır.

KAYNAKÇA

- Açıklan, A. (2001). Uzakta Fakat Yanında Olmak. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 95-96). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Adem, M. (1989). Zorunlu Temel Eğitim. *Türkiye Bilimler Akademisi Bilimsel Toplantı Serileri*. 8(29). Ankara.
- Akın, S., & Kıvrak, A. (2001). Polis Eğitiminde Yaratıcı Drama. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 671-682). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Alderson, J. (1984). *İnsan Hakları ve Polis*. (Çev: İhsan Kuntbay). Ankara: T.O.D.A.İ. Yayınları.
- Arslan, F. (2001). Poliste Sürekli Eğitim. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 557-580). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Arslan, Z. (2001). Bilgiden Bilince İnsan Hakları Eğitimi: Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 61-68). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Aydın, A. H. (1996). Policy Making Structures of the Turkish National Police Organization. *Policing and Society*, (73-86).
- Aydın, A. H. (1996). *Polis Meslek Hukuku*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Aydın, A. H. (1999). Polis Personel Yönetimi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(4), 95-120.
- Aydın, A. H. (2000). Modern Yönetim Teknikleri. *Halkla İlişkiler Yönetimi Geliştirme ve Oryantasyon Eğitimi Bölgesel Seminer Notları* içinde, (s. 59-69). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Aydın, A. H. (2000). 155. Yıldönümünde Polisin Toplumdaki Yeri, Rolü ve Önemi. *Polis Dergisi*, 22, 35-38.
- Aydın, A. S. (1994). Amerika Birleşik Devletleri Kuruluşlarında Kamu Güvenliği. *Türk İdare Dergisi*, 402, 194-205.
- Aydın, E. (2000). Polislik Mesleği ve Etik. *Halkla İlişkiler Yönetimi Geliştirme ve Oryantasyon Eğitimi Bölgesel Seminer Notları* içinde, (s. 101-113). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.

- Aydın, İ. P. (2002). Polis Meslek Etiği İlkeleri. Bal, M. ve Eryılmaz, B. (Ed.) *Polis Meslek Etiği* içinde (105-132). Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları.
- Aydın, N. (2001). İnsan Hakları Eğitimi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 69-76). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Aydiner, G. (2003). Dünden Bugüne Türk Polis Teşkilatı. *Hatay Polis Dergisi*, 6, 4-5.
- Aykaç, B. (1997). *Kamu Bürokrasisi ve Türk Kamu Personel Yönetiminde Bürokratik Eğilimler*. Ankara: YÖK Matbaası.
- Aytaç, Ö., Bilir, İ. (1999). Öğretmen Emniyet Müdürlerinin Gözüyle. *Polis Dergisi*, 5(19), 38-59.
- Aytaç, Ö., & Bal, İ. (2001). Barış Kültüründe Polisin Sorumluluğu: Barış (Manço'nun) Polisi Olmak & Amerikan "Police Academy" Filmi Bağlamında Türk Polisinin Sorumluluğu. *Polis Dergisi*, 26, 31-53.
- Bahar, H. İ. (2001). Uzlaşmacı Polislik Eğitimi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 965-972). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Bahar, H. İ., & Yıldırım, A. (2005). Polislerin Avrupa Birliği Uyum Yasalarına Bilişsel Hazır Bulunuşluk Düzeyinin Hizmet Süreleri ve Branşları Açısından Analizi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(4), 91-113.
- Bakan, İ., & Bulut, Y. (2001). Organizasyonlar Amaçlarına Ulaşabilmek İçin Başarılı Yöneticilere İhtiyaç Duyarlar. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 97-110). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Barber, B. (1996). *Meslekler Sosyolojisinde Bazı Sorunlar*. (Çev: Z. Cirhinlioğlu). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Bayram, A. (2003). Cumhuriyet'in İlanına Kadar Polis Teşkilatı ve Tarihçesi. *Polis Dergisi*, 36, 570-576.
- Beetham, D., & Boyle, K. (1998). *Demokrasinin Temelleri*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Bener, H. (2007). *Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Polis Kaynaklı İnsan Hakları İhlalleri ve Çözüm Arayışları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

- Bilgen, H. N. (2001). Nasıl Bir Polis? / Nasıl Bir Polis Eğitimi?. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 355-358). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Bilgiç, V. K., & Karakaya, M. (2002). Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(1-2), 171-186.
- Boydell, T. (1995). Management Self Development. *Management Development Series* içinde (2-29). Genevo: ILO.
- Canman, D. (1993). *Personelin Değerlendirilmesine Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkiye’de Kamu Personelinin Değerlendirilmesi*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Canman, D. (1995). *Çağdaş Personel Yönetimi*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Cerrah, İ. (2000a). Güvenlik Hizmetlerine Sivil Katılım ve Sapma Davranışlarının Analizi: Türkiye Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(7-8), 111-134.
- Cerrah, İ. (2000b). Latin Amerika ve Karayiblerde Kamu Güvenliği ve İnsan Haklarının Geliştirilmesi Kongresi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(5-6), 233-236.
- Cerrah, İ., & Semiz, E. (Ed.). (1997). *21. Yüzyılda Polis: Temel Sorunlar-Çağdaş Yaklaşımlar*. Ankara: Sibel Matbaası.
- Cerrah, İ., & Semiz, E. (2000). *Yirmi Birinci Yüzyılda Polis Temel Sorunlar-Çağdaş Yaklaşımlar*. Ankara: Sibel Matbaası.
- Cerrah, İ., & Semiz, E. (2001). Meslek Etiğinin Polis Eğitimindeki Yeri ve Önemi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 873-892). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Cerrah, İ., & Eryılmaz, M.B., (2003). Poliste Sosyalleşme ve Meslek Etiği: Meslek İçi Sosyalleşmenin Doğurabileceği ‘Yasal’ ve ‘Etik’ Sonuçlara Genel Bir Bakış. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5(2), 25-42.
- Çağlar, A. (1999). Polis ve Polisliğin Ortaya Çıkışı. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(4), 121-132.
- Çağlar, A. (2000). Türk Polisi’nde Sosyalleşme ve Polis Kültürü. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(7-8), 87-110.
- Çankaya, A., & Toker, L. (2001). Polis Akademisi ve Polis Okulları Arası Video Konferans Destekli Eğitim Sistemi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 773-780). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.

- Çiçek, S., Sarışen, G. R., & Tüzün, G. (2009). Giriş. G. Tüzün (Ed), *Ders Kitaplarında İnsan Hakları II Taraman Sonuçları* içinde (13-24). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Çilenti, K. (1991). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Cirhinlioğlu, Z. (1996). *Meslekler Sosyolojisi*. Ankara: Gündoğdu Yayınları.
- Çotuksöken, B. (2009). Eğitim Felsefesi, Eleştirel Düşünme, Düşünme Eğitimi. G. Tüzün (Ed), *Ders Kitaplarında İnsan Hakları II Taraman Sonuçları* içinde (75-96). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Çotuksöken, B. (2010). *İnsan Hakları ve Felsefe*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Demiral, G., & Vergili, A. (2004). İnsan Hakları Çerçevesinde Polisin Yetkilerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Gaziantep Emniyet Müdürlüğü Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(1-2), 1-19.
- Deniz, M. (1996). *Şükrü Balcı Polis Eğitim Merkezi ve Rüştü Ünsal Polis Okulu Öğrencilerine Yapılan Anket Değerlendirmesi*. İstanbul.
- Derdiman, C. (1997). *Polis Yönetimi ve Hukuku (Görev ve Yetkileri)*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Basımevi.
- Dikici, A. (2004). Polis-Halk İlişkilerinin ve Polis İmajının İyileştirilmesinde Emniyet Teşkilatına Eleman Alımının Rolü. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(1-2), 21-40.
- Dinler, V. (1999). Devlet Paradigması ve Polisin Kurumsallaşması. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(3), 49-60.
- Dinler, V. (2001). İnsan Hakları İhlallerinde İdarenin Genel Sorumluluğu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 3(3,4), 81-104.
- Doğan, İ. (2001). Kamuoyundaki Polis İmajının Kültürel Arka Planı. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 737-748). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Doğru, F. (2006). *Yaşama Hakkı ve İşkence Yasağı Bağlamında Polisin İnsan Hakları Tutumu: Ankara ve Diyarbakır Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı.
- Dökmen, Ü. (1996). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dönmezer, S., & Yenisey, F. (1998). Ceza Adalet Sisteminde (CAS) Jandarma ve Polisin Rolü ve Etkinliği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-33.
- Drucker, P. F. (1992). *Yeni Gerçekler*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.

- Durmuş, Ç. (1996). *Değerlerin Meslek Grupları Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dursun, K. S. (2006). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Çerçevesinde Polisin Zor Kullanma Yetkisi ve Türkiye Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Dündar, A. N. (1993). Cumhuriyetin 70. Yılı. *Türk İdare Dergisi*, 401, 213-218.
- Dündar, A. N. (1995). *Kuruluş, Gelişme, Değişme*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Ekinci, R. (2001). Polis Okullarına Giriş Koşulları. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 937-938). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Erdoğan, F. (2001). Polis Teşkilatının Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Değişim Açısından Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 26, 577-581.
- Erdoğan, M. A. (2006). *Polis Meslek Yüksek Okullarında Okutulan İnsan Hakları Ders Programının Değerlendirilmesi (Balıkesir Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergil, D. (2001). Güvenlik ve Özgürlükler: Siyaset Felsefesi Açısından. *İnsan Hakları ve Güvenlik*, 1, 110-121.
- Ergut, F. (2004). *Modern Devlet ve Polis*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erol, İ. (2001). Bilgi Toplumu ve Polis. *Polis Dergisi*, 26, 77-81.
- Ertekin, Y. (1988). Halkla İlişkiler ve Meslekleşme Olgusu. *Halkla İlişkiler Sempozyumu-87*. içinde, (s. 20-55). Ankara: TODAİE Yayınları.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Eryılmaz, B. (1997). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Erkam Matbaacılık.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. Albany: State University of New York Press.
- Fındıklı, İ. (1996). *Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Fındıklı, R. (1995). Güvenlik Hizmetlerinin Etkinliği Açısından Polis-Halk İlişkilerinin Anlam ve Önemi. *Polis Halk İşbirliği Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 273-286). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

- Fındıklı, R. (1997). Polis Eğitiminde Çağdaş Gelişmeler. *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi: Uluslararası Sempozyum* içinde, (s. 458-471). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Fındıklı, R. (2000). Polislik Mesleğinin Özellikleri ve Mesleki Kimlik Olgusu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(5-6), 1-16.
- Fındıklı, R. (2001a). Meslek Olgusu ve Polislik Mesleğinin Özelliği. İ. Cerrah ve E. Semiz (Ed.), *Türkiye’de Suç ve Polislik* içinde (87-115). Ankara: Güner Matbaacılık.
- Fındıklı, R. (2001b). Polis Eğitiminin Sorunları. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 15-26). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Fındıklı, R. (2003). Polislik Mesleğinin Evrensel Değerleri ve İlkeleri. T. G. İçli ve F. Karaosmanoğlu (Ed) *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik* içinde (3-28). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fidan, M. (2001). Polis Hizmetlerinde Eğitim ve İletişim. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 973-982). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Geleri, A. (2003). Karşılaştırmalı Polis Sistemleri. T. G. İçli ve F. Karaosmanoğlu (Ed) *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik* içinde (21-35). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Genç, O. (2007). *Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Polisinin İnsan Hakları Konusundaki Eğitimi ve İnsan Hakları Algılaması (Afyonkarahisar Örneği Üzerinden İnceleme)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Genç, T. (2001). Polis Meslek Etiği. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 469-472). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Genç, T. (1993). Mülki İdare Amirlerinin Güvenlik Görevleri ve Güvenlik Hizmetlerini Teşkilatlanması. *Türk İdare Dergisi*, 399, 28-34.
- Giddens, A. (1979). *Central Problems in Social Theory*. California: University of California Pres.
- Gordon, I. A., & Howel, J. E. (1950). *Higher Education in Business*. New York: Colombia University Pres.

- Gökçe, E. (2000). Emniyet Teşkilatı Tarafından Düzenlenen Hizmetiçi Eğitim Programlarının Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(7-8), 159-173.
- Gökçegöz, F. (2001). Emniyet Örgütünde Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerinin Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar. *Polis Bilimleri Dergisi*, 3(1,2), 99-131.
- Göksu, T. (2002). Maslow'un İhtiyaçlar (Güdüler) Piramidi ve Polisin Yabancılaşma Olgusu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(3-4), 27-48.
- Göksu, T., Köktaş, A., Özcan, M., & Erzurumluoğlu, B. (2003). Polisi İlgilendiren Toplumsal Olayların Yönetimini (Piltoy) Etkileyen Faktörler. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5(2), 43-64.
- Gleizal, J., Domenach, J. G., & Journes, C. (2000). *Batı Demokrasilerinde Polis*. (Çev: Mustafa Kandemir). Ankara: Temiz Yayınları.
- Gökyayla, C. D. (2001). *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Kamu Düzeni*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Gözübüyük, Ş. (1983). *Yönetim Hukuku*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Gözübüyük, Ş. (1991). *Anayasa Hukuku*, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Güller, M. (2001). İnsan Merkezli Polis Eğitimi ve Çocuk Polisi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 837-846). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Güloğlu, T., & Ateş, H. (2003). Bir Mesleki Eğitim Kurumu Olarak Meslek Yüksek Okulları. *Hatay Polis Dergisi*, 6, 329-335.
- Gülşen, İ. H. (2001). Polis Eğitim Sorunları Konulu Seminer Notları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 26, 455-457.
- Gültekin, R., & Özcan, Y. Z. (1999). Türkiye'de Polis ve Politika İlişkisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(4), 69-93.
- Günday, M. (2003). *İdare Hukuku*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Gürel, E. (2001). Çağdaş, Etkili ve Başarılı Bir Polis İçin Temel Kural: İletişim. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 983-992). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Gürkan, E. (2001). Polis Okullarında Bilimsel Anlamda Öğretmenlerin Teftişi. *Polis Dergisi*, 26, 510-514.
- Hobbes, T. (1995). *Leviathan*. (Çev: S. Lim). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Işık, M. (1999). Polis ve İnsan Hakları 1997-2000 Projesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(3), 101-107.

- Işıқтаç, Y. (2010). *Hukuk Felsefesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İçli, T. G. (1998). Güç Kullanma Yetkisi ve Bunun Kullanımında Polisin Çelişkisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(1), 69-72.
- Kaboğlu, İ.Ö. (2002). *Özgürlükler Hukuku*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Kanat, S. (2005). *Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik: 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadağ, M. (2000). Polis Yönetiminde Çağdaş Bir Yaklaşım. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(3-6), 177-183.
- Karakulak, S. (2007). *Felsefe Açısından İnsan Hakları ve İnsan Hakları Sorunları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Karaman, Ö. (2000). Polis Eğitiminde Eğitimcilik Sorunu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(7-8), 177-207.
- Karaman, Ö. (2001). Çağdaş Polis Eğitimcileri Kimler Olması Gerekir? *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 513-528). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Karaman, Ö. (2006). Demokratik Ülkelerde Polis ve Jandarma Temel Eğitimi: Türkiye Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1-20.
- Karatepe, Ş. (1988). *İdare Hukuku*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Karaosmanoğlu, F. (1998). Avrupa İşkenceyi Önleme Sözleşmesi ve Denetim Mekanizması: Türkiye'nin Tespit Edilen Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İl Valileri ve İl Emniyet Müdürleri İnsan Hakları Konferansı* içinde (s. 55-70). Ankara: Emniyet Genel Müdürleri Basımevi.
- Kavgacı, H. İ. (1996). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi. *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi: Uluslararası Sempozyum* içinde, (s. 621-630). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Kavgacı, H. İ. (1997a). Avrupa Birliği Polisleri Arasında İşbirliğini Gerektiren Sebepler ve Polis Hizmetlerinde Çağdaş Gelişmeler. *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi: Uluslararası Sempozyum* içinde, (s. 5-24). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Kavgacı, H. İ. (1997b). *Demokratik Polislik: Temel Yaklaşımlar*. Ankara.

- Kavgacı, H. İ. (1998). Polis Organizasyonunda Demokratik Değişim: Bağımsız Bir Polis Şikâyet Sistemi ve Halkın Polisliğe Katılımı. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(1), 55-68.
- Kaya, M. (2002). *Polisin İnsan Hakları Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kayıhan, G., & Ersöz, G. (2010). Türk Polis Teşkilatında Vücut Kompozisyonunun Fiziksel Uygunluk ve Performans Açısından Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 12(3), 67-82.
- Kesercioğlu, T., & Serin, O. (2001). 21. Yüzyılda Türkiye’de ve Bazı Batı Ülkelerindeki Polisin Eğitim Programlarının Karşılaştırılması. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 473-482). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Kızılkaya, A. (2001). Polis Okullarındaki Eğitimin Önemi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 247-260). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Koca, H. (2001). 21. Yüzyılda Nasıl Bir Polis – Nasıl Bir Polis Eğitimi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 359-366). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Kocaoğlu, M. (1998). Türkiye’deki Ekonomik ve Sosyal Haklardaki Dengesizlik: En Büyük İnsan Hakları İhlalidir. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(2), 25-40.
- Koçoğlu, E. (2008). *İnsan Hakları ve Demokrasi Kavramlarının İlköğretim Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Yeri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Köktaş, A. (2001). Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türk Polis Teşkilâtını Bekleyen Sorunlar. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 817-824). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Krohn, D. (2006). Sokratik Konuşma’nın Teori ve Pratiği. S. Yücesoy (Ed), *Sokratik Konuşma* içinde (9-22). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kuçuradi, I. (1983). İnsan Haklarından Devlet Kavramına. *Birleşmiş Milletler Türk Derneği Dergisi*, 43-50.
- Kuçuradi, I. (1996). *Felsefe ve İnsan Hakları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, I. (1999). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

- Kuçuradi, I. (2004). İnsan Hakları Eğitimi ve Dayanışma İçin Eğitim: Eğitimcilerin Eğitimi. I. Kuçuradi & B. Peker (Ed), *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye’de ve Dünyada İnsan Hakları* içinde (375-380). Ankara: Türkiye Felsefe kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, I. (2007). *İnsan Hakları Kavramları ve Sorunları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kul, M. (2003). Emniyet Örgütünün Tarihsel Süreci ve Bu Sürecin Günümüze Yansımaları. *Polis Dergisi*, 6, 275-287.
- Kul, M., & Demir, F. (2001). Emniyet Teşkilatına Sosyolojik Bir Bakış. *Polis Dergisi*, 26, 158-172.
- Kul, M., & Tayfun, R. (2009). Sembolik Etkileşim Bağlamında Polisin Saygınlığı. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(4), 45-65.
- Kuyaksil, A., & Aydın, M. (2001). Toplam Kalite Yönetimi Felsefesinin Polislik Kişiliğine Uyarlanabilirliği. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 581-606). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Küntay, E. (2001). İnsan Hakları Kapsamında Çocuk Hakları. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 45-52). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Lipsky, M. (1970). Introduction. M. Lipsky (Ed.) *Law and Order: Police Encounters* içinde (pp. 1-7). Adline Publishing Company.
- Mengüşoğlu, T. (1988). *İnsan Felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Miethe, T. D. (1995). Fear and Withdrawal From Urban Life. *Annals of the American Academy of Political Social Science*, 539, 14-27.
- Niyazioğlu, A. (2007). *Polisin İnsan Hakları Eğitimi ve Bir Model Önerisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okay, B. (1991). *Meslek Saygınlığı ve Meslek Seçimi (MTA Örneği)*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Okçabol, D. (1926). Teşkilat ve İdare Bakımından Türk Zabıtası. *Polis Dergisi*, 16-64.
- Ordu, Ö. (2008). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlama Nedeni Olarak Avrupa Kamu Düzeyi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özcan, M. (2001). Kopenhag Siyasi Kriterlerinin Gerçekleştirilmesinde Türk Polisinin Eğitiminin Önemi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 825-832). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Özcan, M. (2005). Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerinde Temel Belirleyici Unsur Olarak İnsan Hakları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(5,6), 29-42.
- Özcan, M. S. (2001). Güvenlik Hizmetlerinin Yeniden Yapılandırılması ve Yerleşme. *Polis Dergisi*, 26, 256-284.
- Özdevecioğlu, M. (2003). Öğrenen Organizasyon Olmanın Emniyet Teşkilatı Açısından Önemi ve Avantajları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5(3-4), 23-37.
- Öztürk, N. (2002). Polis ve Halk Arasındaki İlişkiler ve Halkın Hoşnutluğu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(1-2), 205-222.
- Pekmezci, H. (2001). Nitelikli İnsan Eğitimi-Sanat Eğitimi. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 729-736). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Pektaş, E. K. (2003). *Belediye Yönetiminde Zabıta Hizmetleri ve 21. Yüzyıl Kentinde Zabitanın Yeri (Afyon Belediyesi Örneği)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Russel, B. (1954). *Human Society in Ethics and Politics*. London: Allen and Unwin Ltd.
- Schwartz, R. D., & Miller, J. C. (1964). Legal Evaluation and Societal Complexity. *American Journal of Sociology*, 70, 159-169.
- Semerci, A. (2003). Öğretim Amaçlı Bir Çoklu Ortam Yazılımı Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5(3,4), 47-61.
- Sevinç, B. (2001). Polis Etiği, Etik Eğitimi ve Bir Etik Program Örneği. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 903-914). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Sönmez, E. (2003). Polis Okullarının Eğitici Personel, Verilen Eğitim, Fiziki Mekan ve Personel Açısından Yeterliliği. *Polis Dergisi*, 34, 52-62.
- Sönmez, N. (2002), *Emniyet Teşkilatı ve Polis Meslek Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Sönmez, N. (2003). Polis Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Temel Esaslar. *Polis Dergisi*, 34, 260-269.
- Sönmez, N., & Sönmez, E. (2001). Polis Okulları: Eğitim Programı, Öğretim Kadrosu, Yerleşim ve Temel Sorunlar. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi*

- Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 457-468). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Sözen, S. (2004). Polis ve Profesyonellik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3-4), 115-130.
- Sözen, S. (2005). Kamuda Hizmet Kalitesi: Kolluk Hizmetleri Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(3), 1-16.
- Şahin, E. (2001). Emniyet Teşkilatının Sürekli Eğitim Yolculuğu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 26, 204-214.
- Şafak, A. (2003). Özel Güvenlik Teşkilatının Dünya ve Türkiye'deki Boyutu ve Özel Olarak Belediye Zabıtasının Konumu. T. G. İçli ve F. Karaosmanoğlu (Ed) *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik* içinde (219-258). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şafak, A., & Bıçak, V. (2005). *Ceza Muhakemesi Hukuku ve Polis*. Ankara: Roma Yayınları.
- Şafak, A., Bıçak, V., & Şafak, A. Ş. (1999). *Polisin El Kitabı*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Şanlı, S. (2006). *Polislerin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şanlı, S., & Akbaş, T. (2008). Adana İlinde Çalışan Polislerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(2), 1-24.
- Şeker, B. D., & Zırhıoğlu, G. (2009). Van Emniyet Müdürlüğü Kadrosunda Çalışan Polislerin Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(4), 1-26.
- Tarhanlı, T. (2009). Ders Kitaplarında İnsan Hakları Projesi: İnsan Hakları Hukuku Açısından Genel Bir Değerlendirme. G. Tüzün (Ed), *Ders Kitaplarında İnsan Hakları II Taraman Sonuçları* içinde (25-56). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Taşdöven, H. (2005). Polislerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çalıştıkları Birimler Açısından İncelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(3), 43-58.
- Tekin, M., Özgener, Ş., Bedük, A., İnce, M., ve Oktay, E. (2001). Polislerin Sosyalleşme Süreci ve Karaman İlinde Bir Araştırma. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 265-300). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Tezsever, S. (1993). *Polisin Yetkileri*. İstanbul.

- Tongur, H. (1946). *Türkiye’de Genel Kolluk Teşkilatı ve Görevlilerin Gelişimi*. Ankara: Kanaat Basımevi.
- Topak, Ö. F. (2007). *Polis Meslek Yüksek Okulu Eğitiminde Sorunlar ve Kastamonu P.M.Y.O. Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Toprak, Z. (2001). *Kent Yönetimi ve Politikası*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Tortop, N., İşbir, E. G., & Aykaç, B. (2005), *Yönetim Bilimi*, Ankara: Hizmet Dayanışma Yayıncılık.
- Tuncay, S. (2001). Psikolojik ve Sosyolojik Açından Polisin Sosyalleşme Süreci. *21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* içinde, (s. 607-624). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Türkmen, İ. (1997). *Yöneticiler İçin Etken İletişim Modeli*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Varol, M. (1998). İletişim, Empati ve Hiyerarşi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 1(1), 85-94.
- Yalçın, E. (2009). Hizmet Referanslı Güvenlik Anlayışından Meşruiyet ve Hesap Verebilirlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 1-24.
- Yaşar, Y. (1998). *Açıklamalı Polis Meslek Hukuku*. Ankara: Başkent Klişe Matbaacılık.
- Yaşar, Y. (2002). *Polis Meslek Hukuku*. Ankara: Başkent Matbaacılık.
- Yayla, Y. (1985). *İdare Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Yenal, O. (1999). *Ulusların Zenginliği ve Uygarlığı: Eğitim Boyutu*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yıldırım, S. (2007). *Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi ve Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yirik, E. (2003). Yönetime Genel Bakış. *Hatay Polis Dergisi*, 6, 176-200.
- Yurdaer, A. (2000). Polis Akademisi’nde Verilen Uygulamalı Eğitimin Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(7-8), 209-232.
- Yurdakul, İ., Bahar, Ş., & Şansal, E. (1996). Çocuğa Yönelik Multimedia Ürünlerinin Değerlendirilmesi. *Türkiye 1. Uluslar arası Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildirileri*. Ankara.
- Yücel, T. (1989). TODAİE’de Hizmet İçi Eğitim. *Amme İdaresi Dergisi*, 22(1).
- Yücesoy, S. (2006). Sokratik Konuşma’ya Giriş. S. Yücesoy (Ed), *Sokratik Konuşma* içinde (1-6). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Yükseloğlu, M., Yükseloğlu, E. H., Cömert, I. T., Özaşçılar, M., Ziyalar, N. & Yavuz, M. F. (2010). Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi: Adile Sadullah Mermerci Örnekleme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 12(3), 107-127.

İnternet Kaynakları

- Dündar, A. N. (2011). Polis Memuru Yetiştiren Okullar. <http://www.polis.web.tr/polis-memuru-yetistiren-okullar...-makale,167.html>, 09.05.2011.
- Karaosmanoğlu, F. (1997). Türk Polis Teşkilatında İnsan Hakları Faaliyetleri. <http://www.oocities.com/fkaraosmanoglu/makaleler/mak1.htm>, 08,04.2011.
- Karaosmanoğlu, F. (1998). Polislik ve İnsan Hakları: Avrupa Konseyi'nde Son Gelişmeler. <http://www.oocities.org/fkaraosmanoglu/makaleler/mak5.htm>, 08,04.2011.
- Kızılkaya, A., & Sönmez, N. (2009). Geçmişten Günümüze Güvenlik İhtiyacı ve Türk Polis Teşkilatı. <http://www.caginpolsi.com.tr/18/19-20-21-22-23.htm>, 21.01.2011.
- Kuçuradi, I. (2006). Ioanna Kuçuradi ile Kant Söyleşisi. <http://doctus.org/archive/index.php/t-5426.html>, 15.07.2011.
- Kuyaksil, A. (2011). Avrupa Birliği Etkisinde Türk Polisinin İnsan Hakları Eğitiminin Gelişmesi. <http://www.caginpolsi.com.tr/100/54-55.htm>, 08.03.2011.
- Semiz, E. (2010). Polis Eğitiminde Amaç ve Sonuç Arasındaki Tutarsızlık, Muhtemel Nedenler ve Çözüm Önerileri. http://www.caginpolsi.com.tr/v1/yazdir.php?art_id=2094, 05.05.2011.
- <http://www.bilgiyuvasi.com>, erişim tarihi: 06.03.2011.
- <http://www.bodrum.pol.tr>, erişim tarihi: 06.03.2011.
- <http://www.bucak.pol.tr/polis-y-ld-z-.html>, erişim tarihi: 08.01.2011.
- <http://www.cizgiliforum.com/showthread.php?p=233134&langid=1>, erişim tarihi: 13.01.2011.
- <http://www.egm.gov.tr>, erişim tarihi: 02.08.2011.

<http://www.egm.gov.tr/daire.insaat.asp>, erişim tarihi: 02.08.2011.

<http://www.ihb.gov.tr>, erişim tarihi: 25.06.2011.

<http://www.meslek.mlmm.com>, erişim tarihi: 02.01.2011.

http://www.polisbulteni.com/haber_detay.asp?haberID=1109, erişim tarihi: 2.1.2011.

<http://www.poliskoleji.k12.tr>, erişim tarihi: 13.06.2011.

<http://www.t24.com.tr>, erişim tarihi: 27.01.2011.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:TurkPolisMaviJpg-200x268.jpg>, erişim tarihi:
02.01.2011.

<http://www.tumgazeteler.com/?a=1852199>, erişim tarihi: 01.01.2011.

EKLER

EK 1: Anket Örneği

EK 2: Anket Sonuçlarının İstatistikî Verileri

EK 3: Anket alışması İzni

EK 4: 2008, 2009 ve 2010 Yıllarına Ait Emniyet Teşkilatındaki Personel Sayıları

EK 5: 2008, 2009 ve 2010 Yıllarında PMYO'na Müracaat Eden Adayların Sayıları

EK-1

ANKET ÖRNEĞİ

Merhaba Arkadaşlar; Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans öğrencisi olarak sunmak istediğim tezimde *“Polislik Mesleğinin ve Polis Meslek Yüksekokullarında Verilen İnsan Hakları Eğitiminin İrdelenmesi”* konusunu ele almaktayım. Bu çerçevede Pendik Önleyici Hizmetler Büro Amirliği'nde görevli polis memurlarına yönelik hazırlanmış olan bu anketin araştırmamıza katkıda bulunabileceğini düşünmekteyiz. Anketimizde soruları cevaplarken isim-soyad belirtme zorunluluğu olmamakla birlikte, sorulara tüm samimiyetinizle cevap vermenizi ve her soruda sadece tek şıkkı işaretlemeniz gerekmektedir. Şimdiden teşekkür ederim. 06.02.2011

ANKET SORULARI

1.) Yaş:

a) 20-25 arası b) 26-31 arası c) 32- 37 arası d) 38- 44 arası e) 45 ve daha büyük

2.) Cinsiyet:

a) Erkek b) Kadın

3.) Eğitim Durumunuz:

a) Polis Okulu b) P.M.Y.O. c) Üniversite d) Yüksek Lisans e) Doktora

4.) Rütbeniz:

a) Polis Memuru b) Komiser Sınıfı

5.) Son mezun olduğunuz mesleki okul?

a) Polis Okulu b) P.M.Y.O. c) POMEM. d) Polis Akademisi

6. Mesleğe girmeden önce yaşadığınız yerleşim birimi?

a) İl Merkezi b) İlçe Merkezi c) Belde d) Köy

7.) Boş zamanlarınızı genellikle nasıl değerlendiriyorsunuz?

a) Okuyarak b) Spor yaparak c) Tv, sinemaya giderek veya müzik dinleyerek.
d) Arkadaşlarımla e) Ailemle

8.) Okuma alışkanlığınız nasıldır?

a) Okumam b) Çok az okurum c) Düzenli kitap okurum
d) Benim tam bir kitap kurdu olduğum söylenebilir e) Mesleki yayınları okurum

9.) Teşkilata girmeden önce polislik hakkında ne düşünüyordunuz?

a) İşkenceci insanlar
b) Çok kaba, ürkütücü ve cahil insanlar
c) Hiçbir fikrim yoktu.
d) Korku ile karışık bir hayranlık duyardım
e) Dürüst, güvenilir insanlar

10.) Polis olmadan önce hiç karakola müşteki/mağdur/tanık veya şüpheli sıfatıyla karakola gittiniz mi?

- a) Hayır Karakol'un kapısından bile hiç girmedim
- b) Sadece ziyaret amacıyla veya özel bir isim için gitmiştim
- c) Sadece Tanık-Mağdur-Tanık sıfatı ile Karakol'a gitmiştim
- d) Sadece şüpheli sıfatı ile Karakol'a gitmiştim
- e) 2 ve daha fazla kez Karakolluk olmuşum

11.) Neden "polislik" mesleğini seçtiniz?

- a) Tek idealim olduğu için
- b) Üniversitede iyi bir yer kazanamadığım için
- c) Kısa yoldan meslek sahibi olabilmek için
- d) Ailem istediği için
- e) Üniformayı çok sevdiğim için

12.) Sizce iyi bir Polis nasıl olmalıdır?

- a) Otoriter b) Yardımsever c) Sabırlı d) Babacan
- e) Asla insiyatif kullanmayan bir görevli

13.) Polisin en önemli sorunu sizce hangisidir?

- a) Düzensiz ve belirsiz mesai saatleri (uzun süre çalışma)
- b) Maaşların düşük olması ve emeklilik ücretinin yetersiz olması
- c) Ailesine yeterince vakit ayıramaması ve sosyal etkinliklere katılamaması
- d) Siyasilerin etkisinde fazla kalması
- e) Toplumda hak ettiği saygı ve sevgiyi görmemesi

14.) İnsan Hakları deyince aklınıza ilk gelen şey nedir?

- a) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
- b) Şüpheli/Sanık Hakları
- c) Avrupa Birliği
- d) Demokrasi ve çağdaşlaşmanın bir gereği
- e) İşkence ve kötü muamele

15.) Daha önce İnsan Hakları ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?

- a) Hayır bu konuda hiçbir eğitim almadım.
- b) Mezun olduğum polis okulu/polis meslek yüksek okulunda insan hakları eğitimi almıştım
- c) Radyo, Tv ve Gazetelerden elde ettiğim ortalama bir bilgim var.
- d) Mesleğe girmeden bu konu hakkında bilgim vardı
- e) Hizmet İçi Eğitim Kurslarında bu konuda bilgilendirildim.

16.) Mezun olduğunuz mesleki okulda haftada kaç saat insan hakları dersi aldınız?

- a) 2 saat b) okulda böyle bir ders almadım

17.) Mesleğinizde İnsan Hakları ile ilgili hizmet içi eğitimi aldınız mı?

- a) Evet b) Hayır

18.) “Hizmet içi kurslarda verilen insan hakları eğitimi çok faydalı olmaktadır.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

19.) “Okullarda verilen İnsan Hakları Eğitimi, mezun olduktan sonra kadroya çıkıldığında polislerin tutum ve davranışlarını olumlu etkilediği söylenebilir ”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

20.) “Polis Okulu/Meslek Yüksekokullarında verilmekte olan İnsan Hakları dersinin saati arttırılması gerekmektedir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

21.) “Polis Meslek Yüksekokullarında verilmekte olan İnsan Hakları dersinin müfredat programı yeterlidir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

22.) “Okullarda verilen insan hakları eğitimi çok faydalı olmaktadır.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

23.) İnsan Hakları konusunda kendimi yeterli hissediyorum.

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

24.) “İnsan Hakları konusunda ülkemiz maalesef ki geri kalmıştır.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

25.) “İnsan Hakları konusunda yapılan yeni düzenlemelerin ülkemizde kısa dönemde suçluları cesaretlendirici ve suç oranlarını arttırıcı bir rol oynadığı söylenebilir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

26.) “Avrupa Birliği’ne uyum süreci çerçevesinde yeni çıkartılan özellikle insan hakları konusundaki kanun ve düzenlemeler demokrasimize önemli katkılar sunmuştur.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

27.) “Herkes insan onuru ve haysiyetine sahiptir ancak suç işlediklerinde insan onuru ve haysiyeti çiğnenebilir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

28.) “Toplum; polisten çok, kanunlardan çekinmelidir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

29.) “Polisin tutumu da suç işlenmesinin önlenmesinde önemlidir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

30.) “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ülkemiz aleyhine verdiği kararlarda, çoğu zaman haksızdır.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

31.) “İnsan Hakları konusundaki özellikle hukuki gelişmeler Polisi daha bilinçli hareket etmeye zorlamaktadır.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

32.) “İnsan Hakları konusundaki hukuki gelişmeler sayesinde işkence ve kötü muamele konusunda büyük ölçüde azalma göstermiştir.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

33.) “İnsan haklarıyla ilgili gelişmeler ve düzenlemeler suçlular ve terör örgütleri tarafından istismar edilmeye açıktır.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

34.) “Polis, insan Hakları konusunda iyi eğitildiği takdirde, yetkisi ne kadar arttırılsa da işkence ve kötü muamele gibi uygulamalara girmez.”

- a) Hiç Katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Kararsızım
d) Katılıyorum e) Tamamen Katılıyorum

ANKETİMİZE KATILDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.

EK-2
ANKET SONUÇLARININ İSTATİSTİKİ VERİLERİ

1.) Yaş :

	Katılımcı	%
a) 20-25 arası	61	33,3
b) 26-31 arası	89	48,6
c) 32-37 arası	17	9,2
d) 38-44 arası	9	5
e) 45 ve daha büyük	7	3,9
Toplam	183	100

2.) Cinsiyet:

	Katılımcı	%
a) Erkek	183	100
b) Kadın	0	0
Toplam	183	100

3.) Eğitim Durumunuz:

	Katılımcı	%
a) Polis Okulu	12	6,7
b) PMYO	33	18
c) Üniversite	118	64,4
d) Yüksek Lisans	20	10,9
e) Doktora	0	0
Toplam	183	100

4.) Rütbeniz:

	Katılımcı	%
a) Polis Memuru	181	98,9
b) Komiser Sınıfı	2	1,1
Toplam	183	100

5.) Son mezun olduğunuz mesleki okul?

	Katılımcı	%
a) Polis Okulu	26	14,2
b) PMYO	49	26,7
c) POMEM	106	58
d) Polis Akademisi	2	1,1
Toplam	183	100

6. Mesleğe girmeden önce yaşadığınız yerleşim birimi?

	Katılımcı	%
a) İl Merkezi	87	47,5
b) PMYO	59	32,2
c) Belde	9	5
d) Köy	28	15,3
Toplam	183	100

7.) Boş zamanlarınızı genellikle nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Katılımcı	%
a) Okuyarak	17	9,2
b) Spor yaparak	11	6,1
c) Tv, sinemaya giderek veya müzik dinleyerek	40	22
d) Arkadaşlarımla	44	24
e) Ailemle	71	38,7
Toplam	183	100

8.) Okuma alışkanlığınız nasıldır?

	Katılımcı	%
a) Okumam	7	3,9
b) Çok az okurum	96	52,4
c) Düzenli kitap okurum	62	33,9
d) Benim tam bir kitap kurdu olduğum söylenebilir	9	4,9
e) Mesleki yayınları okurum	9	4,9
Toplam	183	100

9.) Teşkilata girmeden önce polislik hakkında ne düşünüyordunuz?

	Katılımcı	%
a) İşkenceci insanlar	6	3,2
b) Çok kaba, ürkütücü ve cahil insanlar	13	7,1
c) Hiçbir fikrim yoktu	44	24,1
d) Korku ile karışık bir hayranlık duyardım	62	33,9
e) Dürüst, güvenilir insanlar	58	31,7
Toplam	183	100

10.) Polis olmadan önce hiç karakola müsteği/mağdur/tanık veya şüpheli sıfatıyla karakola gittiniz mi?

	Katılımcı	%
a) Hayır karakolun kapısından bile hiç girmedim	108	59
b) Sadece ziyaret amacıyla veya özel bir işim için gitmişim	45	24,6
c) Sadece Tanık-Mağdur sıfatı ile karakola gitmişim	15	8,2
d) Sadece şüpheli sıfatı ile karakola gitmişim	9	4,9
e) 2 ve daha fazla kez karakolluk olmuşum	6	3,3
Toplam	183	100

11.) Neden “polislik” mesleğini seçtiniz?

	Katılımcı	%
a) Tek idealim olduğu için	29	15,9
b) Üniversitede iyi bir yer kazanamadığım için	30	16,3
c) Kısa yoldan meslek sahibi olabilmek için	87	47,6
d) Ailem istediği için	10	5,4
e) Üniformayı çok sevdiğim için	27	14,8
Toplam	183	100

12.) Sizce iyi bir Polis nasıl olmalıdır?

	Katılımcı	%
a) Otoriter	52	28,4
b) Yardımsever	27	14,8
c) Sabırlı	91	49,7
d) Babacan	8	4,3
e) Asla insiyatif kullanmayan bir görevli	5	2,8
Toplam	183	100

13.) Polisin en önemli sorunu sizce hangisidir?

	Katılımcı	%
a) Düzensiz ve belirsiz mesai saatleri (uzun süre çalışma)	95	51,9
b) Maaşların düşük olması ve emeklilik ücretinin yetersiz oluşu	9	5
c) Ailesine yeterince vakit ayıramaması ve sosyal etkinliklere katılamaması	59	32,2
d) Siyasilerin etkisinde fazla kalması	11	6
e) Toplumda hak ettiği saygı ve sevgiyi görmemesi	9	4,9
Toplam	183	100

14.) İnsan Hakları deyince aklınıza ilk gelen şey nedir?

	Katılımcı	%
a) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	40	21,9
b) Şüpheli/Sanık Hakları	14	7,7
c) Avrupa Birliği	4	2,2
d) Demokrasi ve çağdaşlaşmanın bir gereği	110	60,1
e) İşkence ve kötü muamele	15	8,1
Toplam	183	100

15.) Daha önce İnsan Hakları ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?

	Katılımcı	%
a) Hayır bu konuda hiçbir eğitim almadım.	19	10,3
b) Mezun olduğum polis okulu/polis meslek yüksek okulunda insan hakları eğitimi almıştım	99	54,1
c) Radyo, Tv ve Gazetelerden elde ettiğim ortalama bir bilgim var.	10	5,5
d) Mesleğe girmeden bu konu hakkında bilgim vardı	44	24
e) Hizmet İçi Eğitim Kurslarında bu konuda bilgilendirildim.	11	6,1
Toplam	183	100

16.) Mezun olduğunuz mesleki okulda haftada kaç saat insan hakları dersi aldınız?

	Katılımcı	%
a) 2 saat	166	90,7
b) Okulda böyle bir ders almadım	17	9,3
Toplam	183	100

17.) Mesleğinizde İnsan Hakları ile ilgili hizmet içi eğitimi aldınız mı?

	Katılımcı	%
a) Evet	82	44,9
b) Hayır	101	55,1
Toplam	183	100

18.) “Hizmet içi kurslarda verilen insan hakları eğitimi çok faydalı olmaktadır.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	18	9,8
b) Katılmıyorum	28	15,3
c) Kararsızım	50	27,3
d) Katılıyorum	70	38,3
e) Tamamen Katılıyorum	17	9,3
Toplam	183	100

19.) “Okullarda verilen İnsan Hakları Eğitimi, mezun olduktan sonra kadroya cıkıldığında polislerin tutum ve davranışlarını olumlu etkilediği söylenebilir ”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	9	4,9
b) Katılmıyorum	37	20,2
c) Kararsızım	42	23
d) Katılıyorum	84	45,9
e) Tamamen Katılıyorum	11	6
Toplam	183	100

20.) “Polis Okulu/Meslek Yüksekokullarında verilmekte olan İnsan Hakları dersinin saati arttırılması gerekmektedir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	12	6,6
b) Katılmıyorum	55	30
c) Kararsızım	24	13,1
d) Katılıyorum	73	39,9
e) Tamamen Katılıyorum	19	10,4
Toplam	183	100

21.) “Polis Meslek Yüksekokullarında verilmekte olan İnsan Hakları dersinin müfredat programı yeterlidir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	19	10,4
b) Katılmıyorum	44	24
c) Kararsızım	42	23
d) Katılıyorum	65	35,5
e) Tamamen Katılıyorum	13	7,1
Toplam	183	100

22.) “Okullarda verilen insan hakları eğitimi çok faydalı olmaktadır.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	11	6
b) Katılmıyorum	27	14,7
c) Kararsızım	37	20,2
d) Katılıyorum	93	50,9
e) Tamamen Katılıyorum	15	8,2
Toplam	183	100

23.) İnsan Hakları konusunda kendimi yeterli hissediyorum.

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	3	1,6
b) Katılmıyorum	18	9,9
c) Kararsızım	31	17
d) Katılıyorum	104	56,8
e) Tamamen Katılıyorum	27	14,7
Toplam	183	100

24.) “İnsan Hakları konusunda ülkemiz maalesef ki geri kalmıştır.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	31	17
b) Katılmıyorum	70	38,2
c) Kararsızım	24	13,1
d) Katılıyorum	40	21,9
e) Tamamen Katılıyorum	18	9,8
Toplam	183	100

25.) “İnsan Hakları konusunda yapılan yeni düzenlemelerin ülkemizde kısa dönemde suçluları cesaretlendirici ve suç oranlarını arttırıcı bir rol oynadığı söylenebilir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	7	3,8
b) Katılmıyorum	25	13,7
c) Kararsızım	19	10,4
d) Katılıyorum	78	42,6
e) Tamamen Katılıyorum	54	29,5
Toplam	183	100

26.) “Avrupa Birliği’ne uyum süreci çerçevesinde yeni çıkartılan özellikle insan hakları konusundaki kanun ve düzenlemeler demokrasimize önemli katkılar sunmuştur.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	20	10,9
b) Katılmıyorum	31	16,9
c) Kararsızım	29	15,9
d) Katılıyorum	84	46
e) Tamamen Katılıyorum	19	10,3
Toplam	183	100

27.) “Herkes insan onuru ve haysiyetine sahiptir ancak suç islediklerinde insan onuru ve haysiyeti çiğnenebilir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	33	18
b) Katılmıyorum	68	37,2
c) Kararsızım	21	11,5
d) Katılıyorum	48	26,2
e) Tamamen Katılıyorum	13	7,1
Toplam	183	100

28.) “Toplum; polisten çok, kanunlardan çekinmelidir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	7	3,9
b) Katılmıyorum	14	7,6
c) Kararsızım	9	5
d) Katılıyorum	77	42
e) Tamamen Katılıyorum	76	41,5
Toplam	183	100

29.) “Polisin tutumu da suç işlenmesinin önlenmesinde önemlidir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	3	1,6
b) Katılmıyorum	22	12
c) Kararsızım	9	4,9
d) Katılıyorum	82	44,9
e) Tamamen Katılıyorum	67	36,6
Toplam	183	100

30.) “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ülkemiz aleyhine verdiği kararlarda, çoğu zaman haksızdır.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	10	5,5
b) Katılmıyorum	31	17
c) Kararsızım	41	22,4
d) Katılıyorum	62	33,8
e) Tamamen Katılıyorum	39	21,3
Toplam	183	100

31.) “İnsan Hakları konusundaki özellikle hukuki gelişmeler Polisi daha bilinçli hareket etmeye zorlamaktadır.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	8	4,3
b) Katılmıyorum	22	12
c) Kararsızım	16	8,8
d) Katılıyorum	102	55,8
e) Tamamen Katılıyorum	35	19,1
Toplam	183	100

32.) “İnsan Hakları konusundaki hukuki gelişmeler sayesinde işkence ve kötü muamele konusunda büyük ölçüde azalma göstermiştir.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	8	4,3
b) Katılmıyorum	20	11
c) Kararsızım	21	11,4
d) Katılıyorum	100	54,7
e) Tamamen Katılıyorum	34	18,6
Toplam	183	100

33.) “İnsan haklarıyla ilgili gelişmeler ve düzenlemeler suçlular ve terör örgütleri tarafından istismar edilmeye açıktır.”

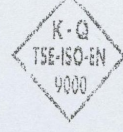
	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	3	1,6
b) Katılmıyorum	6	3,3
c) Kararsızım	18	9,8
d) Katılıyorum	79	43,2
e) Tamamen Katılıyorum	77	42,1
Toplam	183	100

34.) “Polis, insan Hakları konusunda iyi eğitildiği takdirde, yetkisi ne kadar arttırılsa da işkence ve kötü muamele gibi uygulamalara girmez.”

	Katılımcı	%
a) Hiç Katılmıyorum	12	6,6
b) Katılmıyorum	21	11,5
c) Kararsızım	22	12
d) Katılıyorum	73	39,8
e) Tamamen Katılıyorum	55	30,1
Toplam	183	100

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Emniyet Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.4.34.17032.(31940)/5849

28/12/2010

Konu : Anket Uygulaması.

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : a) 28/12/2010 tarihli ve B.05.1.EGM.4.34.16752.(31727).2010/6454 sayılı yazı,
b) 28/12/2010 tarihli dilekçesi.

Asayiş Şube Müdürlüğü Oto Hırsızlık Büro Amirliği kadrosunda görevli 282678 sicil sayılı Komiser Serkan KÜÇÜKDOĞRU'nun, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Anabilim Dalı'nda tezi yüksek lisans öğrencisi olarak öğrenim görmekte olduğu, 2010-2011 eğitim öğretim yılı içerisinde "Polis Okullarındaki İnsan Hakları Eğitimin İrdelenmesi" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili Anket çalışmasını yapmak istediği ilgi (b)'de kayıtlı dilekçesi ile bildirilmiştir.

Bu kapsamda; adı geçen personelin Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Büro Amirliği kadrosunda görevli personele yönelik yukarıda bahsedilen konuda "Anket Çalışması" yapılabilmesi hususunu;

Tensiplerinize arz ederim.

Fahri İNCECELİKLİ
İl Emniyet Müdür Yardımcısı
2. Sınıf Emniyet Müdürü

OLUR
28/12/2010

Münevver ÇAPKIN
İl Emniyet Müdürü

EKLER

1- Anket Soruları	(3 Sayfa)
2- Tez Önerisi	(10 Sayfa)
3- Dilekçe	(1 Sayfa)
4- Öğrenci Kimlik Fotokopisi	(1 Sayfa)
5-Maltepe Üniversitesinin Yazısı	(1 Sayfa)

KİŞİYE ÖZEL

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.0.71.703/ 7223-39723
Konu : İstatistikî Bilgi Talebi

14/02/2011

Sn. Serkan KÜÇÜKDOĞRU
Komiser
282678

İlgi : 09.02.2011 Tarih ve 161 sayılı dilekçe.

İlgi sayılı dilekçenizde; Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Yüksek Lisans bölümünde öğrenim gördüğünüz ve tez çalışmanızda kullanmak üzere 2008-2009-2010 yıllarına ait Emniyet Teşkilatında görevli personel sayılarını talep ettiğiniz görülmektedir.

Söz konusu yıllara ait istatistikî bilgiler aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Dr. Myammer BUÇAK
Personel Dairesi Başkanı
1. Sınıf Emniyet Müdürü

YILLAR	PERSONEL SAYILARI (AMİR-MEMUR)
2008	198.491
2009	209.246
2010	218.255

KİŞİYE ÖZEL

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Polis Akademisi Başkanlığı

Sayı : B.05.1.EGM.0.07.3102
928
Konu : Dilekçe

17/02/2011

Sayın: Serkan KÜÇÜKDOĞRU
İstanbul Emniyet Müdürlüğü
Asayiş Şube Müdürlüğü
Oto Hırsızlık Büro Amirliği
İSTANBUL

İlgi : 10.02.2011 tarihli dilekçeniz.

İlgi sayılı dilekçeniz incelenmiştir.
Polis Meslek Yüksekokullarına 2008-2009 ve 2010 yıllarında Polis Meslek Yüksekokullarına müracaat eden adayların sayıları aşağıda belirtilmiştir.
-2008 yılında başvuran erkek aday sayısı (81205) ve bayan aday sayısı (23255),
-2009 yılında başvuran erkek aday sayısı (58828) ve bayan aday sayısı (15184),
-2010 yılında başvuran erkek sayısı (56011) ve (15048) bayan aday başvuru yapmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Ali GÜNEBAKAN
Polis Akademisi Başkan V.
1.Sınıf Emniyet Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Konya'da doğdum. İlköğretimimi İstanbul'da tamamladıktan sonra 2002 yılında Polis Koleji'nden, 2006 yılında ise Polis Akademisi'nden mezun oldum. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde göreve başladım. Halen burada görev yapmaktayım. Evli ve 1 çocuk babasıyım.